

การพัฒนาบทบาทการใช้กำลังทางอากาศในการแก้ปัญหา
ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

โดย

พลอากาศตรี กนิษฐ์ ชัยสาร
เสนาธิการกรมควบคุมการปฏิบัติทางอากาศ
กองทัพอากาศ

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๑
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๑ - ๒๕๖๒

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “การพัฒนาบทบาทการใช้กำลังทางอากาศในการแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” ลักษณะวิชา การทหาร ของ พลอากาศตรี กนิษฐ ชัยสาร เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๑ ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๑ - ๒๕๖๒

พลโท

(จรรยาฤทธิ นิลกำแหง)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง การพัฒนาบทบาทการใช้กำลังทางอากาศ ในการแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ลักษณะวิชา การทหาร

ผู้วิจัย พลอากาศตรี กนิษฐ์ ชัยสาร หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๑

สถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย เป็นปัญหาที่มีมาอย่างยาวนาน มีความซับซ้อน ละเอียดยาก แม้วในปัจจุบันสถานการณ์มีแนวโน้มที่ลดลง แต่ยังคงมีความรุนแรง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงอย่างยิ่ง โดยกองทัพอากาศได้จัดตั้งกองกำลังทางอากาศเฉพาะกิจที่ ๙ เป็นหน่วยดำเนินกลยุทธ์ในการใช้กำลังทางอากาศ ที่สนับสนุนกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า ในการแก้ปัญหา ในฐานะที่ผู้วิจัยเคยดำรงตำแหน่งผู้บังคับหน่วย จึงมีความสนใจทำวิจัยโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ ปัญหาของสภาพแวดล้อม และภัยคุกคามที่มีอยู่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งศึกษาแผนและนโยบายด้านความมั่นคงต่าง ๆ ตลอดจนขีดความสามารถของกำลังทางอากาศในปัจจุบัน เพื่อหาแนวทางการพัฒนาบทบาทการใช้กำลังทางอากาศของกองทัพอากาศในการแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยมีขอบเขตของการวิจัยที่เน้นการศึกษากระบวนการและรูปแบบการปฏิบัติของกำลังทางอากาศกับปัญหาความขัดแย้ง ภัยคุกคาม และภัยแทรกซ้อนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เท่านั้น

จากการวิจัยพบว่า ในปัจจุบันการใช้กำลังทางอากาศของกองทัพอากาศ ยังทำได้ไม่เต็มขีดความสามารถ ตลอดจนยังขาดการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ ซึ่งการใช้กำลังทางอากาศนั้นจะต้องมีบทบาทในการร่วมแก้ไขปัญหาระหว่างภัยแทรกซ้อนอื่น ๆ และควรใช้กำลังทางอากาศในลักษณะเชิงรุก รวมกำลังอย่างทู่แท้ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์โดยเร็ว ทั้งนี้จะต้องมีการพัฒนาด้านกำลังพลให้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติการ ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และพัฒนาด้านเทคโนโลยีให้สอดคล้องกับภัยคุกคามทุกรูปแบบ โดยเน้นการปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง รวมทั้งพิจารณาการใช้อากาศยานและยุทโธปกรณ์อื่น ๆ ตลอดจนพัฒนาด้านยุทธวิธีให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ABSTRACT

Title Improvement of the role in implementing the air power in solving problems in the southern-border provinces

Field Military

Name AVM Kanit Chaiyasarn Course NDC Class 61

The unrest in the southern-border provinces of Thailand has long continued with complexity and sensitivity. Though the current situations are likely to subside, yet some violence exists and thus has enormous impact on national security. The Royal Thai Air Force has established the Task Force 9 to orchestrate the strategic implementation of the air power in support of the 4th Internal Security Operation Forward Command to find solution for the issue. As a former unit commanding officer, the researcher has become interested in the research of which objective is to study and analyze the problems related to the environments, heretofore existing threats, various plans and policies concerning security and the current air power capacity to achieve the guideline in the improvement of the role in implementing the air power in solving problems in the southern-border provinces in the more efficient way. The research would focus only on the study of operational processes and patterns of the air power with respect to the conflicts, threats, and interruption hazard.

The research has disclosed the lack of optimization and the shortage of the state-of-the-art technology in the current implementation of the air power in the Royal Thai Air Force is yet to be optimized. Air power must play a role in cooperatively solving other interruption hazards in the offensive manner under concrete synergy to yield the quick achievement. Such achievement must be accompanied by the improvement of personnel with knowledge, capability in the mission accomplishment in compliance with the current situations, the improvement in the technology with respect to all types of threats focusing on the network centric operations and the selection of the appropriate aircraft and other materiel, and the improvement in the more suitable and efficient tactics.

คำนำ

กำลังทางอากาศเป็นการรบที่ใช้ความรวดเร็วและความแม่นยำสูงในสงครามตามแบบการรบทางอากาศเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ประเทศจะได้รับชัยชนะ การพัฒนากำลังรบทางอากาศและการฝึกฝนอย่างต่อเนื่องจึงเป็นสิ่งจำเป็น ในทางกลับกันการป้องกันตนเองจากเครื่องบินของข้าศึกเป็นสิ่งสำคัญไม่แพ้กัน เพราะจะช่วยลดหรือป้องกันภัยทางอากาศที่จะลดประสิทธิภาพของการโจมตีของข้าศึก

พลอากาศตรี

(กนิษฐ์ ชัยสาร)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๑

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	ข
คำนำ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
ขอบเขตของการวิจัย	๓
วิธีดำเนินการวิจัย	๓
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๔
บทที่ ๒ ยุทธศาสตร์ นโยบาย แผน คำสั่ง และระเบียบ	
   ในการใช้กำลังทางทหารที่เกี่ยวข้อง	๕
ยุทธศาสตร์ความมั่นคง จชต. พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔	๕
นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ	๘
แผนการปฏิบัติการเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ในพื้นที่ จชต. พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๖๔	๑๖
แผนการปฏิบัติราชการ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๖๔)	๑๙
ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ ๒๐ ปี (๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)	๒๓
นโยบาย ผบ.ทอ. พ.ศ.๒๕๖๒	๓๑
เอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๓
กรอบแนวคิดของการวิจัย	๓๔
สรุป	๓๔
บทที่ ๓ สถานการณ์ความมั่นคง ภัยคุกคามในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	
   และขีดความสามารถของกองทัพอากาศ	๓๕
สถานการณ์ความมั่นคงในระดับโลก	๓๕
สถานการณ์ความมั่นคงในระดับภูมิภาค	๓๙
สถานการณ์ความมั่นคงของไทย	๔๔
ลักษณะภูมิศาสตร์และสังคมพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	๔๖
ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	๔๘

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
แนวโน้มนโยบายแวดล้อมด้านความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในอนาคต	๔๙
ภัยคุกคาม และภัยแทรกซ้อนที่เกิดขึ้นในพื้นที่ในปัจจุบันและอนาคต	๕๓
ขีดความสามารถของกองทัพอากาศในปัจจุบัน	๕๖
บทบาทกำลังทางอากาศ	๕๗
หลักการสงครามทางอากาศ	๖๑
นักการทหารในอดีต	๖๓
ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	๖๔
ตัวอย่างการปฏิบัติการของกองทัพอากาศที่ผ่านมาในลักษณะการปฏิบัติการต่อความมั่นคงด้านอื่น ๆ	๖๕
บทที่ ๔ แนวทางการพัฒนาบทบาทการใช้กำลังทางอากาศในการแก้ปัญหาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	๖๖
แนวคิดในการปฏิบัติ	๖๖
การวิเคราะห์	๖๘
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๗๐
สรุป	๗๐
ข้อเสนอแนะ	๗๑
บรรณานุกรม	๗๓
ประวัติย่อผู้วิจัย	๗๕

สารบัญตาราง

ตารางที่

๒ - ๑ การเปรียบเทียบกำลังแต่ละส่วน ปี ๒๕๖๑ กับ ๒๕๖๒

หน้า

๘

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒ - ๑	โครงสร้างการจัด กอ.รมน.ภาค ๔ สน.	๗
๒ - ๒	โครงการ “สามเหลี่ยม มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”	๑๖
๒ - ๓	ขอบเขตการพัฒนายุทธศาสตร์กองทัพอากาศ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)	๒๓
๓ - ๑	รูปแบบความสัมพันธ์ ๕ วง (Five Rings Model)	๖๓

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย เป็นปัญหาที่มีมาอย่างยาวนาน ซึ่งความรุนแรงได้เกิดปะทุขึ้นมาอย่างชัดเจนครั้งใหญ่ เมื่อเหตุการณ์ที่กลุ่มคนร้ายบุกเข้าปล้นอาวุธปืนจากกองพันพัฒนาที่ ๔ ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ บ้านปิเหล็ง ตำบลมะรือโบออก อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ ๔ มกราคม พ.ศ.๒๕๔๗ ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญซึ่งทำให้ความรุนแรง และความไม่สงบเกิดมาอย่างต่อเนื่องจวบจนปัจจุบัน โดยมีลักษณะปัญหาที่มีความซับซ้อน ละเอียดอ่อน และเชื่อมโยงกันหลายมิติ ทั้งนี้ปัจจัยหลักที่ถูกนำมาเป็นเงื่อนไขของปัญหาคือ ชนตติชน ศาสนา วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของพื้นที่ รวมทั้งประชาชนมีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิถีชีวิตเพื่อดำรงอยู่ในสังคมไทยภายใต้ความเข้าใจ และการยอมรับบนพื้นฐานของความเป็นอัตลักษณ์ดังกล่าว การใช้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่องยาวนานเป็นผลมาจากกลุ่มคนจำนวนหนึ่งซึ่งมีอุดมการณ์แตกต่างจากรัฐ มีความรู้สึกคับแค้นใจและรู้สึกไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการดำเนินงานของภาครัฐ จึงนำมาเป็นเงื่อนไขขยายผล และต่อสู้ด้วยการใช้ความรุนแรง ส่งผลทำให้เกิดความหวาดกลัว ความไม่ไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน และประชาชนกับประชาชน รวมทั้งยังส่งผลกระทบต่อทางตรงและทางอ้อมต่อการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่ นอกจากนี้ความไม่เข้าใจและไม่เห็นคุณค่าความหลากหลายทางวัฒนธรรมอย่างแท้จริงของคนบางกลุ่ม ยังคงถูกนำมาใช้เป็นเงื่อนไขในการสร้างความชอบธรรมในการก่อเหตุรุนแรง ในขณะที่การพัฒนาพื้นที่ทั้งในเรื่องของการพัฒนาเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิต สังคมและการศึกษา ไม่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของพื้นที่ รวมถึงการบริหารจัดการของภาครัฐที่ขาดเอกภาพ และการบูรณาการในการทำงานร่วมกันอย่างแท้จริง ส่งผลให้เกิดสถานการณ์ความรุนแรงและความไม่สงบดังกล่าว โดยรัฐบาลก็ได้พยายามแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง โดยได้มีการจัดตั้ง กอ.รมน.ภาค ๔ ส่วนหน้า เพื่อเป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการปฏิบัติการ ประกอบด้วย กำลังพลเรือน ตำรวจ ทหาร และภาคส่วนต่าง ๆ ตั้งแต่ ปี พ.ศ.๒๕๔๙

ปัจจุบัน แม้ว่าสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีแนวโน้มลดลง แต่ยังคงมีเหตุการณ์ความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามสถานการณ์ความรุนแรงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ถือได้ว่าเป็นสถานการณ์ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงอย่างยิ่ง ด้วยเป็นปัญหาความรุนแรงที่เป็นผลมาจากเงื่อนไขที่มีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกันใน ๓ ระดับ คือ ๑) เงื่อนไขระดับบุคคล ซึ่งเกิดจากกลุ่มที่มีอุดมการณ์แตกต่างจากรัฐ การสร้างเงื่อนไขของเจ้าหน้าที่รัฐบางคน และการใช้ความรุนแรงอันมีเหตุจากความโกรธแค้นและความเกลียดชัง ๒) เงื่อนไขระดับโครงสร้าง คือ โครงสร้างการปกครอง และการบริหารราชการ ประชาชนบางส่วนยังรู้สึกไม่สามารถสนองตอบกับความต้องการ ไม่ได้ได้รับความเป็นธรรม และขาดอำนาจในการบริหารจัดการท้องถิ่นอย่างแท้จริง

และ ๓) เจื่อนไชระดับวัฒนธรรม ประชาชนไทยมลายูในพื้นที่บางส่วน รู้สึกแปลกแยก ไม่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย โดยเห็นว่าการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐบางคนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ หวาดระแวง และมีอคติ ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ จึงเป็นเงื่อนไขที่ทำให้คนในพื้นที่บางส่วนยอมรับหรือเห็นด้วยกับฝ่ายที่ใช้ความรุนแรง และถูกหิบบกมาใช้เป็นข้ออ้าง เพื่อสร้างความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงในการต่อสู้เพื่อเป้าหมายของตน นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อนภายในสังคมไทยและสังคมโลก ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สภาพสังคม และเทคโนโลยี ส่งผลกระทบต่อสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ อีกทั้งการเผชิญกับปัญหาภัยแทรกซ้อนที่สำคัญ คือปัญหาอิทธิพลท้องถิ่น และผลประโยชน์จากการค้าสิ่งของผิดกฎหมาย ปัญหายาเสพติด ในหมู่เยาวชน ปัญหาความยากจน และความรู้สึกไม่เป็นธรรมในสังคม ตลอดจนยังมีปัจจัยเสริมที่เป็นแรงหนุน คือกระแสจากภายนอก อาทิกระแสท้องถิ่นนิยม กระแสการต่อสู้ด้วยแนวทางสุดโต่ง กระแสความขัดแย้งระหว่างโลกตะวันตกกับโลกมุสลิม และกระแสสิทธิทางการเมืองและสิทธิพลเมือง ส่งผลให้สถานการณ์และปัญหาข้างต้นมีความซับซ้อนมากขึ้น

ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบบริหารราชการ กระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๒๑ กำหนดให้กองทัพอากาศมีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพอากาศ ป้องกันราชอาณาจักร และดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังกองทัพอากาศตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม มีผู้บัญชาการทหารอากาศ เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ บริหารราชการกองทัพอากาศภายใต้กรอบภารกิจตามกฎหมายเป็นไปตามยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ ในการเตรียมกำลังกองทัพอากาศเพื่อให้มีความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงของภัยคุกคามต่อความมั่นคงให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

จากนโยบายผู้บัญชาการทหารอากาศ ปี ๒๕๖๒ ด้านยุทธการและการปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง กำหนดให้ดำเนินการและสนับสนุนทุกภาคส่วนในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างเต็มที่ พร้อมทั้งพัฒนาขีดความสามารถและเพิ่มประสิทธิภาพการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และนโยบายเฉพาะด้านการพัฒนาขีดความสามารถและความพร้อมในการเผชิญเหตุวิกฤต และเข้าช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดภัยพิบัติได้อย่างรวดเร็วทันเหตุการณ์ โดยระดมทรัพยากรของกองทัพอากาศ บูรณาการกับทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบ เพื่อรองรับภัยคุกคามในทุกรูปแบบ

การใช้กำลังทางอากาศเพื่อแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องมีการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม และภัยคุกคามที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งกำลังทางอากาศในปัจจุบันมีการพัฒนาอาวุธยุทธโธปกรณ์ ตลอดจนเทคโนโลยีที่ทันสมัย อีกทั้งมีการพัฒนาการปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง ประกอบกับผู้วิจัยเคยดำรงตำแหน่งผู้บังคับการกองกำลังทางอากาศเฉพาะกิจที่ ๙ จังหวัดปัตตานี ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง จึงเป็นความจำเป็นและเป็นเหตุจูงใจในการทำวิจัยเพื่อวิเคราะห์ ปัญหา ภัยคุกคาม ที่เกิดขึ้น โดยเปรียบเทียบกับขีดความสามารถของ ทอ.ในปัจจุบัน เพื่อพัฒนาบทบาทและแนวทางการใช้กำลังทางอากาศให้สามารถใช้ขีดความสามารถที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่

ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้ ถือได้ว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ที่ได้้นำการปฏิบัติการทางอากาศมาบูรณาการเพื่อแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ตอบสนองต่อแผนความมั่นคงแห่งชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษา วิเคราะห์ สภาพปัญหา ภัยคุกคามที่มีอยู่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งจะทำให้ทราบและเข้าใจถึงมูลเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหา ความขัดแย้ง รวมทั้งทำการศึกษาแผนและนโยบายด้านความมั่นคงต่าง ๆ ตลอดจนขีดความสามารถของยุทธโศปกรณ์ กำลังพล และความพร้อมในการปฏิบัติการของกำลังทางอากาศในปัจจุบัน ที่จะสามารถนำมาบูรณาการในการแก้ปัญหาดังกล่าว

๒. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาบทบาทการใช้กำลังทางอากาศของ กองทัพอากาศในการแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

๑. การวิจัยนี้เน้นการศึกษาวิเคราะห์ กระบวนการและรูปแบบการปฏิบัติของกำลังทางอากาศกับปัญหาความขัดแย้ง ภัยคุกคาม และภัยแทรกซ้อนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เท่านั้น

๒. การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์ แนวคิดและหลักการในระดับยุทธศาสตร์ที่มีความเชื่อมโยงกับระดับยุทธการที่ไม่มุ่งเน้นการปฏิบัติในระดับยุทธวิธี

๓. การวิจัยจะเน้นเฉพาะหลักการหรือการกำหนดกำลังรบที่สามารถเปิดเผยได้เท่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการจัดทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทบาทการใช้กำลังทางอากาศในการแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น การกำหนดวิธีดำเนินการวิจัย (Methodology) ที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ทางผู้วิจัยได้กำหนดเป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการวิจัยที่มุ่งแสวงหาความจริงในสภาพที่เป็นอยู่โดยธรรมชาติ (Naturalistic Inquiry) ซึ่งเป็นการศึกษาโดยมองภาพรวมทุกมิติ (Holistic Perspective) ด้วยตัวผู้วิจัยเอง เพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ที่สนใจกับสภาพแวดล้อมนั้น ร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ซึ่งเป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นการค้นหาคำตอบหรือคำอธิบายของข้อเท็จจริง เกี่ยวกับสภาพการณ์ ปรากฏการณ์ หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสภาพปัจจุบัน โดยทำการศึกษาเพื่อบ่งชี้ให้เห็นว่าสภาพการณ์เหล่านั้นเป็นอย่างไรเป็นการศึกษาเชิงสำรวจหรือการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. การรวบรวมข้อมูล

๑.๑ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมไว้แล้ว เป็นข้อมูลในอดีต และเป็นข้อมูลที่ได้ผ่านการวิเคราะห์ในระดับเบื้องต้นมาแล้ว ดำเนินการโดยการศึกษาจากตำรา บทความและเอกสารต่าง ๆ

๑.๒ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บข้อมูลโดยตรง เป็นข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือและมีรายละเอียดตามที่ต้องการ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก นักการทหารระดับสูงของกองทัพอากาศ ที่เกี่ยวข้องกับการกิจ ของกองทัพอากาศในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๒. การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis) และการวิเคราะห์ เปรียบเทียบ และสังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

๓. การนำเสนอข้อมูล เป็นการนำเสนอข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ เพื่อนำเสนอแนวคิดใหม่ที่เป็นผลจากการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบถึงสาเหตุแห่งปัญหา ความขัดแย้ง ภัยคุกคาม และขีดความสามารถของกองทัพอากาศ ในการแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน

๒. ทำให้ได้แนวทางการพัฒนาบทบาทการใช้กำลังทางอากาศ ในการแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

บทที่ ๒

ยุทธศาสตร์ นโยบาย แผน คำสั่ง และระเบียบ ในการใช้กำลังทางทหารที่เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์ความมั่นคง จชต. พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

ยุทธศาสตร์ความมั่นคง จชต. พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ มีวัตถุประสงค์ในการจัดทำเพื่อรองรับนโยบายการบริหารและการพัฒนา จชต. พ.ศ.๒๕๕๙ - ๒๕๖๑ และเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ กอ.รมน. พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ ตลอดจนเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการบูรณาการและการขับเคลื่อนงานการแก้ไขปัญหา จชต.ของหน่วยและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทางด้านความมั่นคงและการพัฒนา ทั้งหน่วยตามสายงานปกติและหน่วยที่จัดขึ้นเป็นการเฉพาะ

๑. องค์ประกอบ แบ่งออกเป็น ๖ ส่วน ดังนี้

๑.๑ บทนำ เป็นการให้ความสำคัญกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย การจัดเงื่อนไขที่เอื้อต่อการใช้ความรุนแรง การมีส่วนร่วมของประชาชน การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกลไกปกติของรัฐ การแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธี และการพัฒนาโดยสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ภายใต้บริบทของสังคมพหุวัฒนธรรม มีความมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นแนวทางในการบูรณาการ การขับเคลื่อนงาน และการจัดทำแผนปฏิบัติการของหน่วย/ส่วนราชการด้านความมั่นคง และการประสานการปฏิบัติกับหน่วยงานด้านการพัฒนา โดยขอบเขตอยู่ภายใต้นโยบายการบริหารและการพัฒนา ตามแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาและพัฒนา จชต.ฯ

๑.๒ สภาพแวดล้อมและสถานการณ์ด้านความมั่นคงในพื้นที่ จชต. ประกอบด้วย

๑.๒.๑ สถานการณ์ทั่วไป เป็นการกล่าวถึง สภาพปัญหาในพื้นที่ โดยแยกเป็นปัญหาการแบ่งแยกดินแดน และปัญหาภัยแทรกซ้อน

๑.๒.๒ สถานการณ์เฉพาะ เป็นการกล่าวถึง พัฒนาการของสถานการณ์ที่มีแนวโน้มดีขึ้น ตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ ทั้งในเรื่องของจำนวนเหตุการณ์ที่ลดลง และการให้ความร่วมมือสนับสนุนของประชาชน รวมทั้งประสิทธิภาพในการบูรณาการของหน่วย/ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และการดำเนินกระบวนการพูดคุยที่กำลังเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ขั้นที่ ๓ ของการแก้ไขปัญหา ตั้งแต่ ต.ค.๕๙

๑.๓ นโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

๑.๓.๑ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ เป็นการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่สันติสุข ทำการฟื้นฟูความเชื่อมั่นและลดความหวาดระแวง เสริมสร้างสันติสุขและการพัฒนาอย่างยั่งยืน ส่งเสริมความต่อเนื่องของกระบวนการพูดคุย และการสร้างความเข้าใจต่อสถานการณ์

๑.๓.๒ นโยบายการบริหารและการพัฒนา จชต. พ.ศ.๒๕๕๙ - ๒๕๖๑ เป็นการจัดเงื่อนไขของการใช้ความรุนแรง ทั้งในระดับบุคคล โครงสร้างและวัฒนธรรม ผ่านทางวัตถุประสงค์ของนโยบายที่สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมปัจจุบัน

๑.๓.๓ แผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาและพัฒนา จชต. พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๐
แบ่งการขับเคลื่อนออกเป็น ๗ กลุ่มงาน

๑.๓.๔ ประกาศ คสช. ฉบับที่ ๙๘/๒๕๕๗ เรื่องการแก้ไขปัญหา จชต.
โดยแบ่งกลไกการบริหารออกเป็น ๓ ระดับ คือ ระดับนโยบาย ระดับแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ
และระดับการปฏิบัติในพื้นที่

๑.๔ ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย

๑.๔.๑ แนวคิดทางยุทธศาสตร์

๑.๔.๑.๑ ยุทธศาสตร์พระราชทาน เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา

๑.๔.๑.๒ การแก้ไขปัญหตามแนวทางสันติวิธี

๑.๔.๑.๓ การเปลี่ยนถ่ายความรับผิดชอบให้กับกำลังในพื้นที่ และ

หน่วยงานปกติ

๑.๔.๑.๔ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

๑.๔.๑.๕ การเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

๑.๔.๑.๖ ชั้นการแก้ไขปัญหาของ กอ.รมน. ๓ ชั้น

๑.๔.๒ วัตถุประสงค์มูลฐาน

๑.๔.๒.๑ พื้นที่ จชต.มีความสงบ สันติ

๑.๔.๒.๒ พื้นที่ และประชาชนได้รับการพัฒนาเพื่อให้มีศักยภาพ

ในการแข่งขันอย่างยั่งยืน ในมิติของสังคม เศรษฐกิจ และการศึกษา

๑.๔.๒.๓ การอยู่ร่วมกันอย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี ภายใต้สังคม

พหุวัฒนธรรม

๑.๔.๒.๔ การมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสันติสุข

๑.๔.๓ วัตถุประสงค์เฉพาะ

๑.๔.๓.๑ จชต.มีความปลอดภัย

๑.๔.๓.๒ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พื้นที่ได้รับการพัฒนา

๑.๔.๓.๓ โครงสร้างสังคม จชต.เป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง

๑.๔.๓.๔ สังคมทั้งภายในและภายนอกให้การสนับสนุนกระบวนการ

พูดคุยร่วมกัน

๑.๔.๓.๕ ประชาชนได้รับความเป็นธรรมจากกระบวนการยุติธรรม

โดยเท่าเทียม

๑.๔.๓.๖ สังคมทั้งในและนอกประเทศเข้าใจต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

๑.๔.๓.๗ การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา

๑.๕ เป้าหมายเฉพาะ

๑.๕.๑ ปี ๖๐ เน้นเรื่องการสร้างความปลอดภัยในพื้นที่ และการควบคุม
สถานการณ์ การลดแนวร่วม และคุณภาพชีวิต

๑.๕.๒ ปี ๖๑ เน้นเรื่องการยุติเหตุรุนแรง ความเข้มแข็งของภาคประชาสังคม
และคุณภาพชีวิต

๑.๕.๓ ปี ๖๒ การยุติเหตุรุนแรง การยุติการบ่มเพาะ การยุติการใช้ความรุนแรง และการพัฒนาพื้นที่

๑.๕.๔ ปี ๖๓ การยุติสภาพปัญหา

๑.๕.๕ ปี ๖๔ การพัฒนาอย่างยั่งยืน

๑.๖ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

๑.๖.๑ หน่วย/ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจ และมีทิศทางการปฏิบัติ ที่ถูกต้อง สอดคล้องกัน

๑.๖.๒ ข้าราชการมีจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่

๑.๖.๓ ความประสานสอดคล้องระหว่างงานด้านการพัฒนาและความมั่นคง

๑.๖.๔ ความร่วมมือสนับสนุนจากทุกภาคส่วน

๒. แนวความคิดการใช้กำลังปี ๒๕๖๒

๒.๑ กำลังทหารหลักและ ทพ.รับผิดชอบในพื้นที่เสริมสร้างความมั่นคง (ระดับ ๑) และเมืองเศรษฐกิจสำคัญ

๒.๒ กำลังทหารพรานและ ตชด.รับผิดชอบหลักในพื้นที่เร่งรัดการพัฒนา (ระดับ ๒)

๒.๓ กำลัง ตชด.และ ตร.สภ.รับผิดชอบหลักในพื้นที่เสริมสร้างการพัฒนา (ระดับ ๓)

๒.๔ มว.ฉก.นปพ.และ อส.รับผิดชอบในพื้นที่เขตชุมชน เมือง/เทศบาล

๒.๕ ชคต. และ ชรบ.รับผิดชอบในพื้นที่ระดับตำบลและหมู่บ้าน

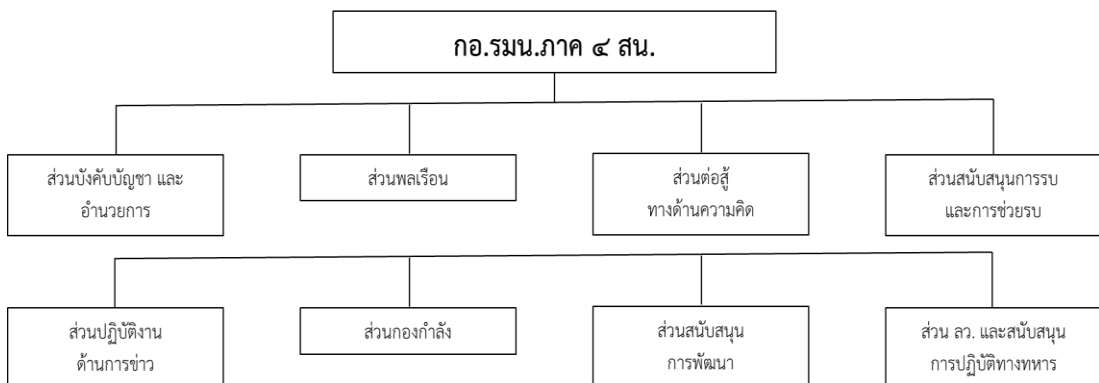
๒.๖ จัดให้มีกำลังเฉพาะกิจ เพื่อใช้เป็นกำลังเชิงรุก

๒.๗ จัดให้มีกำลังเฉพาะกิจป้องกันชายแดน

๓. โครงสร้างการจัด กอ.รมน.ภาค ๔ สน. ปี ๒๕๖๒

แบ่งออกเป็น ๘ ส่วน ตามแผนภาพที่ ๒ - ๑

แผนภาพที่ ๒ - ๑ โครงสร้างการจัด กอ.รมน.ภาค ๔ สน.

ที่มา : ยุทธศาสตร์ความมั่นคง จชต. พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔, ๒๕๖๐.

๔. การเปรียบเทียบกำลังแต่ละส่วน ปี ๒๕๖๑ กับ ๒๕๖๒

ตารางที่ ๒ - ๑ การเปรียบเทียบกำลังแต่ละส่วน ปี ๒๕๖๑ กับ ๒๕๖๒

ลำดับ	ส่วนงาน	จำนวนอัตรา		
		ปี ๒๕๖๑	ปี ๒๕๖๒	เพิ่ม/ลด
๑	ส่วนบังคับบัญชาและอำนวยการ	๗๗๙	๘๒๒	+ ๔๓
๒	ส่วนพลเรือน	๑,๓๘๓	๑,๓๘๓	-
๓	ส่วนปฏิบัติการข่าว	๖๒๗	๖๒๗	-
๔	ส่วนกองกำลัง	๕๑,๕๓๖	๕๑,๕๖๘	+ ๓๒
๕	ส่วนต่อสู้ทางความคิด	๙๒๘	๙๔๘	+ ๒๐
๖	ส่วนสนับสนุนการรบและสนับสนุนการช่วยรบ	๑,๑๗๗	๑,๐๗๒	- ๑๐๕
๗	ส่วนสนับสนุนการพัฒนา	๑,๐๙๐	๑,๑๐๐	+ ๑๐
๘	ส่วนลาดตระเวนและสนับสนุนการปฏิบัติทางทหาร	๑,๐๒๗	๑,๐๒๗	-
รวมอัตรากำลังทั้งหมด		๕๘,๕๔๗	๕๘,๕๔๗	-

ที่มา : ยุทธศาสตร์ความมั่นคง จชต. พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔, ๒๕๖๐.

จากโครงสร้างการจัดและอัตรากำลังของ กอ.รมน.ภาค ๔ สน. ปี ๒๕๖๒ ทั้ง ๘ ส่วน เมื่อเปรียบเทียบกับ ปี ๒๕๖๑ พบว่ามีการเพิ่มในส่วนบังคับบัญชาและอำนวยการ รวมถึงส่วนต่อสู้ทางความคิด ส่วนกองกำลัง และส่วนสนับสนุนการพัฒนา ในขณะที่มีการปรับลดส่วนสนับสนุนการรบและสนับสนุนการช่วยรบ ทำให้เห็นได้ว่าเป็นการพยายามแก้ปัญหาโดยเน้นไปที่การปฏิบัติการที่มีใช้การรบ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการวางแผน การบริหารจัดการ และการพัฒนาพื้นที่ โดยลดการใช้กำลังที่อาจก่อให้เกิดความรุนแรง และความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สิน

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔ เป็นนโยบายระดับชาติของรัฐบาล ตามข้อเสนอแนะของสภาความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบให้ใช้เป็นกรอบทิศทางหลักในการรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เอกภาพและประสานสอดคล้องกัน โดยมีเป้าหมายให้ส่วนราชการรวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นกรอบแนวทางกำหนดยุทธศาสตร์หรือแผนงาน โครงการ และงบประมาณ ดำเนินการตามภารกิจที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับนโยบายความมั่นคง

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติในฐานะหน่วยงานภายใต้สภาความมั่นคงแห่งชาติ ได้ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ทั้งจากภาคราชการ ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกันวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงในบริบทต่าง ๆ รวมถึงความต่อเนื่องจากการดำเนินนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๐ - ๒๕๕๔ นำไปสู่

การจัดทำนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ แต่ด้วยข้อจำกัดของสถานการณ์ในห้วงที่ผ่านมา ทำให้ไม่สามารถเสนอคณะรัฐมนตรีในขณะนั้นพิจารณา อย่างไรก็ตาม สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ได้ดำเนินการทบทวนและประเมินสถานการณ์รวมทั้งหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาอย่างต่อเนื่อง นำมาสู่การพัฒนาปรับปรุงและเสนอเป็นนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔ เพื่อเป็นกรอบด้านความมั่นคงในระยะ ๗ ปี

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔ ประกอบด้วย ๑๖ ประเด็นนโยบาย ซึ่งได้ลำดับความสำคัญเพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายมีทิศทางที่ชัดเจน ออกเป็น ๒ ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ ๑ นโยบายสำคัญเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแกนหลักของชาติ ๓ นโยบาย โดยมุ่งเสริมสร้างฐานรากความมั่นคงและเสริมสร้างสภาวะแวดล้อมที่สันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนที่ ๒ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป ๑๓ นโยบาย มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันของสังคมในทุกระดับ ให้พร้อมเผชิญปัญหาและภัยคุกคามต่าง ๆ รวมถึงการลดความเสี่ยงจากผลกระทบของภัยคุกคามดังกล่าว ตลอดจนการเตรียมพร้อมเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาความมั่นคงอย่างรอบด้าน มีความเข้มแข็งในการป้องกันประเทศ มีจุดหมายสำคัญ คือ การมีเสถียรภาพ ความเป็นปึกแผ่น ปลอดภัยจากภัยคุกคาม และก่อให้เกิดความเชื่อใจในอาเซียนและประชาคมโลก โดยให้ความสำคัญ โดยเฉพาะการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติในการกำหนดให้นโยบายความมั่นคงแห่งชาติฯ เป็นกรอบการจัดทำยุทธศาสตร์ การจัดสรรงบประมาณ และแผนปฏิบัติการหรือแผนบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล ทั้งนี้นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั้งสองส่วนต้องได้รับการขับเคลื่อนไปพร้อมกัน เพื่อให้เกิดภาพแห่งความสำเร็จโดยรวมและสามารถรักษาผลประโยชน์แห่งชาติได้อย่างครบถ้วน

กรอบความคิดหลักในการกำหนดนโยบาย ได้คำนึงถึงค่านิยมหลักของชาติซึ่งเป็นสิ่งที่คนในชาติจะต้องยึดถือและพึงรักษาไว้ร่วมกัน และผลประโยชน์แห่งชาติซึ่งเป็นความมุ่งประสงค์ของชาติที่จะทำให้อาณานิคมหลักของชาติดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง ต่อเนื่อง

๑. ค่านิยมหลักของชาติ ได้แก่

- ๑.๑ มีความรักชาติศาสนา พระมหากษัตริย์
- ๑.๒ ซื่อสัตย์เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม
- ๑.๓ กตัญญูต่อพ่อแม่ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
- ๑.๔ ใฝ่หาความรู้หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรง และทางอ้อม
- ๑.๕ รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม
- ๑.๖ มีศีลธรรม รักษาความสัตย์หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน
- ๑.๗ เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- ๑.๘ มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่
- ๑.๙ มีสติ รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- ๑.๑๐ รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อจำเป็น
- ๑.๑๑ มีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย และจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ หรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา
- ๑.๑๒ คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและของชาติมากกว่าของตนเอง

๒. ผลประโยชน์แห่งชาติ ได้แก่

- ๒.๑ การมีเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ
- ๒.๒ การดำรงอยู่อย่างมั่นคง ยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติ
- ๒.๓ การดำรงอยู่อย่างมั่นคงของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ
- ๒.๔ การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุข เป็นปึกแผ่น มั่นคงทางสังคม ท่ามกลางพหุสังคมและการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
- ๒.๕ ความเจริญเติบโตของชาติ ความเป็นธรรม และความอยู่ดีมีสุขของประชาชน
- ๒.๖ ความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม พลังงาน และอาหาร
- ๒.๗ การรักษาผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงสถานะแวดล้อม
- ๒.๘ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ประสานสอดคล้องกันด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี

๓. วิสัยทัศน์

“ชาติมีเสถียรภาพและเป็นปึกแผ่น ประชาชนมีความมั่นคงในชีวิต ประเทศมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ปลอดภัยจากภัยคุกคามข้ามพรมแดน พร้อมเผชิญวิกฤติการณ์ มีบทบาทเชิงรุกในประชาคมอาเซียนและดำเนินความสัมพันธ์กับนานาประเทศอย่างมีดุลยภาพ”

๔. องค์ประกอบ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔

- ๔.๑ ส่วนที่ ๑ นโยบายเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ
  - ๔.๑.๑ เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
  - ๔.๑.๒ สร้างความเป็นธรรม ความปรองดอง และความสมานฉันท์ในชาติ
  - ๔.๑.๓ ป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้
- ๔.๒ ส่วนที่ ๒ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป
  - ๔.๒.๑ บริหารจัดการชายแดนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาข้ามพรมแดน
  - ๔.๒.๒ สร้างเสริมศักยภาพการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามข้ามชาติ
  - ๔.๒.๓ ปกป้อง รักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล
  - ๔.๒.๔ จัดระบบ ป้องกัน และแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง
  - ๔.๒.๕ เสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันความมั่นคงภายใน
  - ๔.๒.๖ เสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยการทุจริตคอร์รัปชัน
  - ๔.๒.๗ เสริมสร้างความมั่นคงทางเทคโนโลยีสารสนเทศและไซเบอร์
  - ๔.๒.๘ รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
  - ๔.๒.๙ เสริมสร้างความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร
  - ๔.๒.๑๐ พัฒนาระบบการเตรียมพร้อมเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ
  - ๔.๒.๑๑ เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ
  - ๔.๒.๑๒ พัฒนาระบบงานข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพ
  - ๔.๒.๑๓ เสริมสร้างดุลยภาพในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

๕. สถานการณ์และความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงในระยะ ๗ ปี (พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔)

๕.๑ ความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงในระดับโลก การเมืองโลกมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่หลายขั้วอำนาจ โดยสหรัฐฯ ต้องเผชิญกับการท้าทายจากรัสเซียและจีน นอกจากนี้ การเกิดขึ้นของขั้วอำนาจใหม่ทางเศรษฐกิจโลก คือ กลุ่ม BRICs ประกอบด้วยบราซิล รัสเซีย อินเดีย จีนและแอฟริกาใต้ ซึ่งกำลังมีบทบาทในเวทีระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้นและมีท่าทีต้องการมีส่วนร่วมกำหนดกรอบกติกาของโลก โดยมีความเคลื่อนไหวที่สำคัญ ในด้านเศรษฐกิจและการเงินระหว่างประเทศซึ่งเป็นการท้าทายและสร้างดุลอำนาจใหม่ และมีแนวโน้มส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงระเบียบโลกทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ สภาพการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ประเทศไทยต้องดำเนินนโยบายด้วยความอ่อนตัว ในการกำหนดท่าทีเพื่อรักษาดุลยภาพทางความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ นอกจากนี้ ปัจจัยความมั่นคงด้านพลังงาน สิ่งแวดล้อม และภัยธรรมชาติ ถือเป็นปัญหาสำคัญของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การแสวงหาแหล่งพลังงานใหม่ อาจนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างประเทศ ในขณะที่ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศซึ่งส่งผลโดยตรงต่อภัยธรรมชาติที่มีระดับความรุนแรงมากขึ้น ทำให้จำเป็นต้องมีความร่วมมือในระดับนานาชาติเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติที่เกิดขึ้น รวมถึงจะนำมาสู่การกำหนดกรอบกติกาใหม่ที่มหาอำนาจอาจเข้ามาแทรกแซงประเทศอื่น ๆ และใช้เป็นมาตรการกีดกันทางการค้า

๕.๒ ความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงในระดับภูมิภาค

๕.๒.๑ การขยายอิทธิพลและบทบาทของประชาคมอาเซียนต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีการปรับเปลี่ยนนโยบายที่แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของการแข่งขันและการขยายอิทธิพลของชาติมหาอำนาจ ทั้งในรูปแบบของการใช้พลังอำนาจทางทหารและทางเศรษฐกิจ เพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ของตนและการเข้ามาแทรกแซงกิจการภายในของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค ซึ่งหากเกิดความขัดแย้งขึ้นก็อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและผลประโยชน์ของไทยซึ่งอยู่ในภูมิภาค

๕.๒.๒ การขยายตัวของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในระดับภูมิภาค พัฒนาการของกลุ่มประเทศอาเซียนที่กำหนดการจัดตั้ง “ประชาคมอาเซียน” ในปี พ.ศ.๒๕๕๘ จะทำให้อาเซียนมีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น ทั้งทางการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคม อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างพัฒนาการทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก รวมทั้งเพิ่มโอกาสการติดต่อเชื่อมโยงผ่านเส้นทางคมนาคมในภูมิภาค อย่างไรก็ตาม การเป็นประชาคมเป็นความท้าทาย โดยเฉพาะการที่ประเทศสมาชิกยังมีลักษณะการปกครองและเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน การสร้างความเป็นประชาคมและการเปิดกว้างของการติดต่อระหว่างกันอย่างเสรี ทำให้มีความเสี่ยงที่จะเกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการย้ายถิ่นฐานของประชากรในภูมิภาค และการขยายตัวของอาชญากรรมข้ามชาติและเศรษฐกิจนอกระบบ

๕.๒.๓ ความขัดแย้งทางดินแดนและการใช้กำลังทางการทหาร ยังคงมีปัญหาคาความไม่เข้าใจและความหวาดระแวงที่อาจทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน แต่สามารถจำกัดขอบเขตและระดับความรุนแรงให้อยู่ในเฉพาะพื้นที่ โดยเป็นผลจากการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือที่ใกล้ชิดกัน และการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางการทูต รวมถึงทิศทางความร่วมมือของประเทศในภูมิภาคที่มุ่งสู่การเป็นประชาคมอาเซียน อย่างไรก็ตาม

เมื่อพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ข้อพิพาทในภูมิภาค สถานการณ์ภายในของประเทศเพื่อนบ้าน และบทบาทของประเทศมหาอำนาจที่เกี่ยวข้องกับภูมิภาค และการที่ประเทศไทยมีชายแดนทั้งทางบกและทางทะเลติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศ โดยยังมีปัญหาความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนและอาณาเขตทางทะเลระหว่างกัน รวมถึงมีสิ่งบ่งชี้ถึงการเพิ่มงบประมาณทางทหารของประเทศในภูมิภาค จึงยังคงมีความเสี่ยงที่จะนำไปสู่การใช้กำลังทหารต่อกัน หากเกิดความขัดแย้งรุนแรงและไม่มีการบริหารจัดการปัญหาร่วมกันที่มีประสิทธิภาพ

๕.๒.๔ ความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทะเล ปัจจุบันผลประโยชน์ทางทะเลของประเทศไทยมีมูลค่าสูง และในเชิงภูมิรัฐศาสตร์ประเทศไทยเป็นจุดยุทธศาสตร์เส้นทางการเดินเรือที่สำคัญในภูมิภาคและเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ส่งผลให้มหาอำนาจต่าง ๆ มุ่งที่จะรักษาและแผ่ขยายอิทธิพลของตนเองในพื้นที่ดังกล่าว ทั้งนี้ ภัยคุกคามต่อความมั่นคงทางทะเลของประเทศไทยที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาการอ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเล ปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อมโดยมนุษย์ กฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายทางทะเล ปัญหาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับทะเล ปัญหาการลักลอบขนส่งสิ่งผิดกฎหมายทางทะเลโดยเฉพาะสินค้าและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้สองทางที่มีความเสี่ยงจะนำไปใช้ในการผลิตอาวุธทำลายล้างสูง การลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย และการกระทำอันเป็นโจรสลัด อันอาจส่งผลให้มีความเสี่ยงต่อการสร้างดุลยภาพในการรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

๕.๓ ความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงภายในประเทศ

๕.๓.๑ ความมั่นคงของสถาบันพระมหากษัตริย์ ความเคลื่อนไหวที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสถาบันฯ ได้เพิ่มระดับและขอบเขตที่กว้างขวาง ทั้งที่มีลักษณะเชื่อมโยงสถาบันฯ มาแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมือง ตลอดจนมีการกล่าวอ้างความเท็จเพื่อดูหมิ่นใส่ร้ายอันเป็นการบ่อนทำลายต่อสถาบันฯ และการปรากฏแนวคิดในเชิงปฏิรูปรวมถึงการวิพากษ์วิจารณ์ประเด็นการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการหมิ่นสถาบันฯ ที่ขัดต่อหลักสิทธิและเสรีภาพและสิทธิมนุษยชน ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวเป็นประเด็นที่มีความอ่อนไหวนำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม ประกอบกับความผูกพันเชื่อมโยงของประชาชนบางส่วน โดยเฉพาะในหมู่เยาวชนรุ่นใหม่ที่มีต่อสถาบันฯ ถูกลดทอนลง เนื่องจากขาดความเข้าใจและความตระหนักรู้อย่างถูกต้องถึงความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ในฐานะที่เป็นศูนย์รวมจิตใจและจุดยึดเหนี่ยวของสังคมไทย

๕.๓.๒ ความขัดแย้งของคนภายในประเทศ พัฒนาการทางการเมืองของไทยที่ผ่านมามีทิศทางที่นำสังคมไทยวิวัฒน์ไปสู่วัฒนธรรมการเมืองที่ประชาชนต้องการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ในนโยบายของรัฐมากขึ้น โดยเฉพาะการกระจายความมั่งคั่งและอำนาจจัดการทรัพยากรสำคัญโดยประชาชนแสดงออกด้วยการใช้สิทธิทางการเมืองและเสรีภาพของพลเมืองในการเลือกตั้งและการปกป้องสิทธิของตนเองหรือสิทธิของชุมชนท้องถิ่น ในขณะที่สังคมไทยกำลังอยู่ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยที่ยังคงมีปัญหาเชิงโครงสร้างจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม และการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงโลกทัศน์ที่แตกต่างของกลุ่มคนในสังคม เป็นปัจจัยผลักดันให้เกิดความแตกแยกทางความคิดระหว่างคนกลุ่มต่าง ๆ ในห้วงที่ผ่านมา การเคลื่อนไหวทางการเมืองถูกขับเคลื่อนด้วยเป้าหมายสุดโต่งทางการเมือง ส่งผลให้สถานะการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองที่มีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น

๕.๓.๓ ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนาน เป็นปัญหาที่มีพัฒนาการที่มีความซับซ้อน ละเอียดอ่อนและมีความเชื่อมโยงกันหลายมิติ โดยมีใจกลางของปัญหา คือ เรื่องอัตลักษณ์ชาติพันธุ์มาลายู ศาสนาอิสลามและประวัติศาสตร์รัฐปัตตานี โดยการต่อสู้ที่ใช้ความรุนแรงเป็นผลมาจากคนกลุ่มหนึ่งที่มีอุดมการณ์ต้องการแบ่งแยกดินแดน ได้นำเงื่อนไขอัตลักษณ์เฉพาะมาขยายผลในการใช้ความรุนแรง ทำให้เกิดบรรยากาศความกลัว ไม่ไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน และประชาชนกับประชาชนเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ได้ปรากฏปัญหาใหม่ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ คือ ปัญหายาเสพติด ปัญหาภัยแทรกซ้อนบทบาทภาคประชาสังคมโดยเฉพาะเยาวชนที่เห็นต่างจากรัฐ และถูกดึงเข้ามามีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของผู้เห็นต่างจากรัฐ การเข้ามามีบทบาทและแทรกแซงขององค์กรระหว่างประเทศ

๕.๓.๔ ความไม่เชื่อมั่นในการบริหารประเทศตามหลักนิติธรรม ประเทศไทยยังคงมีปัญหาเชิงโครงสร้างที่ไม่เอื้อต่อการบริหารตามหลักนิติธรรม ความไม่เชื่อมั่นในการบริหารประเทศและวิกฤติศรัทธาของผู้นำ รวมถึงโครงสร้างทางการเมืองการบริหารซึ่งแม้จะมีการกระจายอำนาจมากขึ้นแต่ในภาพรวมยังคงมีลักษณะรวมศูนย์อำนาจที่ส่วนกลาง เป็นข้อจำกัดต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม ประกอบกับการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐขยายตัวออกไปทุกระดับส่งผลให้เกิดความไม่เชื่อมั่นของประชาชน ในขณะเดียวกัน ประชาชนบางส่วนยอมรับกระบวนการทุจริตคอร์รัปชันเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตน โดยผลของปัญหาดังกล่าวได้กัดกร่อนพื้นฐานทางคุณธรรมจริยธรรมของสังคม

๕.๓.๕ ปัญหายาเสพติด ปัจจุบันสถานการณ์ยาเสพติดของประเทศไทยมีแนวโน้มรุนแรงเพิ่มขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มของเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงที่สำคัญ ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังปัญหาอื่น ๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการทำลายศักยภาพของประชากร และปัญหาการขยายตัวขององค์กรอาชญากรรม นอกจากนี้ ประเทศไทยต้องเผชิญกับการลักลอบค้ายาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้าน โดยเป็นประเทศทางผ่านและประเทศปลายทาง ในขณะที่การลักลอบขนยาเสพติดและแหล่งพักยาเสพติดอยู่บริเวณพื้นที่ชายแดนฝั่งไทยและประเทศเพื่อนบ้าน โดยพื้นที่ชายแดนของภาคเหนือเป็นพื้นที่สำคัญ รองลงมาคือ พื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้ กลุ่มนักค้าจากนอกภูมิภาคเข้ามามีบทบาทสำคัญในการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ ในการลำเลียงยาเสพติดจากหลายแหล่งผลิตทั้งในและนอกภูมิภาค

๕.๓.๖ ความเสี่ยงภัยพิบัติทางธรรมชาติ สภาพการเปลี่ยนแปลงของโลกและสภาวะโลกร้อนเกิดขึ้นพร้อมกับการเพิ่มจำนวนของประชากรโลก รวมถึงการพัฒนาประเทศที่เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ซึ่งจะนำไปสู่การใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยขาดความสมดุล จนทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลง ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ จนนำไปสู่ภัยพิบัติธรรมชาติเพิ่มขึ้น และมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยมีพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัย วาตภัย รวมถึงสถานการณ์แผ่นดินไหวที่เพิ่มมากขึ้น ประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนาความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และการเตรียมความพร้อมในลักษณะที่สามารถบริหารจัดการวิกฤติการณ์และภัยพิบัติให้มีประสิทธิภาพ ตั้งแต่ขั้นป้องกัน การแก้ไข และการฟื้นฟูสถานการณ์ผลกระทบจากภัยพิบัติทางธรรมชาติในระดับรุนแรงมากขึ้น ควบคู่กับการขยายความร่วมมือกับประชาคมโลกเพื่อจัดการกับภัยพิบัติดังกล่าว

๕.๔ ความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงข้ามพรมแดน

๕.๔.๑ การเคลื่อนตัวของภัยคุกคามข้ามชาติ ปัจจุบันภัยคุกคามข้ามชาติ ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วตามสภาวะโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และความมั่นคงของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบจากการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ในด้านปัญหาการก่อการร้าย แรงขับเคลื่อนของการต่อสู้เชิงอุดมการณ์ยังคงมีอยู่อย่างเข้มแข็ง และขยายอุดมการณ์ความเชื่อไปสู่คนและกลุ่มบุคคลในพื้นที่ที่มีเงื่อนไขพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตนเอง เป็นผู้ก่อการร้ายในหลายรูปแบบโดยเงื่อนไขที่เป็นปัจจัยการผลักดันที่สำคัญ ได้แก่ ความคับแค้น อันเนื่องมาจากปัญหาการไม่ได้รับความเป็นธรรม ทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และอัตลักษณ์ทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม รวมถึงการแปรเปลี่ยนของความเชื่อทางศาสนา นอกจากนี้การเผยแพร่ แนวคิดรุนแรงของกลุ่มก่อการร้ายสากลและกลุ่มหัวรุนแรงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังคงดำรงอยู่ ทั้งการก่อการร้ายจากกลุ่มหัวรุนแรงในพื้นที่ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากต่างประเทศและการแทรกซึม เข้ามาปฏิบัติการเองจากกลุ่มก่อการร้ายนอกภูมิภาค โดยอาศัยช่องว่างด้านมาตรการของการรักษา ความปลอดภัยและชายแดนที่เปราะบางของประเทศในภูมิภาค รวมถึงการเชื่อมโยงติดต่อและการเผยแพร่ความคิดอุดมการณ์ของกลุ่มก่อการร้ายผ่านทางอินเทอร์เน็ตและสังคมออนไลน์ ทั้งนี้ แม้ว่าประเทศไทยจะไม่ใช่เป้าหมายการโจมตีโดยตรงของกลุ่มก่อการร้ายสากล แต่ยังคงมีความจำเป็นที่ต้องเฝ้าระวังความเสี่ยง โดยเฉพาะการใช้เป็นสถานที่พักพิงและอำนวยความสะดวก ในการก่อการร้ายจากกลุ่มก่อการร้ายทั้งในและนอกภูมิภาค และการก่อความรุนแรงในเมือง สำหรับ ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ อันประกอบด้วย การค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ การค้าอาวุธ การฟอกเงิน การกระทำความผิดเป็นโจรสลัด อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และอาชญากรรมคอมพิวเตอร์มีแนวโน้มที่จะขยายตัวและควบคุมได้ยาก โดยมีการพัฒนารูปแบบและวิธีการที่ซับซ้อนจากการใช้ประโยชน์ จากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมถึงปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย ทำให้การ ก่ออาชญากรรมข้ามชาติทำได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น มีการพัฒนาเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งและมี เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาเกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ยังพบว่าความเชื่อมโยงระหว่าง การก่อการร้ายและ อาชญากรรมข้ามชาติมีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้นและมีขีดความสามารถสูงขึ้น โดยคาดการณ์ว่า ภัยคุกคามทั้งจากการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติจะทวีความรุนแรงมากขึ้นเมื่อมีการจัดตั้ง ประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ เนื่องจากการเปิดเสรีด้านการเดินทาง การขยายการท่องเที่ยว การแพร่ขยายแนวความคิดหัวรุนแรงและการรวมกลุ่มบุคคลที่มีความคิดดังกล่าว ในขณะที่ ประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายของประเทศสมาชิกยังมีความแตกต่างกัน และการบูรณาการ ความร่วมมือด้านความมั่นคงเป็นไปอย่างล่าช้า

๕.๔.๒ การย้ายถิ่นฐานของประชากรจากประเทศรอบบ้านเข้าสู่ประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นการย้ายถิ่นในลักษณะเข้าเมืองผิดกฎหมายที่ส่งผลให้เกิดปัญหาการผลักดันส่งกลับ ส่งผลให้มีผู้ย้ายถิ่นจำนวนมากยังตกค้างอยู่ในประเทศไทย และเกิดปัญหาการเมืองระหว่างประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มที่มีความขัดแย้งกับรัฐบาลของประเทศต้นทาง สาเหตุการย้ายถิ่นที่สำคัญ ประกอบด้วยปัจจัยทางด้านการเมือง คือ สถานการณ์ภายในของประเทศเพื่อนบ้าน และปัจจัย ทางด้านเศรษฐกิจเนื่องมาจากระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประเทศไทย กับประเทศเพื่อนบ้านที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น ปัญหาสาธารณสุข

ปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลตามกฎหมาย ปัญหาการศึกษา ปัญหาความขัดแย้งกับชุมชนชาวไทย ตลอดจนปัญหาศักยภาพในการแข่งขันของประเทศไทยในระยะยาว นอกจากนี้ปรากฏการย้ายถิ่นที่ใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านเพิ่มมากขึ้นโดยปัญหาดังกล่าวมีความละเอียดอ่อนและส่งผลกระทบต่อในหลายมิติ ทั้งความมั่นคงของมนุษย์ ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

๕.๔.๓ บริบทของการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่ภัยคุกคามรูปแบบใหม่อื่น ๆ ปัจจุบันภัยคุกคามความมั่นคงมีขอบเขตที่กว้างขวาง มีความเชื่อมโยง ซับซ้อน และส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยตรงมากยิ่งขึ้น โดยภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ประกอบด้วยทั้งที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่เชื่อมโยงกับบริบทโลกในมิติต่าง ๆ ทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศของโลก และผลจากการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ประกอบกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยขาดความสมดุล ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์ ปัญหาความมั่นคงทางอาหาร ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปัญหาความขัดแย้งเชิงทรัพยากรที่ส่งผลกระทบต่อเนื่องเป็นความขัดแย้งระหว่างประชาชนและความขัดแย้งกับหน่วยงานภาครัฐ นอกจากนี้ ความต้องการพลังงานของโลกที่เพิ่มสูงขึ้นส่งผลต่อความมั่นคงทางพลังงานของไทยในการแข่งขันแสวงหาแหล่งพลังงาน โดยเฉพาะการที่ประเทศไทยต้องพึ่งพิงแหล่งพลังงานจากภายนอกในสัดส่วนที่สูง กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้การเชื่อมโยงในมิติต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้มีโอกาสเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ ในขณะที่ความมั่นคงที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายมีแนวโน้มจะเป็นประเด็นที่มีความเสี่ยง ทั้งการโจมตีและการจารกรรมทางไซเบอร์ เนื่องจากการกำหนดมาตรการป้องกันทำได้ยากและไม่ทันต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทั้งนี้ ประเทศกำลังพัฒนาจะตกเป็นเป้าหมายการโจมตีมากขึ้นเพราะมีความล้าหลังทางเทคโนโลยีและขาดความรู้ในการกำหนดมาตรการป้องกันที่ต้องใช้ผู้ที่มีความชำนาญเฉพาะทาง นอกจากนี้ อิทธิพลของสื่อประเภทเครือข่ายสังคมเป็นเครื่องมือสำคัญของประชาชนในการรวมตัวดำเนินกิจกรรมทางสาธารณะและการเคลื่อนไหวกิจกรรมทางการเมือง สื่อดังกล่าวมีโอกาสถูกนำมาใช้ในทางที่ผิด เพื่อโจมตี บ่อนทำลาย หรือบิดเบือนข้อเท็จจริง รวมถึงการแพร่กระจายข้อมูลเท็จสร้างความเกลียดชังที่มีฐานมาจากอคติและการเลือกปฏิบัติ ซึ่งอาจทำให้เกิดความเกลียดชังและปัญหาความแตกแยกภายในประเทศ รวมถึงส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในกรณีที่มีการใช้สื่อประเภนี้โจมตีหรือบ่อนทำลายประเทศอื่น

แผนปฏิบัติการเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ในพื้นที่ จชต. พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๖๔

๑. ภารกิจ

ก.ร.มน.ภาค ๔ สน. รับผิดชอบในการบูรณาการงานด้านความมั่นคง งานด้านการพัฒนา และการเสริมสร้างความเข้าใจในพื้นที่ จชต. เพื่อรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน พัฒนาระดับคุณภาพชีวิตของประชากรให้ดีขึ้นและนำสันติสุขกลับสู่ จชต.อย่างยั่งยืน ภายใต้บริบทของสังคมพหุวัฒนธรรม

๒. ความมุ่งหมาย

๒.๑ สร้างความเชื่อมั่น ศรัทธา มุ่งแก้ไขปัญหาของพี่น้องประชาชนในพื้นที่ จชต. ด้วยการบูรณาการกำลังทุกภาคส่วนในการทำพื้นที่ให้ปลอดภัย และแก้ไขปัญหาเยาเสพติด โดยยุทธศาสตร์ประชาชนมีส่วนร่วม องค์กรทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีความเข้าใจและให้การสนับสนุนแนวทางการแก้ไขปัญหา

๒.๒ นำมาสู่ความ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขอย่างแท้จริง ภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง

แผนภาพที่ ๒ - ๒ โครงการ “สามเหลี่ยม มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”

ที่มา : <http://www.businesshighlightonline.com>

๓. วิธีการ

น้อมนำ ศาสตร์พระราชา เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา และพัฒนาพื้นที่ จชต. ไปสู่ความ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยการใช้การเมืองนำการทหาร สร้างความศรัทธา ความเชื่อมั่น และการยอมรับของพี่น้องประชาชนด้วยการแก้ไขปัญหาเสพติด รวมทั้งสานต่องานที่ได้ดำเนินการ ในปีที่ผ่านมาให้มีความต่อเนื่อง

๔. ผลลัพธ์สุดท้ายที่ต้องการ

๔.๑ ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งปัญหาเสพติด และภัยแทรกซ้อนอื่น ๆ ได้รับการแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๒ สังคมในพื้นที่ จชต. เป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีความเข้มแข็ง ประชาชนและทุกภาคส่วนรับผิดชอบร่วมกันในการแก้ไขปัญหา

๔.๓ เศรษฐกิจในพื้นที่ได้รับการพัฒนา ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น

๔.๔ กลุ่มผู้เห็นต่างและประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อกระบวนการพูดคุย และเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนสนับสนุนการพูดคุยเพื่อสันติสุขมากขึ้น

๔.๕ องค์กรทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ และให้การสนับสนุนแนวทางการแก้ไขปัญหาของรัฐบาล

๕. งานเร่งด่วน ๑๙ งาน

งานที่มีความสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการเพื่อความ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ในพื้นที่ จชต. พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๖๔ ประกอบด้วย

๕.๑ ด้านความมั่นคง

๕.๑.๑ การเพิ่มประสิทธิภาพงานด้านการข่าว

๕.๑.๒ งานอำนวยความยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน

๕.๑.๓ งานควบคุมพื้นที่และการบังคับใช้กฎหมาย

๕.๑.๔ งานแก้ไขปัญหาเสพติดและภัยแทรกซ้อนอื่น ๆ

๕.๑.๕ การดำเนินงานในหมู่บ้านเสริมสร้างความมั่นคง

๕.๑.๖ งานยุทธศาสตร์ประชาชนมีส่วนร่วม

๕.๑.๗ งานจัดระเบียบแนวชายแดนในพื้นที่ จชต.

๕.๑.๘ งานบูรณาการการลาดตระเวนในพื้นที่

๕.๑.๙ งานปฏิบัติการข่าวสารและประชาสัมพันธ์เชิงรุก

๕.๒ ด้านการพัฒนาเพื่อความมั่นคง

๕.๒.๑ งานสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๕.๒.๒ สนับสนุนโครงการเมืองต้นแบบ “สามเหลี่ยม มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”

๕.๒.๓ การบูรณาการการพัฒนาเพื่อความมั่นคง

๕.๒.๔ งานสนับสนุนการศึกษาเพื่อความมั่นคง

๕.๒.๕ งานสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง

๕.๓ ด้านการเสริมสร้างความเข้าใจ

- ๕.๓.๑ งานพัฒนา เพิ่มประสิทธิภาพ จนท.รัฐในการปฏิบัติงานในพื้นที่ จชต.
- ๕.๓.๒ โครงการพาคนกลับบ้าน
- ๕.๓.๓ การสร้างสภาวะแวดล้อมให้เกื้อกูลต่อการพูดคุยเพื่อสันติสุข
- ๕.๓.๔ งานสร้างความเข้าใจกับประชาชนรวมทั้งองค์กรระหว่างประเทศ
- ๕.๓.๕ งานช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรง

๖. กิจสำคัญที่มอบให้หน่วยรอง

๖.๑ บูรณาการ/ประสานงานกับหน่วยกำลังและส่วนราชการในพื้นที่ ขับเคลื่อนงานสำคัญเร่งด่วนต่อเนื่องจากปี ๒๕๖๑ จำนวน ๑๙ งาน โดยเฉพาะการควบคุมพื้นที่ และการแก้ไขปัญหาเสพติดตามนโยบาย ผอ.รมน.ภาค ๔ สน.

๖.๒ ป้องกันเหตุร้ายในเมืองเศรษฐกิจ ๘ เมืองหลัก, อำเภอนำร่องตามโครงการเมืองต้นแบบ “สามเหลี่ยม มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” (อ.หนองจิก, อ.เบตง และ อ.สุโขทัย-ลก) และเป้าหมายอ่อนแอ

๖.๓ สนับสนุนงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินในพื้นที่รับผิดชอบอย่างเต็มขีดความสามารถ

๖.๔ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกำลังประจำถิ่น (อส.), และกำลังประชาชน (ชรบ., อรบ., ทสปช., อปพร.) ออกมาร่วมรักษาความปลอดภัยให้กับหมู่บ้าน และตำบลของตนเองให้เพิ่มมากขึ้น

๖.๕ เสริมสร้างความเข้าใจในสถานศึกษา เพื่อสกัดกั้นการบ่มเพาะในสถานศึกษา กลุ่มเสี่ยง ๙๐ แห่ง และโรงเรียนที่ตรวจพบการบ่มเพาะ

๖.๖ ติดตาม ตรวจสอบ พิสูจน์ทราบความเคลื่อนไหว และทำลายขบวนการจัดตั้งของกลุ่ม ผกร.ในหมู่บ้านแต่ละระดับ

๖.๗ เป็นหน่วยรับผิดชอบหลักในงานต่อสู้ทางด้านความคิด

๖.๘ ศึกษา ติดตาม วิเคราะห์ยุทธศาสตร์ และยุทธวิธีของกลุ่ม ผกร. เพื่อสร้างองค์ความรู้และจัดวิทยากรการเมืองเคลื่อนที่ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่รัฐ

๖.๙ ปรับความคิด ความเชื่อ ทศนคติและเสริมสร้างความเข้าใจกับกลุ่มผู้เห็นต่าง

๖.๑๐ ดำเนินงานมวลชน (สามัคคีแนวร่วม) กับกลุ่มผู้นำศาสนา, ภาคประชาสังคม, กลุ่มอดีต ผกร. และกลุ่มอาจารย์/นักศึกษาในระดับอุดมศึกษา เพื่อให้การสนับสนุนฝ่ายรัฐในการแก้ปัญหา

๖.๑๑ การจัดตั้ง นปพ.ร่วมช่วยส่วนรวม และ นปพ.ร่วมประจำจังหวัด รวมทั้งอำนาจการยุทธ์และการปฏิบัติงานในการบังคับใช้กฎหมาย

๖.๑๒ ลาดตระเวนเฝ้าตรวจ ป้องปราม และจำกัดเสรีการปฏิบัติของกลุ่ม ผกร. ในการใช้เส้นทางคมนาคมตามแนวชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย

๖.๑๓ คุ้มครองและช่วยเหลือเรือประมงไทยที่ได้รับภัยคุกคามจากกลุ่มผู้ก่อเหตุ

๖.๑๔ สนับสนุนกำลังปฏิบัติการทางอากาศ โดยการปฏิบัติงานร่วมกับ ฉก.ในพื้นที่

๖.๑๕ ลาดตระเวนถ่ายภาพทางอากาศ

๖.๑๖ เป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการโครงการพระราชดำรินในพื้นที่, ขับเคลื่อนแผนการสนับสนุนโครงการพระราชดำริและชุมชนล่อแหลม และเผยแพร่โครงการให้นักเรียน นักศึกษาและประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบอย่างกว้างขวาง

๖.๑๗ วางแผน อำนวยความสะดวก ประสานงาน กำกับดูแล การจัดการฝึก ประเมินผลการฝึกของหน่วยขึ้นตรง กอ.รมน.ภาค ๔ สน.

๖.๑๘ จัดทำบทเรียนจากการรบ จากกรณีศึกษาเรื่องต่าง ๆ ในพื้นที่ จขต.

๖.๑๙ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาเสพติด

๖.๒๐ บังคับใช้กฎหมายต่อผู้ก่อเหตุรุนแรง ตลอดจนอำนวยความสะดวกให้เกิดความยุติธรรมและสามารถเป็นที่พึ่งของประชาชน

๖.๒๑ เป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการงานด้านการพัฒนาเพื่อความมั่นคงให้การสนับสนุนและเกื้อกูลต่องานด้านความมั่นคง และงานสร้างความเข้าใจ

๖.๒๒ ขับเคลื่อนโครงการเมืองต้นแบบ “สามเหลี่ยม มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ตามนโยบายด้านการพัฒนาของรัฐบาล ให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรม

๖.๒๓ คຸ້ມครองสิทธิเสรีภาพและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน และให้การช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรง

๖.๒๔ สนับสนุนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง, ยาเสพติด และภัยแทรกซ้อนต่าง ๆ ตลอดจนสนับสนุนด้านการข่าว

แผนปฏิบัติการราชการ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๖๔)

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ได้จัดทำแผนปฏิบัติการในส่วนของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๖๔ เพื่อเป็นแผนเชิงยุทธศาสตร์ในการกำหนดกรอบแนวทางและแผนปฏิบัติการของสำนักงานฯ ในการขับเคลื่อนภารกิจด้านความมั่นคง และเชื่อมโยงเชิงยุทธศาสตร์ไปสู่ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี นโยบายรัฐบาลและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ รวมถึงดำเนินการปรับปรุงภารกิจของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติตามพระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๙

การดำเนินงานของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติภายใต้แผนปฏิบัติการ ๔ ปี สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๖๔ จึงมุ่งไปสู่การเป็นองค์กรที่ทำให้การจัดการความมั่นคงของชาติมีความสมดุลระหว่างความมั่นคงและการพัฒนาประเทศ โดยความร่วมมือและผนึกกำลังจากทุกคนในองค์กร หน่วยงาน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการ ฉบับนี้

แผนปฏิบัติการ ๔ ปี สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๖๔ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนภารกิจของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ให้มีความชัดเจน เหมาะสม และนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ที่ตั้งไว้ ขอบเขตของการดำเนินการเป็นการรวบรวม ศึกษา และวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั่วไปของ สมช. โดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสม เช่น การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร (SWOT Analysis) เพื่อระบุจุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน รวมถึงระบุโอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก

นอกจากนี้ยังได้รวบรวม ศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจส่งผลให้เกิดปัญหาด้านความมั่นคงของชาติทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งปัญหาด้านความมั่นคงที่เป็นภาวะวิกฤติและปัญหาความมั่นคงที่มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การวิเคราะห์กฎหมายจัดตั้งและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ สมช. คำนิยมร่วมวิสัยทัศน์ พันธกิจ อำนาจหน้าที่ จุดยืน (Position) ยุทธศาสตร์การพัฒนองค์กร โครงสร้างองค์กร และกรอบอัตรากำลัง รวมทั้งระบบและกระบวนการทำงานของ สมช.

ผลการประชุมระดมสมองจากบุคลากรหลักของ สมช. เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน (SWOT Analysis) ประกอบด้วย จุดแข็งที่สำคัญ เช่น การมีภารกิจที่ชัดเจน การเป็นองค์กรระดับนโยบายที่มีอิสระและมีบทบาทนำในการกำหนดทิศทางความมั่นคงของประเทศ จุดอ่อนที่สำคัญ เช่น ขาดการจัดการและการถ่ายทอดองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ เป็นต้น โอกาสที่สำคัญ เช่น รัฐบาลให้ความสำคัญกับงานด้านความมั่นคง เป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับนายกรัฐมนตรี และรัฐบาล/ผู้นำระดับสูง สามารถเสนอนโยบายกับผู้บริหารสูงสุดได้โดยตรง เป็นต้น และอุปสรรคที่สำคัญ เช่น มีการแทรกแซงทางการเมือง สถานการณ์ทางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงส่งผลต่อการดำเนินงานตามนโยบาย/ยุทธศาสตร์ เป็นต้น และเมื่อนำผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมมากำหนดกลยุทธ์โดยใช้ SWOT Matrix สามารถกำหนดวิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ได้ดังนี้

๑. วิสัยทัศน์

“องค์กรมีความสามารถพร้อมเป็นผู้นำด้านการจัดการความมั่นคงของชาติให้มีความสมดุลระหว่างความมั่นคงและการพัฒนา”

๒. ประเด็นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์

๒.๑ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ เสริมสร้างความเป็นผู้นำด้านความมั่นคงของประเทศ

๒.๑.๑ กลยุทธ์ที่ ๑ กำหนดทิศทาง เสริมสร้างศักยภาพในการเป็นที่ปรึกษา และเสนอแนะนโยบาย/ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง

๒.๑.๒ กลยุทธ์ที่ ๒ กำหนดทำที่ที่เหมาะสมในการดำเนินความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านความมั่นคงกับต่างประเทศ

๒.๒ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ เสริมสร้างการบริหารจัดการภัยในด้านความมั่นคง

๒.๒.๑ กลยุทธ์ที่ ๑ เสริมสร้างและพัฒนาความสัมพันธ์เครือข่ายในด้านความมั่นคง/ประชาคมข่าวกรองด้านความมั่นคงทั้งในและต่างประเทศ

๒.๒.๒ กลยุทธ์ที่ ๒ เสริมสร้างและพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านความมั่นคง องค์ความรู้ด้านความมั่นคง และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและสถาบันวิชาการทั้งภายในและภายนอกประเทศ

๒.๒.๓. กลยุทธ์ที่ ๓ พัฒนาศักยภาพการประเมินสถานการณ์ด้านความมั่นคง และการแจ้งเตือนสถานการณ์และภัยคุกคามด้านความมั่นคง

๒.๒.๔ กลยุทธ์ที่ ๔ เสริมสร้างความเข้าใจระหว่างฝ่ายการเมือง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

๒.๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ พัฒนาการขับเคลื่อนด้านความมั่นคงสู่การปฏิบัติ

๒.๓.๑ กลยุทธ์ที่ ๑ บูรณาการและขับเคลื่อนนโยบาย/ยุทธศาสตร์และแผนด้านความมั่นคงไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

๒.๓.๒ กลยุทธ์ที่ ๒ ปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านความมั่นคงเพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจและการปฏิบัติงานของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๓.๓ กลยุทธ์ที่ ๓ ขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

๒.๔ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ ยกระดับขีดความสามารถการบริหารจัดการในองค์กร

๒.๔.๑ กลยุทธ์ที่ ๑ สร้างและพัฒนาบุคลากรในหน่วยให้เป็นนักยุทธศาสตร์ความมั่นคงมืออาชีพ

๒.๔.๒ กลยุทธ์ที่ ๒ ส่งเสริมและพัฒนาระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีเพื่อจัดทำและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความมั่นคงเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของ สมช.

๒.๔.๓ กลยุทธ์ที่ ๓ พัฒนารูปแบบและการบริหารจัดการภายในองค์กรให้มีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ด้านความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไป

๒.๔.๔ กลยุทธ์ที่ ๔ เสริมสร้างระบบคุณธรรม มีความโปร่งใสและเพิ่มประสิทธิภาพระบบงานและสร้างกลไกการป้องกันการทุจริต

๒.๔.๕ กลยุทธ์ที่ ๕ บริหารจัดการสถานที่ปฏิบัติงานพร้อมจัดให้มีระบบสนับสนุนการทำงานอย่างเหมาะสมเพื่อรองรับการขยายตัวขององค์กรในอนาคต

ปัจจุบันสถานการณ์ปัญหาและภัยคุกคามด้านความมั่นคงของชาติ ปรากฏภัยคุกคามสำคัญทั้งที่เป็นภัยคุกคามรูปแบบเดิม (Traditional Security Threats) และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Security Threats) ซึ่งมีความซับซ้อน ละเอียดอ่อน และมีพัฒนาการอย่างรวดเร็ว รวมถึงมีความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยภายในประเทศและปัจจัยภายนอกประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบในหลายมิติ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง อาทิ ภาวะโลกร้อน ภัยพิบัติธรรมชาติรุนแรง และการแพร่ขยายก่อให้เกิดอันตรายในวงกว้าง อาทิ โรคอุบัติใหม่ รวมถึงผลกระทบจากภายนอกประเทศ อาทิ ความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ สถานการณ์ความมั่นคงทางทะเล อิทธิพลของชาติมหาอำนาจ ตลอดจนภัยคุกคามจากอาชญากรรมข้ามชาติและการก่อการร้าย

๓. การดำเนินภารกิจด้านความมั่นคง

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติให้ความสำคัญต่อความมั่นคงที่มีมิติรอบด้าน (Comprehensive Security) โดยเฉพาะความเชื่อมโยงระหว่างบริบทต่าง ๆ ภายในรัฐที่สามารถเสริมสร้างความพร้อมและการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติที่จะเป็นหลักประกันด้านความมั่นคงอย่างน้อยใน ๔ มิติ ดังนี้

๓.๑ การรักษาอำนาจอธิปไตย อาณาเขต ดินแดน ฐานทรัพยากร และโครงสร้างพื้นฐานของชาติเพื่อรักษาอำนาจอธิปไตยและความอยู่รอดปลอดภัยของชาติ โดยครอบคลุมประเด็นการป้องกันประเทศ การรักษาเขตแดน และผลกระทบจากผู้นิรภัยการสู้รบตามพื้นที่ชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน การเตรียมความพร้อมแห่งชาติเพื่อรับมือกับวิกฤติการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ทั้งสาธารณภัย/ภัยพิบัติ ภัยสงคราม การก่อการร้าย ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล การแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง และความเสี่ยงจากการปฏิบัติการการก่อการร้ายสากล

๓.๒ การรักษารูปแบบของรัฐ สถาบันหลัก ระบบการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อให้ประเทศมีเสถียรภาพ ปลอดภัย มีความสงบสุขและความก้าวหน้าเจริญรุ่งเรือง โดยครอบคลุมประเด็นความมั่นคงภายในประเทศ ความมั่นคงด้านสังคมจิตวิทยา การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ การจัดระบบผู้หลบหนีเข้าเมือง และปัญหาอันเกิดจากการโยกย้ายถิ่นของประชากรจากภายนอกประเทศ อาทิ การละเมิดสิทธิมนุษยชน การค้ามนุษย์ การป้องกันภัยคุกคามจากภายนอกหรือที่เชื่อมโยงกับภายนอก อาทิเช่น อาชญากรรมข้ามชาติ

๓.๓ การรักษาคุณค่าพื้นฐานของคนภายในรัฐ ความปลอดภัย และสุขภาวะที่ดี เพื่อให้ประเทศ มีความเป็นปึกแผ่นมั่นคงและการอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุข ตลอดจนการรักษา ค่านิยมหลักของชาติ สิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ครอบคลุมถึงประเด็นความมั่นคงของมนุษย์ และความมั่นคงทางสังคมที่เป็นพหุสังคม

๓.๔ การรักษาดุลยภาพทางการเมืองระหว่างประเทศ และการมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอกประเทศเพื่อการมีเกียรติและศักดิ์ศรีในประชาคมระหว่างประเทศ การรักษาผลประโยชน์ของชาติในระบบระหว่างประเทศและระเบียบระหว่างประเทศที่มีดุลยภาพและมีความสงบสุข โดยครอบคลุมประเด็นความมั่นคงระหว่างประเทศ ในการรักษาดุลยภาพและสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ ทั้งในระดับประเทศเพื่อนบ้าน ระดับภูมิภาค ประชาคมอาเซียน และระดับโลก โดยเฉพาะความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ การกำหนดท่าทีต่อกลุ่มประเทศต่าง ๆ ความมั่นคงบริเวณแนวชายแดนและการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ประชาคมอาเซียน การขยายตัวของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในระดับภูมิภาค และความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงในระดับโลก

ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ ๒๐ ปี (๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)

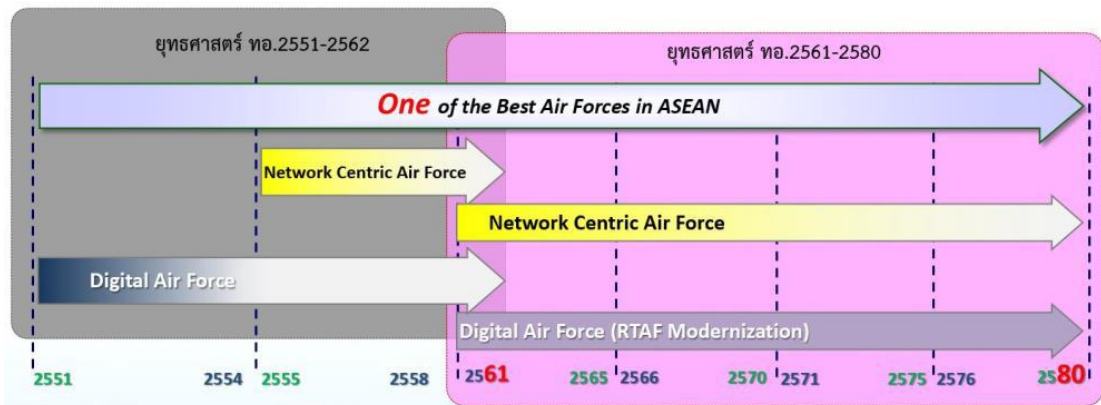
กองทัพอากาศตระหนักถึงความสำคัญในการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการพัฒนาอย่างชัดเจน เป็นระบบและรูปธรรม โดยได้ริเริ่มการจัดทำยุทธศาสตร์กองทัพอากาศฉบับแรกเมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๑ คือ ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ พ.ศ.๒๕๕๑ - ๒๕๖๒ และได้ดำเนินการปรับปรุงให้ทันสมัยและสอดคล้องตามสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงอย่างต่อเนื่องจนถึงฉบับปัจจุบัน คือ ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ ๒๐ ปี พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ ซึ่งกำหนดเป้าหมายในการขับเคลื่อนกองทัพอากาศเพื่อมุ่งสู่วิสัยทัศน์ “กองทัพอากาศชั้นนำในภูมิภาค (One of the Best Air Forces in ASEAN)”

ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ให้ความสำคัญในการพัฒนากองทัพอากาศในทุกด้านอย่างเป็นระบบ เช่น การจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือ และอาวุธยุทโธปกรณ์ที่เหมาะสม การฝึกศึกษาเพื่อพัฒนาบุคลากร การพัฒนาแนวความคิดในการปฏิบัติการกิจ และการปรับปรุงโครงสร้างองค์กร เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้กองทัพอากาศมีขีดความสามารถที่เพียงพอและเหมาะสมในการปฏิบัติการกิจที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์บนพื้นฐานของกรอบภารกิจของกองทัพอากาศตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังนี้

- ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ พิทักษ์รักษาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์
- ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ เสริมสร้างสมรรถนะและความพร้อมในการป้องกันประเทศ
- ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ รักษาความมั่นคงของรัฐ
- ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ รักษาผลประโยชน์แห่งชาติ
- ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๕ สนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศของรัฐบาล

แผนภาพที่ ๒ - ๓ ขอบเขตการพัฒนายุทธศาสตร์กองทัพอากาศ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)

ที่มา : ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ ๒๐ ปี (๒๕๖๑ - ๒๕๘๐), ๒๕๖๐. หน้า ๓.

๑. วัตถุประสงค์

๑.๑ ปรับปรุงขอบเขตการพัฒนากองทัพอากาศให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันและที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในกรอบระยะเวลา ๒๐ ปี จากนี้ไป มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหม และยุทธศาสตร์ทหารกองทัพไทย

๑.๒ แปลงนโยบายและทิศทางการพัฒนา โดยมุ่งไปสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาขีดความสามารถในแต่ละองค์ประกอบของกองทัพอากาศอย่างเป็นรูปธรรม โดยใช้เป็นแนวทางจัดทำความต้องการยุทธโศปกรณ์หลักของกองทัพอากาศ รวมทั้งการกำหนดความต้องการและการจัดสรรงบประมาณประจำปี (Budget Allocation) เพื่อพัฒนากองทัพอากาศอย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ขอบเขต

๒.๑ การพัฒนาสู่กองทัพอากาศดิจิทัล (Digital Air Force : DAF) เป็นการดำเนินการเพิ่มเติมและต่อเนื่องจากยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ ๒๐ ปี พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ เพื่อพัฒนากองทัพอากาศในทุกภาคส่วนให้ก้าวสู่กองทัพอากาศดิจิทัล (DAF) ได้อย่างแท้จริง ซึ่งต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งระยะเวลา ๒๐ ปี เป็นการพัฒนาพื้นฐานเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อให้การปฏิบัติการในทุกด้านของกองทัพอากาศเป็นไปอย่างรวดเร็ว เหมาะสม และทันตามความต้องการในทุกสถานการณ์ อันเป็นพื้นฐานของการพัฒนาสู่การปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง (Network Centric Operations : NCO) เป็นการพัฒนาให้กองทัพอากาศมีความทันสมัยโดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสาร เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการและการปฏิบัติงานของกองทัพอากาศ

๒.๒ การพัฒนาสู่กองทัพอากาศที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง (Network Centric Air Force : NCAF) เป็นการพัฒนาการปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง (Network Centric Operations : NCO) โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลางโดยตรง (RTAF NCO Combat Related Function) หรือส่วนที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติการในส่วนหน้า (Front Line Operations) ทั้งนี้เพื่อกำหนดกลุ่มเป้าหมาย และจัดลำดับความสำคัญในการพัฒนาอย่างชัดเจน ทำให้สามารถพัฒนาสู่กองทัพอากาศที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง (NCAF) ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดกรอบระยะเวลาในการดำเนินการคู่ขนานไปกับการพัฒนาสู่กองทัพอากาศดิจิทัล (DAF)

๒.๓ การขับเคลื่อนกองทัพอากาศไปสู่ “กองทัพอากาศชั้นนำในภูมิภาค (One of the Best Air Forces in ASEAN)” โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและแนวความคิดการปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง (NCO) ในการปฏิบัติการรบและการปฏิบัติการที่มีใช้การรบ เพื่อตอบสนองต่อภัยคุกคามทุกรูปแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเองให้มากที่สุด

๓. บทบาท

บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ “มาตรา ๕๒ รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขต และเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ รัฐต้องจัดให้มีการทหาร การทูตและการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ กำลังทหารให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศด้วย” ส่งผลให้กองทัพอากาศมีบทบาทสำคัญในการใช้ขีดความสามารถกำลังทางอากาศในการปฏิบัติการทางทหารในรูปแบบสงครามและที่ไม่ใช่สงครามให้ประเทศชาติเกิดความปลอดภัย ปราศจากการคุกคามทั้งภายในและภายนอกประเทศ และตอบสนองความต้องการที่นำไปสู่ความกินดีอยู่ดีของประชาชนและความมั่นคงแห่งชาติ

๔. หน้าที่

๔.๑ หน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด

อำนาจหน้าที่ของ กองทัพอากาศ กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๒๑ “กองทัพอากาศมีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพอากาศ การป้องกันราชอาณาจักร และดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังกองทัพอากาศตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหมมีผู้บัญชาการทหารอากาศ เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ” โดยพระราชบัญญัติการจัดระเบียบราชการของกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๘ ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม ไว้ดังนี้

๔.๑.๑ พิทักษ์รักษาเอกราช และความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรจากภัยคุกคามทั้งภายนอกและภายในราชอาณาจักร ปราบปรามการกบฏและการจลาจล โดยจัดให้มีและใช้กำลังทหารตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือตามที่มีกฎหมายกำหนด

๔.๑.๒ พิทักษ์รักษา ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ ตลอดจนสนับสนุนภารกิจของสถาบันพระมหากษัตริย์

๔.๑.๓ ปกป้อง พิทักษ์รักษาผลประโยชน์แห่งชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคงตลอดจนสนับสนุนภารกิจอื่นของรัฐในการพัฒนาประเทศ การป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ และการช่วยเหลือประชาชน

๔.๑.๔ ศึกษา วิจัย พัฒนา และดำเนินการด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ และพลังงานทหาร ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีป้องกันประเทศ และด้านกิจการอวกาศเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทั้งนี้ เพื่อการสนับสนุนภารกิจของกระทรวงกลาโหมและความมั่นคงของประเทศ

๔.๑.๕ ปฏิบัติการอื่นที่เป็นการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงครามเพื่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หรือปฏิบัติการอื่นใด ทั้งนี้ ตามที่มีกฎหมายกำหนดหรือตามมติคณะรัฐมนตรีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและแก้ไขปัญหาสังคม

๔.๒ หน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

๔.๒.๑ การปฏิบัติภารกิจนานาชาติ ได้แก่ การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ภายใต้กรอบของสหประชาชาติและ/หรือพันธมิตร การปฏิบัติการเพื่อมนุษยธรรม และการปฏิบัติการเพื่อบรรเทาสาธารณภัย/ภัยพิบัติร่วมกับนานาชาติ และ/หรือ องค์การสากล

๔.๒.๒ การเป็นศูนย์กลางการบินในภูมิภาค ได้แก่ การผลิตบุคลากรด้านการบินและเกี่ยวข้องกับการบิน การดำรงและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการบิน การค้นหาและช่วยชีวิตทางพลเรือน ศูนย์ฝึกการบิน การควบคุมเส้นทางการบินและการควบคุมการบิน และเป็นศูนย์กลางการซ่อมบำรุงอากาศยานในระดับภูมิภาค

๔.๒.๓ การแก้ปัญหาสำคัญของชาติ ได้แก่ ปัญหายาเสพติด โรคเอดส์ ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาหมอกควัน/ไฟป่า ภัยแล้ง และการบรรเทาสาธารณภัย

๔.๒.๔ การผนึกพลังร่วมกับกำลังอำนาจของชาติด้านอื่น ๆ ได้แก่ การปฏิบัติภารกิจสนับสนุนกิจกรรมการเมือง การบินรับ-ส่งคณะรัฐมนตรีและบุคคลสำคัญ การขนส่งลำเลียงสินค้าเพื่อสนับสนุนภาคเศรษฐกิจ การดำเนินโครงการความร่วมมือแลกเปลี่ยนทางวิชาการและเทคโนโลยีกับหน่วยงานของรัฐและเอกชน เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้านการบินของชาติให้ทันสมัย การสร้างขวัญและความแข็งแกร่งทางสังคมจิตวิทยาให้กับประเทศในด้านการบรรเทาสาธารณภัย การดำเนินโครงการตามพระราชดำริ การรักษาพยาบาล การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมกับประชาชนในการเทิดพระเกียรติ และอื่น ๆ

๔.๒.๕ การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ได้แก่ การให้บริการที่มีคุณภาพ การให้ประชาชนมีส่วนร่วม การปรับปรุงกลไกที่ใช้ในการบริหารจัดการองค์การ การปรับปรุงโครงสร้างองค์การ และการพัฒนาศักยภาพของกำลังพล

๕. ภารกิจ

๕.๑ ภารกิจตามกฎหมาย

กองทัพอากาศ มีหน้าที่เตรียมกำลังของกองทัพอากาศ และการป้องกันราชอาณาจักร พร้อมการพัฒนาประเทศและแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดความขัดแย้งในระดับต่าง ๆ โดยดำรงระดับความพร้อมของขีดความสามารถอยู่ตลอดเวลา ด้วยการจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ซึ่งมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อเสริมสร้างศักยภาพกำลังทางอากาศให้มีคุณภาพ รวมถึงการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับมิตรประเทศ และให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อภารกิจตามกฎหมาย โดยเฉพาะในด้านการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ และการพัฒนาประเทศตามแนวคิดทางยุทธศาสตร์

๕.๒ ภารกิจตามที่ได้รับมอบหมาย

กองทัพอากาศ ดำรงความพร้อมปฏิบัติการทั้งในส่วนของยุทธโธปกรณ์ที่ทันสมัย สามารถปฏิบัติงานร่วมกับต่างประเทศได้ ตลอดจนเตรียมกำลังพลในรูปของ หน่วยบิน/หน่วย-ชุดปฏิบัติการ/เจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญประเภทต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบหมายร่วมกับต่างประเทศ ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างเป็นลำดับ ได้แก่ การรักษาสันติภาพ การช่วยเหลือมนุษยธรรม และการบรรเทาภัยพิบัติ

๖. พันธกิจ

๖.๑ เตรียมความพร้อม

กองทัพอากาศ ต้องเตรียมความพร้อมเพื่อปฏิบัติการกิจภายใต้การจัดโครงสร้างกำลังรบและส่วนสนับสนุนที่เหมาะสมภายใต้การบริหารจัดการ การฝึกอบรม การพัฒนา กำลังพล และการจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ ให้สามารถวางกำลังหน่วยปฏิบัติการในระดับต่าง ๆ ได้อย่างเต็มความสามารถ โดยกองทัพอากาศแบ่งกลุ่มฐานที่ตั้งเป็นฐานบินปฏิบัติการหลัก ฐานบินปฏิบัติการหน้า ฐานบินปฏิบัติการพิเศษ ฐานบินปฏิบัติการสำรอง และสนามบินเฉพาะกิจ รวมถึงการประกอบกำลังที่มีหน่วยตัดสินใจโดยมีศูนย์ปฏิบัติการในแต่ละระดับ สามารถบัญชาการและควบคุมตามที่ได้รับมอบอำนาจ เพื่ออำนวยความสะดวกการปฏิบัติการใช้กำลังทางอากาศทั้งในประเทศและนอกประเทศ

๖.๒ ใช้กำลัง

กองทัพอากาศ มีพันธกิจในการใช้กำลังทางอากาศในยามปกติ คือ การเฝ้าตรวจระวังภัยทางอากาศ ซึ่งรวมถึงการควบคุมเส้นทางสัญจรเข้าออกรอบประเทศในยามสงคราม กองทัพอากาศต้องพร้อมที่จะใช้กำลังทางอากาศในการดำเนินกลยุทธ์ร่วมกับหน่วยกำลังอื่น ๆ ทั้งในการป้องกันประเทศ การพิทักษ์รักษาผลประโยชน์แห่งชาติ และการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในทุกๆระดับ ขณะเดียวกัน กองทัพอากาศพร้อมที่จะใช้กำลังทางอากาศ เพื่อการพัฒนาประเทศ และการช่วยเหลือประชาชน รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงานด้านความมั่นคงภายใน และการแก้ไขปัญหาสำคัญของชาติในยามวิกฤติต่าง ๆ เช่น การต่อต้านอาชญากรรม การปราบปราม ยาเสพติด การสำรวจและรักษาทรัพยากรธรรมชาติ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การบรรเทาสาธารณภัย อันเกิดจากอุบัติเหตุหรือภัยพิบัติจากธรรมชาติ การฟื้นฟูจากภัยพิบัติ การลำเลียงผู้ป่วยทางอากาศ และการค้นหาและช่วยเหลืออากาศยานและเรือที่ประสบภัย เป็นต้น

๗. บทบาท หน้าที่ และภารกิจด้านความมั่นคงในมิติอื่น ๆ

๗.๑ มิติไซเบอร์ (Cyber Domain)

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารด้านเครือข่ายและอินเทอร์เน็ตได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว รวมทั้งการเกิดขึ้นของภัยคุกคามในมิติไซเบอร์ทั้งในรูปแบบการจารกรรมข้อมูล และการโจมตีเพื่อทำลายล้าง ล้วนก่อให้เกิดผลกระทบและความเสียหายในวงกว้าง หลายประเทศมีการจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง และกำหนดเป็นมิติหนึ่งในการปฏิบัติการด้านความมั่นคงชาติ

ยุทธศาสตร์ไซเบอร์เพื่อการป้องกันประเทศ และยุทธศาสตร์ด้านสงครามไซเบอร์ กองทัพไทย กำหนดให้เหล่าทัพต้องมีขีดความสามารถ ดังนี้

๗.๑.๑ การป้องกันภัยคุกคามทางไซเบอร์

๗.๑.๒ พัฒนาและใช้ประโยชน์จากขีดความสามารถทางไซเบอร์

๗.๑.๓ ร่วมมือกับหน่วยงานภายในเพื่อการผนึกกำลังป้องกันประเทศ

กองทัพอากาศจึงจำเป็นต้องพัฒนาขีดความสามารถด้านไซเบอร์ให้มีความพร้อมในการเผชิญกับภัยคุกคามด้านไซเบอร์และสอดคล้องตามยุทธศาสตร์และนโยบายที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้การพัฒนาสู่กองทัพอากาศดิจิทัล (DAF) และกองทัพอากาศที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง (NCAF) จำเป็นต้องพัฒนาระบบเครือข่าย (Network) ให้มีความแข็งแกร่งและปลอดภัย

๗.๒ มิติอวกาศ (Space Domain)

เทคโนโลยีกิจการด้านอวกาศเพื่อความมั่นคงได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จากอดีตสู่ปัจจุบัน เนื่องจากเป็นเทคโนโลยีที่มีศักยภาพในการตอบสนอง ต่อการเปลี่ยนแปลงของ สถานะแวดล้อมด้านความมั่นคง เช่น การสังเกตการณ์ห้วงอวกาศ การตรวจการณ์ทางอวกาศ และการสื่อสารและโทรคมนาคม เป็นต้น ซึ่งสามารถสนับสนุนการปฏิบัติการทางด้านความมั่นคง ของเหล่าทัพ ทั้งการปฏิบัติการภายในประเทศ รวมถึงการปฏิบัติการร่วม/ผสมกับต่างประเทศ อย่างสมบูรณ์และไร้ขีดจำกัดการพัฒนากิจการอวกาศของประเทศไทย ประกอบด้วย การพิจารณา และปรับปรุงแนวทางการพัฒนากิจการอวกาศของประเทศไทย จัดทำโปรแกรมอวกาศแห่งชาติ ตลอดจนพิจารณาการดำเนินโครงการระบบดาวเทียมสำรวจเพื่อการพัฒนา โดยมอบหมายให้ กระทรวงกลาโหมเป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนากิจการอวกาศเพื่อความมั่นคงตามแนวทางการพัฒนากิจการอวกาศของประเทศไทย โดยกำหนดเป้าหมายให้ใช้อวกาศเป็นพื้นที่ปฏิบัติการ ด้านความมั่นคง เพื่อพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของชาติ บูรณาการและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอวกาศ ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีอวกาศเพื่อความมั่นคงอย่างเพียงพอ

กองทัพอากาศมีความจำเป็นต้องพัฒนาขีดความสามารถด้านอวกาศ เพื่อให้ ตอบรับกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป และให้สอดคล้องกับเป้าหมายในการพัฒนา กิจการด้านอวกาศของประเทศและของกระทรวงกลาโหม โดยใช้ขีดความสามารถทางอวกาศในการ สังเกตการณ์ห้วงอวกาศ (Space Observation) การตรวจการณ์ทางอวกาศ (Space Surveillance) และการป้องกันทางอวกาศ (Space Defense) ตลอดจนการสื่อสารและโทรคมนาคมทางอวกาศ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการ และเพิ่มศักยภาพด้านการรบของกองทัพและของประเทศในภาพรวม

๘. พลังขับเคลื่อนการพัฒนาตามยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ

การพัฒนากองทัพอากาศตามยุทธศาสตร์จำเป็นต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับ ธรรมชาติ คุณลักษณะ และข้อจำกัดของกำลังทางอากาศ รวมทั้งทรัพยากรที่มีในครอบครอง และ เทคโนโลยี ทั้งนี้ พลังขับเคลื่อนการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ซึ่งเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จ ได้แก่ กำลังพล เป็นแกนนำ และเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการพัฒนา

๘.๑ กำลังพล

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีกำลังทางอากาศและเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว เช่น เทคโนโลยีอากาศยานไร้คนขับ เทคโนโลยีการต่อต้าน อากาศยานไร้คนขับ เทคโนโลยีด้านการสื่อสารและโทรคมนาคม เทคโนโลยีไซเบอร์ และเทคโนโลยี อัตโนมติ เป็นต้น ส่งผลให้การเตรียมและใช้กำลังของกองทัพอากาศในการปฏิบัติการเปลี่ยนแปลงไป กองทัพอากาศต้องการกำลังพลและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพิ่มมากขึ้น จึงจำเป็นต้องสรรหา คัดเลือก และพัฒนาบุคลากรของกองทัพอากาศในทุกระดับให้มีความรู้ ความเข้าใจ และความชำนาญเกี่ยวกับ เทคโนโลยี เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการพัฒนาและปรับปรุง โครงสร้างองค์กรให้เหมาะสมในขณะเดียวกัน การปลูกฝังค่านิยมและการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี จะช่วยส่งเสริมให้กำลังพลกองทัพอากาศตระหนักและมีเป้าหมายในการพัฒนากองทัพอากาศร่วมกัน

๘.๒ เทคโนโลยี

กองทัพอากาศมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับเทคโนโลยีอย่างแนบแน่น ประกอบด้วย เทคโนโลยีกำลังทางอากาศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมทั้ง การพัฒนาเข้าสู่ระบบการปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลางที่เกิดการบูรณาการอย่างเป็นระบบ เทคโนโลยีเป็นจุดก่อกำเนิดคุณภาพและเป็นเครื่องมือสนับสนุน กำลังทางอากาศให้เกิดการทวีกำลัง เทคโนโลยีที่ทันสมัยของระบบกำลังทางอากาศจะต้องนำไปสู่กระบวนการตัดสินใจ เพื่อให้การใช้กำลังทางอากาศเป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสม อันจะทำให้เกิดเป็นคุณภาพอย่างแท้จริง

ประเทศไทยมีข้อจำกัดในการพัฒนาและผลิตเทคโนโลยีกำลังทางอากาศหรืออาวุธยุทโธปกรณ์สมัยใหม่ด้วยตนเอง จำเป็นต้องดำเนินการจัดหาจากต่างประเทศ และด้วยข้อจำกัดด้านงบประมาณ ทำให้ไม่สามารถจัดหาเครื่องมือหรืออาวุธยุทโธปกรณ์ที่มีเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้ทั้งหมดทำให้มีโครงสร้างกำลังรบที่เป็นการผสมผสานระหว่างอาวุธยุทโธปกรณ์แบบเดิมและแบบใหม่ กองทัพอากาศจึงต้องวางแผนและบริหารการใช้เครื่องมือหรืออาวุธยุทโธปกรณ์แบบเดิมที่มีอยู่ให้สามารถปฏิบัติการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่ไปกับการพิจารณาความจำเป็นและความคุ้มค่าในการจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์แบบใหม่ ซึ่งใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้แทน รวมทั้งต้องพัฒนาและบูรณาการแนวความคิดในการปฏิบัติการด้วยเทคโนโลยีแบบเดิมและแบบใหม่ให้สอดคล้องกันอย่างมีประสิทธิภาพ

๙. การทบทวนและปรับปรุงยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) กำหนดทิศทางการพัฒนา กองทัพอากาศมุ่งสู่ “กองทัพอากาศชั้นนำในภูมิภาค (One of the Best Air Forces in ASEAN)” ในระยะยาว เนื้อหาสำคัญประกอบด้วย ประเด็นยุทธศาสตร์สำคัญและเป้าหมาย รวมทั้งกลยุทธ์ วัตถุประสงค์ และตัวชี้วัด ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาให้เป็นที่ไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศมีความทันสมัย สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง และมีกลยุทธ์ที่สามารถพัฒนากองทัพอากาศได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม จึงพิจารณาทบทวนและปรับปรุงทุก ๆ ๒ ปี โดยนำข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้อง ได้แก่ การประเมินผลการพัฒนามตามยุทธศาสตร์ การเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง การพัฒนาเทคโนโลยีการป้องกันประเทศ เงื่อนไขและความท้าทายใหม่ รวมทั้งยุทธศาสตร์และนโยบายที่เกี่ยวข้อง ไปใช้ประกอบเพื่อพิจารณาทบทวนและปรับปรุงยุทธศาสตร์กองทัพอากาศให้ทันสมัย

๙.๑ หลักการสำคัญ สภาวะแวดล้อม การประเมินและการวิเคราะห์

การกำหนดยุทธศาสตร์กองทัพอากาศต้องคำนึงถึงหลักการสำคัญที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผลประโยชน์แห่งชาติ วัตถุประสงค์มูลฐานด้านความมั่นคงของประเทศ ยุทธศาสตร์และนโยบายด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้อง และอำนาจหน้าที่ของกองทัพอากาศ รวมทั้ง การตรวจสอบวิเคราะห์ และประเมินถึงสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง ตลอดจนการประเมินความท้าทายและความเสี่ยงที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนากองทัพอากาศให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรม สอดคล้องตามยุทธศาสตร์และนโยบายที่เกี่ยวข้อง สามารถตอบสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติ และวัตถุประสงค์มูลฐานด้านความมั่นคงของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๙.๒ ผลประโยชน์แห่งชาติ

ปัจจัยสำคัญของการกำหนดยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ คือ ผลประโยชน์แห่งชาติ ซึ่งสภาความมั่นคงแห่งชาติกำหนดขึ้น โดยประมวลจากความต้องการสำคัญที่จะชาติมิได้ประกอบด้วย

๙.๒.๑ การมีเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ

๙.๒.๒ การดำรงอยู่อย่างมั่นคง ยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติ

๙.๒.๓ การดำรงอยู่อย่างมั่นคงของชาติและประชาชน โดยปราศจากภัยคุกคาม

ทุกรูปแบบ

๙.๒.๔ การอยู่ร่วมกันภายในชาติอย่างสันติสุข เป็นปึกแผ่น มั่นคงทางสังคม ท่ามกลางพหุสังคมและการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

๙.๒.๕ ความเจริญเติบโตของชาติ ความเป็นธรรม และความอยู่ดีมีสุขของประชาชน

๙.๒.๖ ความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม พลังงาน และอาหาร

๙.๒.๗ ความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของชาติ ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ

๙.๒.๘ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ประสานสอดคล้องกันด้วยความมั่นคงในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี

๑๐. วัตถุประสงค์มูลฐานด้านความมั่นคงของประเทศ

ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหม กำหนดวัตถุประสงค์มูลฐานด้านความมั่นคงของประเทศ ดังนี้

๑๐.๑ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข การมีเกียรติและศักดิ์ศรีของชาติในประชาคมระหว่างประเทศ

๑๐.๒ สถาบันหลักของชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขดำรงอยู่อย่างมั่นคง

๑๐.๓ สถานการณ์ภายในประเทศมีความสงบเรียบร้อย ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

๑๐.๔ ประเทศมีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยคุกคามทางทหาร

นโยบาย ผบ.ทอ. พ.ศ.๒๕๖๒

ช่วงทศวรรษที่ผ่านมา กองทัพอากาศดำเนินการพัฒนาตามทิศทางยุทธศาสตร์เพื่อมุ่งสู่วิสัยทัศน์ “กองทัพอากาศชั้นนำในภูมิภาค” และนำแนวความคิดการปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง (Network Centric Operations) มาประยุกต์เพื่อใช้ในการปฏิบัติการกิจของกองทัพอากาศ กอปรกับกองทัพอากาศตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาทุกมิติอย่างสมดุลภายใต้การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดความคุ้มค่าสูงสุด การพัฒนาดังกล่าวแสดงให้เห็นผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมของการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของกองทัพอากาศอย่างมีนัยสำคัญทั้งในด้านยุทธโศปกรณ์ กระบวนการปฏิบัติงาน และสมรรถนะของกำลังพล ซึ่งเป็นสิ่งยืนยันถึงพลังความร่วมมือและความตั้งใจของกำลังพลกองทัพอากาศทุกคน

ปี พ.ศ.๒๕๖๒ กองทัพอากาศ “มุ่งมั่น” ที่จะพัฒนาเพื่อสร้างความยั่งยืน โดยสานงานเดิมอย่างต่อเนื่อง เสริมความเข้มแข็งในมิติทางอากาศเพื่อรองรับกับภัยคุกคามทุกรูปแบบ และสร้างพื้นฐานการพัฒนาทั้งในมิติทางไซเบอร์และมิติทางอวกาศอย่างเป็นระบบ ตลอดจนส่งเสริมให้กำลังพลดำรงอยู่ในระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด ควบคู่กับการดูแลสวัสดิการของกำลังพลและครอบครัวอย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดความ “มั่นคง” ในการเป็นทหารอาชีพอย่างภาคภูมิใจและสมเกียรติ รวมทั้งปลูกฝังให้กำลังพลมีจิตอาสา ตั้งมั่นในการทำมาหากิน ทั้งนี้ก็เพื่อให้ประชาชนมีความ “มั่นใจ” ว่ากองทัพอากาศมีความพร้อมในการป้องกันราชอาณาจักร สนับสนุนการแก้ไขปัญหาสำคัญของชาติ และอยู่เคียงข้างประชาชนสืบไป

ปัจจุบันสภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงต้องติดตามและประเมินสถานการณ์อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง อีกทั้งเทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างก้าวกระโดด มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น มีราคาถูกลง และสามารถเข้าถึงได้ง่าย ส่งผลให้เกิดภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ ซึ่งมีความอ่อนไหวมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การก่อการร้าย ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ภัยคุกคามทางไซเบอร์ ภัยคุกคามทางอวกาศ และการใช้อากาศยานไร้คนขับขนาดเล็กในการกระทำความผิด ซึ่งเป็นภัยต่อความมั่นคงที่มีผลกระทบรุนแรงในวงกว้างและยากต่อการรับมือ จึงต้องปรับตัวและปรับเปลี่ยนรูปแบบของการรักษาความมั่นคงที่มีใช้เพียงการป้องกันประเทศ หากแต่รวมไปถึงการเตรียมกำลังเพื่อเผชิญภัยคุกคามอย่างบูรณาการเพื่อให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างครอบคลุมและรอบด้าน

ความท้าทายของบริบทด้านความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไปยังส่งผลต่อทิศทางของความร่วมมือในประเทศและภูมิภาค การรวมตัวเป็นหนึ่งในภูมิภาคอาเซียน (ASEAN Community) มีทิศทางที่เป็นการพึ่งพาและเกื้อกูลกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติ (Humanitarian Assistance And Disaster Relief : HADR) เป็นผลมาจากการพัฒนาความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น ในห้วงเวลาที่ผ่านมากองทัพอากาศสามารถต่อยอดและพัฒนาขีดความสามารถด้านการตรวจจับ การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติ ตลอดจนการป้องปรามด้านไซเบอร์ และการวางรากฐานความมั่นคงด้านอวกาศ ด้วยการพึ่งพาตนเองจากการวิจัยพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

การเตรียมกำลังกองทัพอากาศเพื่อให้ความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงของภัยคุกคามต่อความมั่นคงให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) เป็นความท้าทาย ที่ต้องตระหนักซึ่งกองทัพอากาศจำเป็นต้องเสริมสร้างศักยภาพ การฝึกกำลังป้องกันประเทศ พัฒนาโครงสร้างกำลังและยุทธโศปกรณ์ที่เหมาะสมแก่การป้องกันประเทศ ดำรงขีดความสามารถของกำลังทางอากาศ พัฒนาขีดความสามารถในมิติไซเบอร์และเพิ่มการตระหนักรู้ในห้วงอวกาศเพื่อการมุ่งไปสู่การเป็นกองทัพอากาศชั้นนำในภูมิภาคได้อย่างสมบูรณ์

พระราชบัญญัติจัดระเบียบบริหารราชการ กระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๒๑ กำหนดให้กองทัพอากาศมีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพอากาศ ป้องกันราชอาณาจักร และดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังกองทัพอากาศตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม มีผู้บัญชาการทหารอากาศ เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ ดังนั้น เพื่อให้สามารถบริหารราชการกองทัพอากาศภายใต้กรอบภารกิจ ตามกฎหมายเป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) นโยบายความมั่นคงของรัฐ และนโยบายของคณะรัฐมนตรี กองทัพอากาศจึงได้กำหนดนโยบายการปฏิบัติราชการ เพื่อให้หน่วย มีแผนงานและเป้าหมายที่ชัดเจน รวมถึงมีการติดตามความสำเร็จของส่วนต่าง ๆ ให้เป็นไปตาม ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ดังนี้

๑. พิทักษ์รักษาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์และเผยแพร่พระเกียรติคุณและ พระอัจฉริยภาพ ตลอดจนป้องกันและปราบปรามการกระทำที่ล่วงละเมิดพระบรมเดชานุภาพ

๒. ยึดถือการปฏิบัติตามทิศทางยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) และสนับสนุนแนวคิดการปฏิรูปประเทศตามขอบเขตภารกิจของกองทัพอากาศ

๓. ดำรงขีดความสามารถในการป้องกันประเทศและการรักษาความมั่นคงภายใน ควบคู่ไปกับดำรงขีดความสามารถในการสนับสนุนรัฐบาลในการพัฒนาประเทศ การช่วยเหลือ ประชาชน การดำเนินการตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย

๔. สนับสนุนรัฐบาลในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการเป็นประธานอาเซียน และการ ขับเคลื่อนประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ตลอดจนเตรียมกองทัพอากาศให้มีความพร้อม รองรับภารกิจสำคัญของรัฐบาล

๕. ปกครองบังคับบัญชาตามหลักธรรมาภิบาล โดยผู้นำหน่วยต้องมีความสามารถ ในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

๖. เสริมสร้างให้กำลังพลมีระเบียบ วินัย และจิตสำนึก เพื่อดำรงไว้ซึ่งความเป็นทหารอาชีพ รวมทั้งปลูกฝังกำลังพลให้มีจิตอาสาตั้งมั่นในการทำความดี

๗. ดำรงมาตรการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลทางราชการอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะ ในสื่อสังคมออนไลน์ ต้องกวดขันและกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการกระทำความผิดอย่างจริงจัง

๘. ดำรงมาตรการด้านนิรภัยอย่างเคร่งครัด โดยผู้บังคับบัญชาทุกระดับต้องให้ ความสำคัญกับงานนิรภัยและกำลังพลทุกคนต้องตระหนักและมีส่วนร่วมในการป้องกันอุบัติเหตุ

๙. ดำเนินการแก้ไขและป้องกันปัญหาเสพติดภายในกองทัพอากาศและพื้นที่โดยรอบ กองทัพอากาศ โดยกำลังพลกองทัพอากาศต้องปลอดจากยาเสพติด

๑๐. บริหารกำลังพลด้วยความโปร่งใส สอดคล้องกับการขับเคลื่อนภารกิจของ กองทัพอากาศและทิศทางการปฏิรูปของประเทศ ตลอดจนใช้แผนปฏิบัติราชการของหน่วยเป็นหลัก ในการปฏิบัติงานของหน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ

๑๑. พัฒนาการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องตามแนวทางยุทธศาสตร์ การพัฒนาระบบราชการ โดยใช้เครื่องมือการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (PMQA 4.0)

เอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑. แนวทางการพัฒนาองค์กรและระบบงานของกองกำลังทางอากาศเฉพาะกิจที่ ๙ ในการปฏิบัติการกิจสนับสนุนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ของกองทัพอากาศ จัดทำโดย น.อ.กาลีทัส กมุทชาติ นักศึกษาหลักสูตรการทัพอากาศ รุ่นที่ ๔๘

ผลการวิจัยสรุปได้ว่ากองกำลังทางอากาศเฉพาะกิจที่ ๙ ยังคงต้องมีการพัฒนา องค์กรและระบบงานในหลายด้าน ตามกรอบแนวคิดของ McKinsey 7-S Framework ได้แก่ การพัฒนาการดำเนินงานกลยุทธ์ขององค์กรให้สอดคล้องกับทางนโยบายของกองอำนวยการรักษาความ มั่นคงภายในราชอาณาจักร และ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภาค ๔ ส่วนหน้า การเสนอปรับโครงสร้างการจัดและอัตรากำลังของ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ราชอาณาจักร ภาค ๔ ส่วนหน้า ให้เหมาะสม การปรับโครงสร้างของหน่วยขึ้นตรง กองกำลังทางอากาศ เฉพาะกิจที่ ๙ การพิจารณาคัดเลือกบุคคลากร พร้อมทั้งการให้ความรู้และการฝึกอบรม ผู้ไปปฏิบัติหน้าที่ ณ กองกำลังทางอากาศเฉพาะกิจที่ ๙ การปรับปรุงหลักนิยามกองทัพอากาศใหม่ สำหรับการปฏิบัติการกิจของกองทัพอากาศในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้

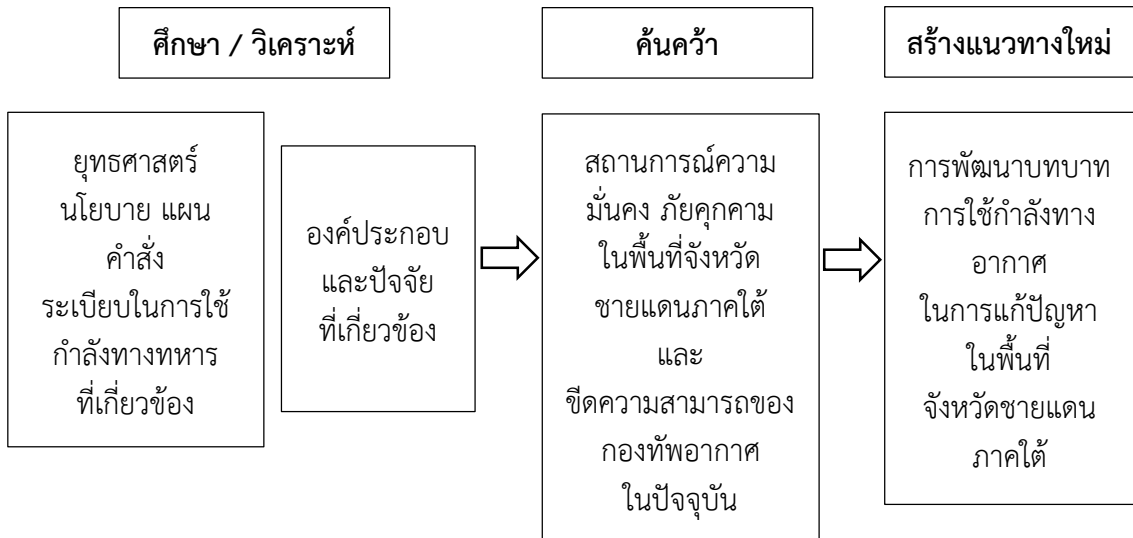
๒. บทบาทการใช้กำลังทางอากาศในการปฏิบัติการร่วมกับกำลังทางเรือในการ รักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

จัดทำโดย น.อ.นรินทร์ กิ่งเงิน นักศึกษาหลักสูตรการทัพอากาศ รุ่นที่ ๕๑

เอกสารวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาขีดความสามารถ ความพร้อม การปฏิบัติการร่วมของกำลังทางอากาศ และทางเรือ ตลอดจนบทบาทการใช้กำลังทางอากาศ ในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล เพื่อให้ทราบถึงข้อเสนอแนะที่ใช้เป็นแนวทาง ในการพัฒนาการปฏิบัติการร่วม ทอ.- ทร.ในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลที่มีประสิทธิภาพ โดยกำหนดขอบเขตการวิจัยในส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการร่วมที่สอดคล้องกับ ปกร.๕๙ (เพื่อพลาง) และการปฏิบัติการทางอากาศเพื่อสนับสนุนการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการศึกษาวิเคราะห์ ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และสรุปประเด็นที่สอดคล้องกับปัญหาการวิจัย ให้ทราบถึง แนวทางการพัฒนาที่เป็นรูปธรรม ในรูปแบบข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับการใช้ กำลังของกองทัพอากาศ ให้สอดคล้องกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ควบคู่กับการใช้ เทคโนโลยีที่ทันสมัย ในการขยายขีดความสามารถการฝึกกำลังการปฏิบัติการร่วม ได้อย่าง เต็มประสิทธิภาพ ทำให้ได้องค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบทบาทของการใช้กำลังทางอากาศ ในการปฏิบัติการร่วมกับกำลังทางเรือได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเป็นการใช้ขีดความสามารถ ของยุทธโธปกรณ์ของกองทัพ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

กรอบแนวคิดของการวิจัย

สรุป

จากการศึกษา ยุทธศาสตร์ นโยบาย แผน คำสั่ง และระเบียบในการใช้กำลังทางทหารที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่ารัฐบาล กองทัพ หน่วยงานความมั่นคง รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งในการร่วมกันแก้ไขปัญหาความรุนแรง ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (จชต.) เนื่องจากปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อภาพรวมของประเทศในทุก ๆ ด้าน ทั้งการดำเนินชีวิตของประชาชน การบริหารงานภาครัฐ การพัฒนาเศรษฐกิจ สภาพสังคม และด้านความมั่นคงของชาติ ซึ่งได้มีการระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ประชาชน ทหาร ตำรวจ ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมดำเนินการแก้ไขด้วยแนวทางสันติวิธี เพื่อการอยู่ร่วมกันในพหุสังคมอย่างสันติสุข โดยได้ทำการศึกษาเหตุปัจจัย สภาพแวดล้อม ทำการค้นคว้า วิเคราะห์ปัญหา ตลอดจนนำเสนอแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช อันประกอบด้วย การเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา มาเป็นยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาอย่างยั่งยืน

กองทัพอากาศ ในฐานะเป็นหน่วยงานหนึ่งที่ปฏิบัติงานด้านความมั่นคงเพื่อรักษาอธิปไตยของชาติ ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนการปฏิบัติงานอย่างสอดคล้องกับแนวทางของภาครัฐและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมแก้ไขปัญหาในพื้นที่ จชต.เช่นเดียวกัน ซึ่งกองทัพอากาศมีศักยภาพและความพร้อมทั้งในด้านกำลังพลที่มีความรู้ ความสามารถ และการปฏิบัติการที่หลากหลาย อาทิเช่น งานด้านการลำเลียงทางอากาศ การลาดตระเวนทางอากาศ งานด้านกิจการพลเรือน การช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัย การปฏิบัติการจิตวิทยา การสื่อสารมวลชน ประกอบกับสรรพกำลังของอากาศยาน ยุทโธปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีความทันสมัยสมรรถนะที่จะนำมาประยุกต์ ปรับใช้ เพื่อแก้ไขปัญหา สนับสนุนการปฏิบัติงานร่วมกับทุกภาคส่วนได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ กองทัพอากาศมุ่งหวังเป็นกำลังส่วนหนึ่งในการสร้างความมั่นคง เป็นปึกแผ่นของชาติ และนำความสันติสุขอย่างยั่งยืนมาสู่พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

บทที่ ๓

สถานการณ์ความมั่นคง ภัยคุกคามในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และขีดความสามารถของกองทัพอากาศ

สถานการณ์ความมั่นคงในระดับโลก

การกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ คือ การกำหนดทิศทางในระดับมหภาคสำหรับการเคลื่อนตัวของประเทศไปสู่อนาคต ซึ่งการเคลื่อนไปข้างหน้าเช่นนี้เกิดในบริบทที่มีสภาวะความเปลี่ยนแปลงของโลกเป็นปัจจัยแวดล้อม หรือกล่าวได้ว่าในยุคปัจจุบันเป็นสถานการณ์แบบ “โลกล้อมรัฐ” เพราะรัฐในเวทีโลกไม่ได้ดำรงอยู่อย่างเป็นเอกเทศ หรือรัฐไม่ได้อยู่ในสภาวะที่เป็นสุญญากาศ จนไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงผลกระทบจากปัจจัยในเวทีโลก และยังโลกอยู่ในบริบทของความเป็นโลกาภิวัตน์มากเท่าใด ปัจจัยระหว่างประเทศก็ยังมีผลกระทบต่อรัฐมากเท่านั้น ปัจจัยนี้จึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจละเลยได้ในทางยุทธศาสตร์

การประเมินสภาวะแวดล้อมหรือการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกจึงเป็นจุดเริ่มต้นหนึ่งที่สำคัญของกระบวนการทำยุทธศาสตร์ของรัฐ ซึ่งหากพิจารณาจากการศึกษาที่เกิดขึ้นในหลายประเทศ จะเห็นได้ว่ากรอบเวลาของการศึกษาจะอยู่ในระยะเวลา ๑๐ ปี หรือที่นักวิเคราะห์ทางยุทธศาสตร์มักจะใช้กรอบเวลาหนึ่งทศวรรษเป็นพื้นฐานในการทำข้อพิจารณา เพื่อให้ทันยุทธศาสตร์สามารถมองเห็นปัจจัยที่มีนัยสำคัญต่อโลกและต่อรัฐได้ชัดเจน อันจะทำให้กระบวนการยุทธศาสตร์ (strategy process) มีความสมบูรณ์เพียงพอที่จะทำให้เกิดแผนและ/หรือนโยบายยุทธศาสตร์สำหรับการขับเคลื่อนประเทศไปสู่อนาคตตามที่มุ่งหวังได้

ดังนั้น หากมองความเปลี่ยนแปลงด้านความมั่นคงของโลกในรอบเวลาหนึ่งทศวรรษ และทดลองนำเสนอผ่านรูปแบบที่เป็นสงครามแล้ว เราอาจจะเห็นสงครามหลากหลายแบบที่จะมีผลกระทบต่อความมั่นคงของโลกและของไทย ดังนี้

๑. สงครามการเมืองของรัฐมหาอำนาจเก่าและใหม่

หากมองการเมืองโลกผ่านตัวแสดงที่เป็นรัฐมหาอำนาจใหญ่แล้ว เห็นได้ชัดเจนว่าโลกตกอยู่ในสภาวะของการแข่งขันระหว่างสหรัฐอเมริกา กับสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งคงต้องยอมรับในปัจจุบันว่า ระเบียบระหว่างประเทศของยุคหลังสงครามเย็นที่เป็นโลกแบบ “ขั้วเดียว” และมีสหรัฐเป็นมหาอำนาจหลักฝ่ายเดียวนั้น น่าจะถึงจุดสิ้นสุดแล้ว

ต้นศตวรรษที่ ๒๑ เปิดให้เห็นถึงการเติบโตใหญ่ของจีน พร้อมกับการฟื้นตัวของรัสเซีย (ในความหมายอีกด้านหนึ่งคือสหภาพโซเวียตเดิม) แม้ไม่ชัดเจนว่าโลกปัจจุบันกลับสู่ยุคสงครามเย็นที่เป็นแบบ “สองขั้ว” แต่แสดงให้เห็นชัดเจนว่า ระเบียบระหว่างประเทศไม่เป็นแบบขั้วเดียวอีกต่อไป

บทบาทและอิทธิพลของสหรัฐไม่ได้อยู่ในแบบยุคหลังสงครามเย็น ขณะเดียวกันการขยายอิทธิพลของจีนและการฟื้นบทบาทของรัสเซียเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนในการเมืองโลกของยุคปัจจุบัน อย่างไรก็ตามหากมองแนวโน้มในหนึ่งทศวรรษหน้า จะเห็นได้ชัดว่าการแข่งขันของมหาอำนาจใหญ่จะมีความคล้ายคลึงกับสถานะของ “สงครามการเมือง” ของยุคสงครามเย็นและอาจคาดการณ์ได้ถึง การกลับสู่โลกแบบสองขั้วอีกครั้ง และในทางทฤษฎีสิ่งที่เกิดขึ้นยังคงสะท้อนให้เห็นถึงการแข่งขันระหว่าง “รัฐมหาอำนาจเก่า” และ “รัฐมหาอำนาจใหม่” ซึ่งการแข่งขันเช่นนี้อาจจะทวีความเข้มข้นมากขึ้นในระยะเวลา ๑๐ ปีหน้า และอาจกล่าวได้ว่า หากมองจากบริบทของการเมืองโลกแล้ว ทศวรรษหน้าจะเป็นทศวรรษของการแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ของมหาอำนาจใหญ่

การดำเนินนโยบายต่างประเทศและความมั่นคงระหว่างประเทศสำหรับประเทศเล็กจึงต้องการความเข้าใจต่อพลวัตของสถานการณ์ระหว่างประเทศเป็นอย่างยิ่ง การขาดความรู้และความเข้าใจของผู้กำหนดนโยบายจะเป็น “ปัจจัยลบ” ต่อการกำหนดยุทธศาสตร์ของประเทศ หรือแม้แต่ว่าจะดำเนินนโยบายแบบพวก “เกาะขบวนเกวียน” (Bandwagon) ด้วยการเคลื่อนไปกับกระแสของมหาอำนาจใหญ่ก็จะต้องรู้ว่าเกาะขบวนอย่างไรและเมื่อไหร่เพื่อไม่ให้ปัจจัยระหว่างประเทศกลายเป็นปัญหาที่ไม่สามารถแบกรับได้

๒. สงครามการค้าระหว่างรัฐมหาอำนาจใหญ่

การขึ้นสู่ตำแหน่งประธานาธิบดีของนายโดนัลด์ ทรัมป์ กลายเป็นปัจจัยสำคัญที่นำมาสู่ความเปลี่ยนแปลงในเวทีเศรษฐกิจการเมืองโลกอย่างที่ไม่มีการคาดคิด แต่เดิมสหรัฐถือว่าเป็นประเทศหลักที่ขับเคลื่อนโลกด้วยแนวคิดเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม จนอาจต้องถือว่าสหรัฐเป็นผู้นำสำคัญของการขยายความเป็นเสรีทางเศรษฐกิจออกสู่ตลาดโลก แต่ผู้นำสหรัฐปัจจุบันกลับเสนอทิศทางที่แตกต่างจากเดิม ด้วยการนำนโยบายของ “ลัทธิกีดกันการค้า” (Protectionism) มาใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของสหรัฐ และขณะเดียวกันก็หันกลับไปใช้เครื่องมือรูปแบบเก่า คือ การตั้ง “กำแพงภาษี” (Tariffs) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือกีดกันเงินให้ยอมรับต่อข้อเรียกร้องทางการค้าของสหรัฐ การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจเช่นนี้กำลังนำพาโลกไปสู่ “สงครามการค้า” ระหว่างสองมหาอำนาจใหญ่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การกำเนิดของสงครามการค้าในต้นศตวรรษที่ ๒๑ เช่นนี้ ต้องถือว่าเป็นปรากฏการณ์สำคัญในเวทีโลก และปฏิเสธไม่ได้เลยว่าสงครามการค้าได้ส่งผลกระทบต่อตรงต่อการจัดระเบียบเศรษฐกิจโลก เพราะสงครามนี้เป็นเสมือนแรงที่เหนี่ยวรั้งการขยายตัวของโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจ จนกลายเป็นข้อสังเกตสำคัญว่า สหรัฐในฐานะของ “แชมป์เปี้ยนแห่งเศรษฐกิจเสรี” ได้กลายเป็น “ผู้นำแห่งการกีดกันการค้า” และเมื่อสหรัฐยิ่งหันไปกีดกันเงินด้วยกำแพงภาษีที่มากขึ้นเงินย่อมจะตอบโต้ในทิศทางที่ไม่แตกต่างกัน ผลกระทบไม่ใช่เพียงจะเกิดกับเศรษฐกิจของมหาอำนาจทั้งสองเท่านั้น หากแต่ยังกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศอื่น ๆ เพราะการผูกโยงของระบบการผลิตและอุตสาหกรรมของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ และการตอบโต้ที่เกิดขึ้นกำลังกลายเป็นสัญญาณลบต่อการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลก ขณะเดียวกันก็ทำให้สถานการณ์ความสัมพันธ์ของประเทศทั้งสองทรุดตัวลง จนทำให้หลายฝ่ายกังวลอย่างมากว่า ปัญหานี้ อาจจะขยายตัวเป็น “การเผชิญหน้าทางยุทธศาสตร์” ได้ในอนาคต และที่สำคัญยังไม่สามารถคาดได้ว่า สงครามการค้าชุดนี้จะจบลงอย่างไร และเมื่อใด

หากมองในกรอบทางทฤษฎีแล้ว ภาพของการต่อสู้กันทางเศรษฐกิจระหว่างสหรัฐกับจีนก็คือการตอกย้ำถึงการแข่งขันระหว่างมหาอำนาจเก่ากับมหาอำนาจใหม่ดังที่กล่าวแล้วในข้างต้น และสะท้อนให้เห็นถึงการแข่งขันที่เกิดขึ้นทั้งในทางการเมืองและเศรษฐกิจควบคู่กันไป และในหนึ่งทศวรรษหน้า การต่อสู้ชุดนี้น่าจะยังดำรงอยู่และเป็นปัจจัยสำคัญต่อการกำหนดยุทธศาสตร์ของประเทศต่าง ๆ ถ้าเช่นนั้นแล้ว ผู้นำของประเทศเล็กที่เศรษฐกิจผูกอยู่กับทั้งสหรัฐและจีน จะกำหนดยุทธศาสตร์ใหม่อย่างไรในการรับมือกับสถานการณ์สงครามการค้าครั้งนี้

๓. สงครามอสมมาตรระหว่างผู้อ่อนแอและผู้แข็งแรง

หากพิจารณาแนวโน้มความขัดแย้งในศตวรรษหน้า โอกาสเกิดสงครามตามแบบอาจจะมีความเป็นไปได้ แต่ก็อยู่ในระดับต่ำมาก เพราะ “สงครามระหว่างรัฐ” ที่ใช้กำลังพลประจำการเข้าทำการรบโดยตรงมีลักษณะของ “สงครามสมมาตร” นั้น มีค่าใช้จ่ายทั้งทางการเมืองและการทหารสูงเกินไป และในขณะเดียวกันก็มีกลไกทางการเมืองในการควบคุมความขัดแย้งไม่ให้ขยายตัวเป็นสงครามใหญ่หรือหากขยายตัวก็อาจนำไปสู่การแทรกแซงของรัฐภายนอก เพื่อยุติความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ในอีกด้านหนึ่งความขัดแย้งของรัฐเล็กที่เกิดขึ้นจริงกลับอยู่ในรูป “สงครามภายในรัฐ” ซึ่งมีคุณลักษณะแตกต่างอย่างมากจากสงครามระหว่างรัฐที่เป็นสงครามตามแบบ สงครามภายในมักจะปรากฏในรูปแบบของสงครามก่อความไม่สงบ การก่อการร้าย และเห็นได้ชัดว่าสงครามเช่นนี้มีลักษณะเป็น “สงครามอสมมาตร” ที่มีจุดกำเนิด แบบแผน เงื่อนไข และการคลี่คลายของสงคราม เป็นไปในอีกแบบหนึ่ง และสงครามอสมมาตรนี้เห็นได้ชัดมากขึ้นในศตวรรษที่ ๒๑ จนมีการกล่าวเปรียบเทียบว่า ศตวรรษที่ ๒๐ เป็นเวลาของสงครามสมมาตร (สงครามโลกทั้งสองครั้ง) แต่ศตวรรษที่ ๒๑ เป็นเวลาของสงครามอสมมาตร (สงครามก่อความไม่สงบ และการก่อการร้าย) ข้อสมมติฐานเช่นนี้เป็นสัญญาณเตือนว่า การวางยุทธศาสตร์ทหารและยุทธศาสตร์ความมั่นคงของรัฐจะคิดถึงเพียงแต่การเตรียมรับสงครามตามแบบที่เป็นสงครามสมมาตร อาจจะไม่เพียงพอ ในการตอบโจทย์ความมั่นคงที่เป็นจริงของรัฐ ดังจะเห็นได้ว่าสถานการณ์ความมั่นคงที่สำคัญของยุคสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากเหตุการณ์การโจมตีที่เกิดขึ้นกับสหรัฐในวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๐๐๑ หลายประเทศเผชิญกับสงครามก่อการร้ายและสงครามก่อความไม่สงบไม่แตกต่างกัน จนอาจกล่าวได้ว่าโลกได้ก้าวเข้าสู่ยุคของสงครามก่อการร้าย และการก่อการร้ายถูกนิยามว่าเป็นภัยคุกคามหลักในเวทีโลก โดยนัยเช่นนี้ความกังวลของรัฐในเรื่องของสงครามตามแบบลดระดับลง สงครามในความหมายของการบุกของกองทัพเข้าจากรัฐภายนอก ไม่เป็นประเด็นทางยุทธศาสตร์เท่ากับการถูกโจมตีด้วยการก่อการร้ายนอกจากนี้ หลังจากการกำเนิดของ “กลุ่มรัฐอิสลาม” ในช่วงต้นปี ๒๐๑๔ การก่อการร้ายดูจะทวีความรุนแรงขึ้น แม้ในปี ๒๐๑๖ - ๒๐๑๗ กลุ่มจะถูกทำลายฐานที่มั่นหลักทั้งในอิรักและในซีเรีย แต่ก็เชื่อว่าสงครามก่อการร้ายได้ยุติไปพร้อมกับการลดบทบาทของกลุ่ม นัยที่น่าเสนอในการจัดตั้งรัฐศาสนจักรที่เป็นจุดขายในการขยายสมาชิกของกลุ่มลดความสำคัญลง แต่ก็ปรากฏรูปแบบของการโจมตีใหม่ในลักษณะที่เป็น “หมาป่าตัวเดียว” (Lone Wolf) ดังที่ปรากฏให้เห็นจากการก่อเหตุรุนแรงในยุโรป หรือในแบบ “หมาป่าคอกเดียว” (Lone Wolf Den) เช่นที่เห็นมาแล้วในสุรบาบายา ประเทศอินโดนีเซีย เป็นต้น

สถานการณ์ความรุนแรงในตัวแบบของสงครามอสมมาตรเป็นประเด็นสำคัญที่ละเลยไม่ได้ในโลกปัจจุบัน ดังได้กล่าวแล้วว่าโอกาสเกิดของสงครามสมมาตรที่เป็นสงครามตามแบบมีอยู่ในระดับต่ำ แต่โอกาสเกิดของสงครามอสมมาตรที่เป็นการก่อการร้ายมีอยู่ในระดับสูง ดังนั้นการกำหนดยุทธศาสตร์ที่มองไม่เห็นถึงสถานะของสงครามชนิดนี้ อาจส่งผลให้ยุทธศาสตร์ที่เกิดขึ้นไม่รองรับต่อโลกแห่งความรุนแรงร่วมสมัย หรือกลายเป็นเพียงยุทธศาสตร์ที่ไม่เอื้อต่อการสร้างความมั่นคงให้เกิดขึ้นได้จริงภายใต้สถานการณ์ความรุนแรงร่วมสมัยที่สงครามมีลักษณะเป็นอสมมาตรเช่นนี้นักยุทธศาสตร์จะต้องลดการยึดติดอยู่กับโลกเก่าของสงครามตามแบบพร้อมกับลดทอนจินตนาการเก่าของสงครามที่ “รัฐรบกับรัฐ” ที่ต้องการการผลักดันนโยบายเก่าในการสร้างกองทัพใหญ่มีกำลังพลมาก ชี้อาวุธมาก เพราะยึดมั่นเพียง “อำนาจการยิง” ที่เหนือกว่าว่าจะเป็นปัจจัยหลักที่ชี้ขาดการสงคราม ยุทธศาสตร์เก่าเช่นนี้เป็นสิ่งที่ไร้ประโยชน์ในสงครามอสมมาตรเป็นอย่างยิ่งและไม่เอื้อให้รัฐในปัจจุบันป้องกันตัวเองจากความรุนแรงร่วมสมัยได้เลย การกำหนดยุทธศาสตร์ที่ละเลยแบบแผนสงครามที่เป็นอสมมาตร จึงเป็นความประมาทในโลกความมั่นคงปัจจุบัน

นัยกับยุทธศาสตร์ไทย แนวโน้มของสงครามสามแบบในกรอบระยะเวลา ๑๐ ปี เป็นประเด็นสำคัญทั้งในเวทีโลกและเวทีไทย กล่าวคือ สงครามการเมือง สงครามการค้าระหว่างรัฐมหาอำนาจเก่าและรัฐมหาอำนาจใหม่ และสงครามอสมมาตรระหว่างผู้อ่อนแอกับผู้แข็งแกร่งจะเป็น “ปัจจัยนำเข้า” ที่ผู้กำหนดยุทธศาสตร์ไทยจะต้องนำมาพิจารณาด้วยความใคร่ครวญอย่างยิ่ง และจะต้องตอบให้ได้ในทางยุทธศาสตร์ว่า ประเทศไทยจะเดินไปสู่อนาคตอย่างไรภายใต้สภาพแวดล้อมของสงครามเช่นนี้ และอนาคตที่ไทยจะเดินไปนั้นมีอะไรเป็นเครื่องมือ และจะใช้เครื่องมืออย่างไรเพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายปลายทางของการสร้างความมั่นคงไทย อีกทั้งการเน้นอยู่กับการจัดซื้อยุทธโศปกรณ์สมรรถนะสูงแบบไม่มีคำตอบที่ชัดเจนต่อภัยคุกคาม ย่อมไม่เอื้อให้รัฐไทยประสบความสำเร็จในทางยุทธศาสตร์ได้จริง สิ่งที่มีอำนาจของรัฐไทยจะต้องตระหนักอย่างมากก็คือยุทธศาสตร์แบบเพื่อฝันเป็นสิ่งที่ไร้ค่า ยุทธศาสตร์แบบไร้ทิศทางเป็นสิ่งที่ไม่มีประโยชน์ รัฐต้องสร้างยุทธศาสตร์ด้วยความรู้และความเข้าใจในพลวัตความเปลี่ยนแปลงของโลก เพราะรัฐไทยไม่ใช่ศูนย์กลางโลก แต่โลกต่างหากที่โอบล้อมรัฐไทยไว้

สถานการณ์ความมั่นคงในระดับภูมิภาค

การก่อการร้าย ถือเป็นภัยคุกคามความมั่นคงในรูปแบบใหม่ (Non - Traditional Security) ที่มีความรุนแรงและสร้างความเสียหายต่อสังคมเป็นอย่างยิ่ง รวมทั้งยังเป็นปัญหาที่ท้าทายความสามารถของประเทศทั้งหลายในการจัดการแก้ไขเนื่องจากเป็นภัยคุกคามความมั่นคงแห่งชาติ และการดำรงอยู่ของรัฐ ลักษณะของการก่อการร้ายในยุคโลกาภิวัตน์ได้ก้าวข้ามข้อจำกัดด้านภูมิศาสตร์ ทำให้การใช้ความรุนแรงของกลุ่มผู้ก่อการร้ายไม่ได้คำนึงถึงขอบเขตหรือพื้นที่เขตแดนของรัฐอีกต่อไป ด้วยปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้จึงทำให้กลุ่มผู้ก่อการร้ายอยู่ในสถานะของตัวแสดงข้ามชาติ (Transnational Actors) ซึ่งมีบทบาทและเพิ่มจำนวนขึ้นได้โดยง่าย อีกทั้งกระบวนการและแนวคิดของการก่อการร้ายนั้นยังมีความซับซ้อนที่สามารถครอบคลุมได้ในทุกมิติของสังคม ดังกล่าวได้กลายเป็นปัจจัยที่ยกระดับให้ปัญหาการก่อการร้ายเป็นปัญหาข้ามพรมแดนที่มีความร้ายแรงและเป็นการยากที่แต่ละประเทศจะรับมือได้อย่างลำพัง แม้ปัญหาการก่อการร้ายจะไม่ใช่ปัญหาใหม่สำหรับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากต้องเผชิญภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์ตั้งแต่ยุคสงครามเย็น และมีการเคลื่อนไหวของกลุ่มติดอาวุธในบางประเทศมาอย่างยาวนาน อย่างไรก็ตาม ภายใต้บริบทของปัญหาการก่อการร้ายที่เปลี่ยนแปลงไปหลังเหตุการณ์ ๙/๑๑ จึงทำให้ปัญหาการก่อการร้ายในภูมิภาคมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงและความซับซ้อนยิ่งขึ้น ความตึงเครียดดังกล่าวมาจากยุทธวิธีปฏิบัติการของกลุ่มก่อการร้ายและการแพร่ขยายของแนวคิดแบบสุดโต่ง รวมถึงระดับของภัยคุกคามจากการก่อการร้ายที่เพิ่มขึ้นเมื่อเริ่มปรากฏข้อมูลการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มก่อการร้ายภายในภูมิภาคกับกลุ่มก่อการร้ายสากล โดยเฉพาะความเชื่อมโยงระหว่างชาวมุสลิมหัวรุนแรงหรือกลุ่มติดอาวุธในภูมิภาคกับกลุ่มก่อการร้ายไอเอส (Islamic State: IS) ปฏิบัติการและความเคลื่อนไหวของกลุ่มก่อการร้ายดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความมั่นคงระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อบริบทของสถานการณ์การก่อการร้ายเปลี่ยนแปลงไป ทำให้อาเซียนในฐานะของสถาบันหลักของภูมิภาคจะต้องพัฒนาความร่วมมือด้านความมั่นคงและกลไกการจัดการปัญหาของอาเซียน อีกทั้งยังเป็นสิ่งกดดันให้อาเซียนจะต้องทบทวนบทบาทและปฏิรูปกลไกสำหรับการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงเพื่อรับมือกับการก่อการร้ายให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑. สถานการณ์การก่อการร้ายในภูมิภาค

หลังเกิดเหตุการณ์โจมตีสหรัฐอเมริกาในวันที่ ๑๑ กันยายน ค.ศ.๒๐๐๑ บริบทของปัญหาการก่อการร้ายเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ โดยบ่งชี้ว่าภัยก่อการร้ายมีความชัดเจนมากขึ้นและเป็นการก่อการร้ายในบริบทใหม่ที่มีลักษณะข้ามพรมแดนอย่างชัดเจน ยุทธวิธีของกลุ่มก่อการร้ายจะอาศัยสื่อเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่แนวคิดอุดมการณ์ การเปลี่ยนผ่านของบริบทการก่อการร้ายเริ่มเห็นได้จากการก่อตัวและปฏิบัติการของกลุ่มอัลกออิดะห์ (Al - Qaeda) ที่เกิดขึ้นในห้วงระยะเวลาที่สามารถเชื่อมโยงถึงกันได้ง่าย โดยที่การสื่อสารไม่จำเป็นต้องกระทำในรูปแบบเก่าทางทหารและการโจมตีที่ไม่ได้ใช้เครื่องมือที่มีลักษณะเป็นอาวุธ หากแต่ใช้เครื่องบินพาณิชย์เป็นเครื่องมือในการก่อการร้าย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าลักษณะของการก่อการร้ายเริ่มมีความเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต และชัดเจนยิ่งขึ้นจากการก่อตัวของกลุ่มไอเอส (Islamic State: IS)

โดยเริ่มปฏิบัติการที่มีความรุนแรงในพื้นที่ตะวันออกกลาง ตลอดจนการขยายพื้นที่ปฏิบัติการไปสู่ภูมิภาคอื่น ๆ โดยได้อาศัยสื่อออนไลน์เป็นเครื่องมือสำคัญในการเผยแพร่อุดมการณ์สุดโต่ง ซึ่งวิธีการของกลุ่มไอเอสนั้นมีการพัฒนามากกว่ากลุ่มอัลกออิดะห์ และปัจจุบันมีแนวโน้มที่กลุ่มไอเอสจะก่อตั้งสำนักข่าวต่างประเทศเป็นของตัวเอง ทั้งนี้ ลักษณะของการก่อการร้ายรูปแบบใหม่มีโครงสร้างเปลี่ยนแปลงไปโดยผู้ก่อเหตุมักมิใช่บุคคลที่อยู่ในโครงสร้างขององค์กรก่อการร้าย แต่จะเป็นการออกปฏิบัติการอย่างลำพังจึงถูกเรียกว่าเป็นการกระทำแบบ Lone Wolf ซึ่งเป็นผลจากอิทธิพลของอุดมการณ์ที่ถูกเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยสภาพดังกล่าวจึงทำให้เครือข่ายของกลุ่มผู้ก่อการร้ายขยายตัวได้อย่างรวดเร็วเนื่องจากผู้ร่วมขบวนการสามารถเป็นสมาชิกได้โดยปริยายเมื่อซึมซับอุดมการณ์เหล่านั้น นอกจากนี้ การก่อเหตุอาจเกิดจากการจัดตั้งทางความคิดโดยไม่จำเป็นต้องอาศัยตัวบุคคลเข้ามาเป็นแกนนำดังเช่นอดีตอีกด้วย อย่างไรก็ตามผู้ก่อการร้ายนั้นไม่เพียงแต่จะอยู่ในรูปแบบของตัวแสดงข้ามชาติเท่านั้น แต่รัฐเองก็อยู่ในฐานะผู้ก่อการร้ายได้เช่นกัน หากกระทำการอันมีลักษณะเป็นการสร้างความกดดันและกดขี่พลเรือนให้เกิดความกลัว โดยกระทำไปเพื่อตอบสนองเป้าหมายทางการเมืองบางประการ สภาพการณ์ดังกล่าวถือได้ว่าเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประชาชนและระบบรัฐเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งยังเป็นการยากที่จะแสวงหาแนวทางและยุทธศาสตร์เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้วยบริบทของปัญหาการก่อการร้ายในปัจจุบันส่งผลกระทบต่อสถานการณ์และแนวโน้มการก่อการร้ายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เนื่องจากการเกิดขึ้นและการแพร่ขยายอุดมการณ์อย่างรวดเร็วของกลุ่มไอเอสสร้างความตึงเครียดให้กับประเทศในภูมิภาคโดยเฉพาะประเทศที่ต้องเผชิญกับปัญหาการก่อการร้ายโดยตรงจากการเคลื่อนไหวของกลุ่มก่อการร้ายในประเทศ ได้แก่ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย เห็นได้จากการที่กลุ่มอาบูไซยาฟ (Abu - Sayyaff) สร้างพันธมิตรกับกลุ่มไอเอส โดยแกนนำได้ประกาศสวามิภักดิ์ต่อกลุ่มไอเอสในตะวันออกกลางเมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๙ แม้อุดมการณ์และเป้าหมายของกลุ่มอาบูไซยาฟและกลุ่มไอเอสจะมีความแตกต่างกัน แต่สถานการณ์ดังกล่าวได้สร้างความวิตกกังวลให้กับรัฐบาลของฟิลิปปินส์ในการจัดการแก้ไขปัญหาซึ่งอาจจะยกระดับและรุนแรงมากขึ้นจากการร่วมมือกันของกลุ่มก่อการร้ายทั้งในและนอกภูมิภาค ทั้งยังเป็นสถานการณ์ที่สร้างความตึงเครียดในระบอบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีกด้วย และแม้ว่าในปี พ.ศ.๒๕๕๘ กลุ่มเคลื่อนไหวที่มีแนวความเชื่อทางด้านศาสนาแบบสุดโต่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะลดการเคลื่อนไหวและอ่อนกำลังลงจากการใช้นโยบายของรัฐบาลประเทศต่าง ๆ ทำให้กลุ่มก่อการร้ายบางกลุ่มลดการสร้างพื้นที่ความรุนแรงและแตกแขนงออกเป็นกลุ่มอิสระที่ไม่ได้มีความแข็งแกร่งเหมือนในอดีต เห็นได้จากการแยกตัวของกลุ่มเจไอ (Jemaah Islamiyah: JI) เป็นกลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่ม Jemaah Anshorut Tauhid (JAT) และ Jamaah Ansharusy Syariah (JAS) แต่ในปีพ.ศ.๒๕๕๙ กลุ่มเจไอได้กลับมาเคลื่อนไหวอีกครั้งหลังจากโดนกวาดล้างโดยรัฐบาลอินโดนีเซียโดยกลุ่มเจไอเริ่มสรรหาแนวร่วมใหม่และระดมทุนส่งแนวร่วมไปฝึกอบที่ตะวันออกกลางเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มไอเอสในซีเรีย

นอกจากนี้ ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังต้องเผชิญกับปัญหาความมั่นคงข้ามพรมแดนอันมีที่มาจากความขัดแย้งภายในประเทศซึ่งมีรากฐานมาจากการขับเคลื่อนอุดมการณ์ชาตินิยมบนพื้นฐานของความเป็นชาติพันธุ์ แม้ปัจจุบันปัญหาดังกล่าวจะยังมีได้ยกระดับเป็นการก่อการร้ายข้ามพรมแดน แต่ปัญหาดังกล่าวก็มีแนวโน้มที่จะบานปลายต่อไปหากไม่มีการจัดการแก้ไข

อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะกรณีชาวโรฮิงญาในรัฐยะไข่ที่มีความขัดแย้งกับรัฐบาลเมียนมา เนื่องจากต้องตกอยู่ในภาวะถูกกดขี่และละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยรัฐบาลเมียนมาขับไล่และกวาดล้างอย่างรุนแรงจนปัญหาดังกล่าวอยู่ในภาวะวิกฤต สภาพแวดล้อมและแรงกดดันจากรัฐบาลเมียนมา ส่งผลให้กลุ่มโรฮิงญาบางส่วนกลายเป็นกลุ่มติดอาวุธที่ชื่อว่า กองทัพปลดปล่อยอาระกันโรฮิงญา (Arakan Rohingya Salvation Army: ARSA) มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อต่อสู้และปกป้องชาวมุสลิมโรฮิงญาจากการถูกกดขี่จากรัฐบาลเมียนมา โดยใช้ความรุนแรงตอบโต้กับรัฐบาลเมียนมาและเรียกร้องให้รัฐบาลหยุดการใช้ความรุนแรงต่อชาวโรฮิงญา ปฏิบัติการที่กลุ่มดังกล่าวตอบโต้รัฐบาลเมียนมาในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๕๙ ด้วยการโจมตีที่ตั้งของกองกำลังตำรวจชายแดนจนมีเจ้าหน้าที่ของเมียนมาเสียชีวิต ๙ คน และนำไปสู่การปิดล้อมตรวจค้นชุมชนชาวโรฮิงญาโดยเฉพาะในสองเมืองชายแดนทั้งมอว์ดอว์และราธิตองในรัฐยะไข่ โดยมีรายงานถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชน ทั้งการสังหารชาวโรฮิงญา การยึดทรัพย์สิน การเผาที่พักอาศัย รวมถึงการข่มขืนโดยทหารกองทัพของเมียนมา นอกจากนี้ เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๕๙ กองทัพของรัฐบาลเมียนมาใช้วิธีปราบปรามอย่างรุนแรงด้วยการโจมตีทางอากาศกราดยิงใส่ชาวบ้านภาคพื้นที่ดิน ส่งผลให้บ้านเรือนชาวบ้านถูกถล่มเสียหายแล้วถึง ๔๓๐ หลังนับตั้งแต่มีการปะทะกันในเดือนตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๙ และเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๐ กลุ่ม ARSA ได้เข้าโจมตีป้อมตำรวจกว่า ๓๐ แห่งในทางตอนเหนือของรัฐยะไข่และทำให้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจเสียชีวิต ๑๒ นาย ในขณะที่เดียวกันมีการโจมตีตอบโต้ด้วยความรุนแรงจากกองกำลังของรัฐบาลเมียนมา จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในรัฐยะไข่ที่ผ่านมาล้วนแสดงให้เห็นว่าปัญหาโรฮิงญา กำลังทำให้เมียนมาและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เข้าสู่ภาวะวิกฤตความมั่นคง

๒. การจัดการปัญหาของอาเซียน

ภัยคุกคามความมั่นคงที่อยู่ในรูปของการก่อการร้ายเป็นปัญหาที่สร้างความวิตกกังวลให้กับประชาคมระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการก่อการร้ายในลักษณะของ Lone Wolf เป็นการยากที่ภาครัฐจะตรวจสอบและสืบสวนการกระทำของบุคคลผู้ก่อเหตุ อีกทั้งปัญหาดังกล่าวยังมีลักษณะเป็นปัญหาข้ามพรมแดนที่สามารถส่งผลกระทบต่อประเทศอื่นได้อีกด้วย ดังนั้น อาเซียนจึงมีความพยายามที่จะจัดการแก้ไขปัญหการก่อการร้ายอย่างเป็นทางการด้วยการกระชับความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกและการสร้างความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับประเทศอื่น ๆ ผ่านกลไกดังนี้

๒.๑ การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum: ARF) เป็นความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศอื่นอีก ๒๖ ประเทศ โดยเป็นเวทีการประชุมเพื่อหารือด้านการเมืองและความมั่นคงที่เน้นการเจรจาในรายละเอียดและการแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เป็นรูปธรรม ซึ่งแบ่งโครงสร้างการดำเนินงานเป็น ๓ ระดับ ได้แก่ มาตรการเสริมสร้างความไว้วางใจ (Confidence Building Measures: CMBs) การทูตเชิงป้องกัน (Preventive Diplomacy - PD) และการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง (Approaches to Conflict Resolution) สำหรับการหารือในประเด็นเกี่ยวกับการต่อต้านการก่อการร้ายภายหลังจากที่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประสบเหตุการณ์ก่อการร้ายครั้งสำคัญที่เกิดขึ้น ณ เกาะบาหลี ประเทศอินโดนีเซียในปี พ.ศ.๒๕๔๕ นั้น การประชุมในแต่ละครั้งได้มีการแสดงจุดยืนและแนวทางในการจัดการปัญหาการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยมีการกำหนดให้การต่อต้านการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ

เป็นกิจกรรมสำคัญของการดำเนินงานของ ARF และเป็นตัวอย่างของการที่ ARF จะมีบทบาทเชิงป้องกัน การขยายความร่วมมือด้านการต่อต้านการก่อการร้ายด้วยการส่งเสริมความเข้าใจด้านวัฒนธรรมและศาสนา รวมถึงส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลของผู้ก่อการร้าย นอกจากนี้ในการประชุม ARF ยังได้มีการร่วมมือกันในเรื่องการบังคับใช้กฎหมายและการร่วมมือด้านข่าวกรอง การระงับช่องทางการสนับสนุนทางการเงินของผู้ก่อการร้าย การเพิ่มความเข้มข้นในความมั่นคงตามแนวพรมแดนที่เกี่ยวข้องด้วยการเคลื่อนย้ายประชากร สินค้า และเอกสารข้อมูล การเพิ่มมาตรการความปลอดภัยในการเดินทาง ตลอดจนการขนถ่ายก๊าซทางท่อ และการต่อต้านการกระทำอันเป็นโจรสลัด และการลักลอบขนสินค้าผิดกฎหมาย

๒.๒ แผนงานประชาคมการเมืองและสังคมอาเซียน (Asean Political - Security Community Blueprint 2025) เป็นการวางกรอบการดำเนินงานในระดับนโยบายเพื่อให้ประเทศสมาชิกใช้เป็นแนวทางในการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายร่วมกัน ภายใต้แผนงานดังกล่าวได้ระบุถึงการเสริมสร้างความร่วมมือเพื่อสนับสนุนแนวคิดทางสายกลางเพื่อการอยู่ร่วมกันและข้อริเริ่มในการลดแนวความคิดหัวรุนแรงเพื่อต่อต้านและสลายแนวความคิดหัวรุนแรง การบ่มเพาะของแนวคิดหัวรุนแรงด้วยตนเองและแนวความคิดสุดโต่งในอาเซียน รวมถึงแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการลดแนวความคิดหัวรุนแรง การฟื้นฟู และการเรียนรู้ใหม่ เพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นการก่อการร้าย ตลอดจนเสริมสร้างความร่วมมือและการประสานงานระหว่างศูนย์ความร่วมมือบังคับใช้กฎหมายจากรัตนา สถาบันฝึกอบรมระหว่างประเทศว่าด้วยการบังคับใช้กฎหมายและศูนย์ต่อต้านการก่อการร้ายภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และศูนย์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในอาเซียนและภูมิภาคอื่น ๆ ในการจัดทำยุทธศาสตร์ เทคนิคและยุทธวิธีใหม่ในการต่อต้านการก่อการร้าย

๒.๓ การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers Meeting: ADMM) และการประชุมระดับรัฐมนตรีอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ (ASEAN Ministerial Meeting on Transnational Crime: AMMTC) ถือเป็นแกนกลางความร่วมมือเพื่อต่อต้านการก่อการร้ายของอาเซียน โดยเป็นความร่วมมือหลักในการจัดประชุมเจรจาเพื่อสร้างมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายในภูมิภาคทั้งเชิงปฏิบัติการและการหารือร่วมกันเช่น มีบทบาทในการกำหนดนโยบายการส่งผู้ร้ายข้ามแดน มาตรการความปลอดภัยในสนามบิน การสืบหาระเบิดการก่อตั้งหน่วยงานต่อต้านการก่อการร้าย อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากที่ปรากฏข้อมูลและแนวโน้มความเคลื่อนไหวของกลุ่มไอเอสที่เริ่มขยายเครือข่ายไปสู่ภูมิภาคอื่น ในการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม ครั้งที่ ๙ เมื่อวันที่ ๑๕ - ๑๗ มีนาคม พ.ศ.๒๕๕๘ ได้ตอบสนองต่อสถานการณ์ดังกล่าวด้วยการลงนามในปฏิญญาร่วมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนว่าด้วยการรักษาความมั่นคงและเสถียรภาพในภูมิภาคเพื่อประชาชนและโดยประชาชน (Joint Declaration of the ASEAN Defense Ministers on Maintaining Regional Security and Stability for and by the People) มีเนื้อหาเพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้กับความมั่นคงในภูมิภาค และประกาศจุดยืนในการต่อต้านภัยคุกคามจากกลุ่มไอเอส รวมถึงภัยคุกคามรูปแบบใหม่ โดยในโอกาสนี้ นายฮิชามมุดดีน ฮุสเซน (Hishammuddin Hussein) รัฐมนตรีกลาโหมของมาเลเซียได้เรียกร้องให้ชาติสมาชิกอาเซียนขยายความร่วมมือเพื่อป้องกันภัยคุกคามที่อาจเกิดจากกลุ่มไอเอสด้วยการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

รวมทั้งส่งเสริมความตระหนักรู้ของประชาชนถึงผลเสียที่อาจเกิดขึ้นจากการให้การสนับสนุนกลุ่มหัวรุนแรงเหล่านี้และในการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติครั้งที่ ๑๐ ในเดือนตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๘ อาเซียนจัดการประชุมระดับรัฐมนตรีด้านอาชญากรรมข้ามชาติ (AMMTC) ครั้งที่ ๑๐ โดยที่ประชุมได้หารือเกี่ยวกับความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้าย ด้วยการส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด และสนับสนุนบทบาทของที่ประชุมรัฐมนตรีกฎหมายอาเซียน (ASEAN Law Ministers Meeting: ALAWMM) ในการประสานความร่วมมือด้านการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในอาเซียน อีกทั้งมุ่งสร้างความเข้มแข็งให้กับความร่วมมือ และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารข้ามสาขาเพื่อบูรณาการความร่วมมือในสาขาหลักต่าง ๆ ของประชาคมอาเซียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และในการประชุมครั้งล่าสุดเมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ.๒๕๖๐ ที่ประชุมได้มีการรับรองเอกสารสำคัญจำนวน ๔ ฉบับได้แก่ ๑) แผนปฏิบัติการอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการก่อการร้าย ๒) แผนงานโบโฮตด้านการปราบปรามการค้ามนุษย์ประจำปี ๒๐๑๗ - ๒๐๒๐ ๓) แถลงการณ์มะนิลาว่าด้วยการต่อต้านการเพิ่มขึ้นของลัทธินิยมความรุนแรงและกลุ่มคนหัวรุนแรง และ ๔) แถลงการณ์อาเซียนว่าด้วยการป้องกันและต่อต้านอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

๒.๔ อนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการก่อการร้าย (ASEAN Convention on Counter Terrorism: ACCT) ภายหลังจากที่ภัยจากการก่อการร้ายเริ่มคุกคามความมั่นคงของภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้อาเซียนต้องเร่งพัฒนาความร่วมมือและยุทธศาสตร์เพื่อรับมือกับภัยดังกล่าวในด้านของการจัดทำเอกสารด้านความมั่นคงได้มีการลงนามในสนธิสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการก่อการร้าย (ASEAN Convention on Counter-Terrorism: ACCT) ซึ่งสนธิสัญญาดังกล่าวถือเป็นกรอบความร่วมมือที่มีความสำคัญในฐานะเครื่องมือเพื่อการจัดการปัญหาการก่อการร้ายที่เป็นทางการของอาเซียน โดยมีการวางกรอบทางกฎหมายสำหรับการต่อต้าน การป้องกัน และปราบปรามการก่อการร้าย รวมทั้งการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการต่อต้านการก่อการร้าย อีกทั้งยังเป็นสนธิสัญญาที่ทำให้อาเซียนมีโครงสร้างและระบบการปฏิบัติในการป้องกัน ฝึกระวัง และปราบปราม กับปัญหาการก่อการร้ายในภูมิภาคอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้อนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการก่อการร้ายได้กำหนดขอบเขตความร่วมมือระหว่างประเทศภาคีสมาชิกในการที่จะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับกฎหมายภายในของแต่ละรัฐโดยขอบเขตความร่วมมือที่สำคัญตามข้อบทที่ ๖ แห่งอนุสัญญา ได้แก่

๒.๔.๑ ดำเนินขั้นตอนที่จำเป็นเพื่อป้องกันการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย รวมถึงจัดให้มีการเตือนภัยล่วงหน้าแก่ภาคีอื่น ๆ โดยแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างกัน

๒.๔.๒ ป้องกันบุคคลใด ๆ ที่ให้การสนับสนุนทางการเงิน วางแผน ความสะดวก หรือกระทำการก่อการร้ายจากการใช้ดินแดนของตนเพื่อก่อการร้ายต่อภาคีอื่น

๒.๔.๓ ป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

๒.๔.๔ ป้องกันการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ก่อการร้าย โดนควบคุมการผ่านเขตแดน และการออกเอกสารแสดงตนและเอกสารเดินทางอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๔.๕ เสริมสร้างความรู้ ความสามารถ และความพร้อมที่จะดำเนินการกับการก่อการร้ายทางเคมี ชีวภาพ กัมมันตรังสี นิวเคลียร์ การก่อการร้ายทางไซเบอร์และการก่อการร้ายในรูปแบบใหม่

สถานการณ์ความมั่นคงของไทย

๑. ความขัดแย้งทางสังคม การเมือง และสถาบันหลักของชาติ เป็นความขัดแย้งที่เกิดจากความไม่เข้าใจในความแตกต่างทางความคิด ความเชื่อ ศาสนา วัฒนธรรม ที่อาจนำไปใช้เป็นเงื่อนไขในการสร้างความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรง รวมทั้งมีความเคลื่อนไหวที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสถาบันหลักของชาติได้เพิ่มระดับและขอบเขตที่กว้างขวาง ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวเป็นประเด็นที่มีความอ่อนไหว ในขณะที่สังคมไทยกำลังอยู่ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยที่ยังคงมีปัญหาเชิงโครงสร้างจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม และการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงโลกทัศน์ที่แตกต่างกันของกลุ่มคนในสังคม เป็นปัจจัยผลักดันให้เกิดความแตกแยกทางความคิดระหว่างคนกลุ่มต่าง ๆ

๒. ความยากจนและความเหลื่อมล้ำ ความยากจนและความเหลื่อมล้ำยังเป็นเงื่อนไขและปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง ข้อมูลปี พ.ศ.๒๕๕๘ พบว่า ๑) มีคนจนจำนวน ๔.๘๔ ล้านคน หรือร้อยละ ๗.๒ ของประชากรประเทศ ๒) มีคนเกือบจนจำนวน ๕.๖๓ ล้านคน หรือร้อยละ ๘.๓๘ ของประชากรประเทศ ๓) คนจนส่วนใหญ่ร้อยละ ๖๒.๒ อยู่ในพื้นที่ชนบท โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดน และ ๔) คนจนมีอาชีพเกษตรกรรมร้อยละ ๕๖.๙ และได้รับการศึกษาน้อย ผลจากการพัฒนาที่ผ่านมาพบว่าปัญหาความยากจนได้ลดลง แต่ปัญหาความเหลื่อมล้ำยังไม่ลดลง โดยเฉพาะในด้านรายได้พบว่า ความไม่สมดุลของรายได้ระหว่างคนจนกับคนรวย ดังนี้ ประชากรกลุ่มจนที่สุดร้อยละ ๑๐ มีสัดส่วนรายได้ร้อยละ ๑.๕๘ ในขณะที่ประชากรกลุ่มรวยที่สุดร้อยละ ๑๐ มีสัดส่วนรายได้ร้อยละ ๓๔.๙๘ จึงมีช่องว่างรายได้ห่างกัน ๒๒.๐๘ เท่า นอกจากนี้ยังมีปัญหาความเหลื่อมล้ำในด้านการถือครองที่ดิน ด้านกระบวนการยุติธรรม และด้านการเข้าถึงบริการพื้นฐานต่าง ๆ อันเป็นกับดักที่นำไปสู่เงื่อนไขของปัญหาความมั่นคง

๓. ทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีแนวโน้มลดลงและเสื่อมโทรม จากการแย่งชิงการใช้ประโยชน์ที่ได้จากทรัพยากรธรรมชาติ ในขณะที่ขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ เช่น การกำหนดขอบเขตพื้นที่อนุรักษ์ไม่ชัดเจน การเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่เป็นธรรมมีความเหลื่อมล้ำส่งผลต่อวิถีการดำรงชีวิตของประชาชนและชุมชน และนำไปสู่ความขัดแย้งที่กระทบต่อความมั่นคง โดยปัญหาสำคัญคือ ๑) พื้นที่ป่ายังคงถูกบุกรุกทำลายอย่างต่อเนื่องเพื่อใช้ประโยชน์ทางการเกษตรและลักลอบตัดไม้มีค่าบางชนิด ทำให้เกิดความสูญเสียในระบบนิเวศน์และความหลากหลายทางชีวภาพ ๒) ทรัพยากรน้ำขาดแคลนและมีปัญหาในการบริหารจัดการ โดยมีปริมาณน้ำเพียง ๒ ใน ๓ ของความต้องการใช้น้ำ โดยเฉพาะด้านการเกษตรและอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้น ในขณะที่น้ำในธรรมชาติลดลงและมีข้อจำกัดในการใช้พื้นที่สร้างแหล่งกักเก็บน้ำ ความขัดแย้งในการใช้น้ำ และปัญหาการจัดการน้ำเสีย ๓) ทรัพยากรดินเสื่อมโทรมขึ้นวิกฤติจากการใช้ต่อเนื่องยาวนานแต่ขาดการอนุรักษ์และพัฒนา มีปัญหาการชะล้างพังทลายสูง และมีความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ๔) ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งมีแนวโน้มรุนแรงขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ๕) ปัญหาการจัดการขยะในชุมชนเมืองที่มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นปีละ ๒๖.๑๙ ล้านตัน แต่สามารถจัดการอย่างถูกต้องเพียง ๗.๘๘ ล้านตัน โดยในปี พ.ศ.๒๕๕๘ มีขยะตกค้างถึง ๓๐.๔๙ ล้านตัน และ ๖) ปัญหาหมอกควันไฟป่า โดยเฉพาะพื้นที่ชายแดนและพื้นที่สูง

๔. การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จากปรากฏการณ์เอลนีโญ (ภัยแล้ง) และลานีญา (อุทกภัย วาตภัย) ทำให้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติและสาธารณภัยขนาดใหญ่บ่อยครั้ง และมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น ส่งผลกระทบต่อพื้นที่การเกษตร พื้นที่ชุมชนเมืองและวิถีการดำรงชีวิตของประชาชน

๕. สังคมผู้สูงอายุ ปัจจุบันประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ จะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์โดยพื้นที่ภาคเหนือจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเร็วกว่าภาคอื่น ๆ ๑๐ ปี ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรซึ่งมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจระดับมหภาค ได้แก่ รายได้ต่อหัวของประชากร การออมและการลงทุน งบประมาณประเทศ การจ้างงาน ผลผลิตของแรงงาน ทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ลดลง และระดับจุลภาค ได้แก่ ตลาดผลิตภัณฑ์และบริการด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการเงินและด้านสุขภาพที่ขยายเพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกันทำให้ขาดกำลังแรงงาน โดยเฉพาะในภาคเกษตร ส่งผลกระทบต่อปัญหาแรงงานต่างด้าวและการหลบหนีเข้าเมือง

๖. การเปลี่ยนแปลงสู่ความมั่นคงรูปแบบใหม่ กระแสโลกาภิวัตน์มีผลกระทบต่อความมั่นคง การเมือง เศรษฐกิจ สังคม การทหาร เทคโนโลยีอาหาร และพลังงาน ก่อให้เกิดปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ เช่น การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ อาชญากรรมข้ามชาติและอาชญากรรมในประเทศที่เพิ่มและรุนแรงขึ้น การโจมตีและการจารกรรมทางไซเบอร์มีแนวโน้มจะเป็นประเด็นที่มีความเสี่ยงสูงขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากการกำหนดมาตรการป้องกันทำได้ยากและไม่ทันต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และมีความเป็นไปได้ที่การโจมตีทางไซเบอร์จะเป็นส่วนหนึ่งของสมรรถภูมิการรบในอนาคต การเปลี่ยนแปลงสู่สังคมเมืองที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทำให้การดำเนินชีวิตสมัยใหม่ที่เร่งรีบ แข่งขัน มุ่งวัตถุนิยม มีปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม มีความเสี่ยงนำไปสู่ความขัดแย้งในสังคมเพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์มากขึ้น

๗. ปัญหายาเสพติด ประเทศไทยเผชิญกับการลักลอบค้ายาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้าน จากการเป็นประเทศทางผ่านและประเทศปลายทาง โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ชายแดนฝั่งไทยและประเทศเพื่อนบ้าน อาศัยช่องทางพื้นที่ชายแดนในการลักลอบขนส่ง ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวมีแนวโน้มรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการแพร่ระบาดในกลุ่มเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงสำคัญ โดยภาครัฐได้ดำเนินการแก้ไขด้วยมาตรการปราบปรามเพื่อลดอุปทานยาเสพติด มาตรการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพและมาตรการป้องกันยาเสพติดในกลุ่มเสี่ยง แต่พบว่าอุปทานหรือปริมาณยาเสพติดในประเทศยังไม่ลดลงรวมทั้งการจับกุมกระทำได้ยากขึ้น เนื่องจากขบวนการค้ายาเสพติดได้ปรับเปลี่ยนลักษณะการจัดองค์กร รูปแบบ และวิธีการลักลอบค้ายาเสพติด ซึ่งปัญหาดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อเนื่องไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ด้วย อาทิ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาครอบครัว ชุมชน และสังคม

๘. สถานการณ์ชายแดน พื้นที่ชายแดนที่ห่างไกลศูนย์กลางอำนาจรัฐ มีสภาพทุรกันดารจึงมีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาความมั่นคง หลายปัญหามีแนวโน้มขยายตัวเข้าสู่พื้นที่จังหวัดขึ้นในอย่างต่อเนื่อง อาทิความขัดแย้งตามแนวชายแดน ความไม่ชัดเจนของแนวเขตแดน การขยายของชุมชนตามแนวชายแดน การลักลอบหลบหนีเข้าเมือง การค้าอาวุธสงคราม การกำหนด

สถานะบุคคล ยาเสพติด แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บริเวณเขตแดนที่ส่งผลกระทบต่อให้เกิดสาธารณสุขขนาดใหญ่ โรคระบาดตามแนวชายแดน อาชญากรรมข้ามชาติ ความขัดแย้งในกลุ่มการทำประมงชายฝั่งกับประมงน้ำลึก การลักลอบและ ค้า น้ำมันเถื่อน การขาดบริการพื้นฐานต่าง ๆ และปัญหาชนชาวเขาและกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยทำกิน กระจุกกระจายอยู่

๙. แรงงานต่างด้าวและการลักลอบเข้าเมือง การลักลอบเข้าเมืองของแรงงาน จากประเทศเพื่อนบ้านและประเทศรอบบ้านมีแนวโน้มมากขึ้น เนื่องจากประเทศไทยกำลังประสบ ปัญหาขาดแคลนแรงงานในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ จึงต้องมีการจัดการปัญหาดังกล่าว โดยต้องสร้าง สมดุลในการรักษาผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับความมั่นคงของชาติ และได้กำหนด มาตรการให้แรงงานต่างด้าวเข้าสู่ระบบการจดทะเบียนและการจัดระเบียบแรงงานต่างด้าว รวมทั้ง หาแนวทางในการติดตามการเคลื่อนย้ายของแรงงาน อย่างไรก็ตามยังพบว่าแรงงานต่างด้าวและ ขบวนการลักลอบขนแรงงานยังคงหลบหนีเข้าเมืองอย่างต่อเนื่อง ยิ่งไปกว่านั้นแรงงานต่างด้าวที่อยู่ใน ประเทศไทยจำนวนมากยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในเงื่อนไขและการเข้าสู่ระบบที่ถูกต้อง ส่งผลให้ใช้ วิธีการลักลอบเข้าเมืองเพื่อทำงานผ่านนายหน้าหรือผ่านเครือข่ายที่อยู่ในประเทศ จนทำให้บางส่วน ถูกหลอกลวง นำไปสู่ปัญหาการค้ามนุษย์ การกดขี่แรงงาน นอกจากนี้ พบว่าคนต่างด้าวบางส่วน เข้ามาถูกต้องแต่กลับมาประกอบอาชีพที่กฎหมายห้ามคนต่างด้าวทำ ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและส่งผล กระทบต่อการแย่งอาชีพคนไทย

ลักษณะภูมิศาสตร์และสังคมพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

พื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้มีโครงสร้างทางสังคมแบบมลายูมุสลิม เนื่องจาก ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม และจัดเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม (Multiculturalism) หรือ สังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งความหลากหลายนี้ครอบคลุมถึงเรื่องชาติพันธุ์ ภาษา ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต ศาสนา และความเชื่อ โดยมีวัฒนธรรมของประชากรที่แตกต่างไปจากส่วนอื่น ของประเทศไทย นอกจากนี้สังคมมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้หากมองในภาพรวมของประเทศไทย ในเชิงพื้นที่จะเป็นชนกลุ่มน้อย แต่หากมองเฉพาะจังหวัดชายแดนภาคใต้จะพบว่าเป็นชนกลุ่มใหญ่ที่มี วิถีชีวิตซึ่งสะท้อนถึงวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าในสังคมไทยและสามารถเชื่อมร้อยกับสังคมมลายูมุสลิม ในภูมิภาคอาเซียนอีกกว่าสองร้อยล้านคน

โครงสร้างทางภูมิศาสตร์ พบว่าพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีลักษณะเป็นพื้นที่ ที่ราบชายฝั่ง ป่าพรุ และพื้นที่ป่าเขา ตั้งอยู่ปลายสุดของชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกติดกับอ่าวไทย ด้านทิศตะวันตกมีชายแดนติดกับประเทศมาเลเซีย มีชายฝั่งทะเลอ่าวไทยอยู่ด้านขวามือและ ด้านซ้ายมือจะเป็นพื้นที่ราบและแนวสันเขาอยู่เป็นแนวจากทิศเหนือจรดทิศใต้ มีพื้นที่รวมกันทั้งหมด ๓๓ อำเภอ ๑,๖๓๘ หมู่บ้าน จะเห็นได้ว่าพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นอกจากจะเป็นพื้นที่ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะทางวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตที่มีความหลากหลายของผู้อาศัยแล้ว ยังมีภูมิศาสตร์ที่เป็นชายแดนและพื้นที่ชายฝั่งทะเลเป็นแนวยาว อีกทั้งยังมีแนวเขาบูโดสันกาลาศรี คู่ขนานกับชายฝั่งและมีพื้นที่ป่าเขาที่ยังมีทรัพยากรสมบูรณ์ ภูมิประเทศของสามจังหวัดชายแดน

ภาคใต้โดยทั่วไปเป็นป่าทึบและเทือกเขาสูงสลับซับซ้อนกัน มีที่ราบเหมาะแก่การเพาะปลูก ทำให้การทำมาหากินอุดมสมบูรณ์ไปด้วยธัญพืช ธัญญาหาร แร่ ไม้ ยางพารา และสัตว์น้ำ จากลักษณะทางภูมิศาสตร์ดังกล่าว ทำให้คนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีภาษา วัฒนธรรม อาชีพ และลักษณะการดำเนินชีวิตในเรื่องปลุกย่อยที่แตกต่างกันตามพื้นที่ภูมิศาสตร์

โครงสร้างการเมืองและการปกครอง พบว่ารูปแบบการเมืองและการปกครองในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นโครงสร้างการปกครองที่เป็นลักษณะเฉพาะ คือ ไม่ได้พึ่งพาหรือพึ่งพิงอำนาจรัฐเท่านั้น หากแต่ในหลาย ๆ ชุมชนในพื้นที่ปกครองด้วยการใช้อำนาจและบารมีของผู้นำทั้งที่ได้รับความเลือกตั้งตามกติกาที่รัฐกำหนด หรือตามวิถีจารีตของชุมชนที่อยู่บนพื้นฐานของศาสนาและการพึ่งพาอาศัยกัน แต่ในบางชุมชนเป็นการปกครองที่ไร้อำนาจรัฐ เป็นโครงสร้างอำนาจบวกกับบารมีความน่าเชื่อถือของผู้นำชุมชนที่มีส่วนสำคัญในการกำหนดทิศทางหรือนำชุมชนไปสู่เป้าหมาย

โครงสร้างทางการศึกษา โดยภาพรวมโครงสร้างระบบการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะจำแนกเป็นระบบการศึกษาภาคสามัญทั่วไป (ซึ่งหมายถึง อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา) และระบบการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ซึ่งแบ่งออกเป็น ระบบตาดีกา (ระบบอนุบาลเด็กเล็ก) ระบบซ็อกอเลอา (ระดับประถม) มักจัดการเรียนหลังเลิกเรียนภาคสามัญในวันธรรมดา หรือเรียนเฉพาะวันเสาร์ อาทิตย์แล้วแต่ชุมชน ระบบปอเนาะ (ระบบการเรียนแบบกินอยู่ประจำ ซึ่งเรียนได้ตลอดชีวิต) นอกจากนี้ยังมีระบบโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โดยแบ่งการศึกษาภาคศาสนาออกเป็น ๓ ระดับ ได้แก่ ระดับอับตีดาอีย์ (ชั้น ๑ - ๔) ระดับมูตาวัตสิต (ชั้น ๕ - ๗) และระดับชานาวี (ชั้น ๘ - ๑๐) โดยระบบดังกล่าวจะจัดควบคู่ไปกับวิชาสามัญในระดับมัธยมศึกษา และแบ่งการเรียนออกเป็น ๒ ภาค

ในส่วนของโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าค่าเฉลี่ยผลผลิตมวลรวมต่อหัวในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อยู่ในลำดับท้าย ๆ ของประเทศ และแม้ว่าพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะมีพื้นที่ร้อยละ ๑๕ ของภาค และมีจำนวนประชากรคิดเป็นร้อยละ ๒๐ ของภาค แต่มีขนาดเศรษฐกิจเพียงประมาณ ๘๘,๐๐๐ ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๑๔ ของภาคใต้ หรือร้อยละ ๑.๓ ของประเทศ กล่าวคือแม้ว่าสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะมีประชากรถึง ๑ ใน ๕ ของภาค แต่มีขนาดเศรษฐกิจเพียง ๑ ใน ๖ หรือ ๑ ใน ๗ ของภาค ซึ่งน้อยกว่าค่าเฉลี่ยต่อหัวของประชากรในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยต่อหัวของภาคใต้ ประมาณร้อยละ ๔๐ ในมิติทางสังคมหากดูจำนวนคนที่วัดตามเกณฑ์เส้นความยากจนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะมีคนจนประมาณ ๓๐๐,๐๐๐ คน ซึ่งเป็นครึ่งหนึ่งของคนจนทั้งหมดในภาคใต้ ที่มีจำนวน ๖๐๐,๐๐๐ คน และหากดูความยากจนในเชิงพื้นที่จะพบว่า มีหมู่บ้านยากจนกว่า ๒๘๐ จากทั้งหมด ๑,๖๐๐ หมู่บ้าน และจากข้อมูลการจดทะเบียนปัญหาสังคมและความยากจน จะเห็นได้ว่า ปัญหาเรื่องที่ดินทำกิน หนี้สินภาคประชาชน และที่อยู่อาศัยของคนจน เป็นปัญหาที่พบได้บ่อย ซึ่งสะท้อนให้เห็นปัญหาที่เกี่ยวกับความมั่นคงในการดำรงชีวิตของประชาชนหรือความมั่นคงของมนุษย์

นอกจากนี้ลักษณะและสภาพทางด้านสังคมและจิตวิทยา กล่าวได้ว่า การที่ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนมากนับถือศาสนาอิสลาม ทำให้สังคมและวัฒนธรรมมีความแตกต่างออกไปจากประชาชนในภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นการนับถือศาสนา การแต่งกาย ภาษาพูด ตลอดจนจารีตประเพณี โดยพบว่าวัฒนธรรมส่วนใหญ่มีส่วนคล้ายคลึงกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ ประเทศมาเลเซีย ศาสนาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ประชาชนส่วนมากนับถือศาสนาอิสลาม และปฏิบัติศาสนกิจอย่างเคร่งครัด ประชาชนส่วนใหญ่ใช้ภาษามลายูในการติดต่อสื่อสาร

ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับมิติทางวัฒนธรรม ซึ่งต้องทำการแก้ไขด้วยสันติวิธี อันเป็นทางออกทางการเมืองเป็นหลัก ถือเป็นโจทย์ที่ทำทลายภูมิปัญญาทางการเมือง การปกครองที่แหลมคมยิ่งในปัจจุบัน จำเป็นต้องใช้สติและเหตุผลโดยปราศจากอคติในการวิเคราะห์สถานการณ์อย่างรอบคอบและรอบด้าน เพื่อที่จะเข้าใจปัญหาได้ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง ในอันที่จะเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการกำหนดยุทธศาสตร์ เป้าหมาย และแนวทางแก้ไขเชิงนโยบายที่นำไปปฏิบัติแล้วเกิดประสิทธิผล ทำให้ความรุนแรงลดระดับลงจนสถานการณ์กลับคืนสู่สภาวะปกติได้ในที่สุด

ปัญหาใจกลางของความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างรัฐไทย กับ กลุ่มขบวนการต่อสู้ที่ปาตานี (ปาตานี คือ ดินแดนที่ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และอีก ๔ อำเภอของจังหวัดสงขลา ได้แก่ เทพา จะนะ สะบ้าย้อย และนาทวีในปัจจุบัน ทั้งนี้ มีการสันนิษฐานในหมู่นักวิชาการประวัติศาสตร์บางส่วนว่าอาจจะครอบคลุมบริเวณพื้นที่มากกว่านี้ อ้างอิงจากภาคผนวกของรายงานผลการศึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สภาผู้แทนราษฎร) โดยมีกลุ่มปีอาร์เอ็น โคออร์ดิเนต (BRN Co-ordinate) เป็นกลุ่มหลัก ซึ่งใช้ความรุนแรงก่อความไม่สงบในพื้นที่ โดยอ้างถึงอุดมการณ์แบ่งแยกดินแดน เนื่องจากรู้สึกไม่พอใจต่อการยึดครองปาตานีของรัฐสยามในอดีต ตลอดจนมีความคับข้องใจต่อนโยบายและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐบางส่วนที่ทำให้รู้สึกว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม อันเป็นการรับรู้สะสมมาตั้งแต่ในอดีตจนกระทั่งปัจจุบัน โดยมีประชาชนส่วนใหญ่เป็นผู้ได้รับผลกระทบท่ามกลางบรรยากาศของความไม่ไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชนรวมทั้งประชาชนกับประชาชนด้วยกันเอง

ภายในกลุ่มขบวนการเองก็มีความเห็นที่แตกต่างกันทั้งในแง่ของเป้าหมายและวิธีการ กล่าวคือ มีทั้งอุดมการณ์ที่จะแบ่งแยกดินแดนและความต้องการที่จะให้มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอย่างเต็มรูปแบบ และมีทั้งที่มุ่งใช้ความรุนแรงและที่ต้องการจะใช้สันติวิธีผ่านการพูดคุยกับฝ่ายรัฐ โดยต้องการที่จะให้รัฐบาลจัดตั้งองค์กรหรือสถาบันเฉพาะ ที่ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายเพื่อแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเร่งรัดให้เกิดหน่วยงานที่รับผิดชอบการพูดคุยสันติภาพ (Peace Talk) ในการหาทางออกร่วมกันอย่างยั่งยืน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความโปร่งใสและจริงใจ ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าแท้จริงแล้ว หากมีการทำความเข้าใจระหว่างกันกับกลุ่มขบวนการ ทางออกที่เป็นไปได้นั้นอาจจะไม่ใช่การแบ่งแยกดินแดน แต่เป็นการอยู่ร่วมกันบนผืนแผ่นดินไทย ภายใต้สภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของชาวมลายูปาตานี

กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรงอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งเชื่อมโยงกันกับกลุ่มขบวนการต่อสู้ที่ปาตานี ในเชิงความรู้สึก คือ กลุ่มต่อต้านอำนาจรัฐ ซึ่งต้องการตอบโต้การกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐบางส่วน ที่ทางกลุ่มรู้สึกว่าจะไม่ได้รับความเป็นธรรมจากกระบวนการยุติธรรม การถูกเลือกปฏิบัติหรือถูกรังแก อันเนื่องมาจากอคติลึกลับ ๆ ทางชาติพันธุ์ที่รัฐไม่ยอมรับตัวตนความเป็นมลายูปาตานี กลุ่มนี้จึงต้องการให้รัฐใช้อำนาจอย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ

การใช้ความรุนแรงของทั้งสองกลุ่มนี้ อาจจะมีทั้งที่เป็นอิสระจากกันโดยไม่ขึ้นอยู่กับในสายบังคับบัญชาของกันและกัน และที่มีความเชื่อมโยงหนุนเสริมกันในลักษณะของแนวร่วมที่ให้การสนับสนุนการก่อความไม่สงบ ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์ โดยมีประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ที่ไม่ได้เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องตกเป็นเหยื่อ และได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความขัดแย้ง ซึ่งแท้จริงแล้วสิ่งที่ประชาชนเหล่านี้ต้องการมีเพียงความเป็นมนุษย์ปุถุชนที่กินอัมมรอนหลับ สามารถปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างเต็มที่ และอยู่ในสังคมไทยได้อย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรีเท่านั้น

แนวโน้มสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในอนาคต

เหตุการณ์ความไม่สงบมีลักษณะคงที่และบางครั้งคล้ายกับว่าจะลดลง แต่สิ่งที่น่าสังเกตก็คือความผันผวนแปรปรวน (Variations) ความผันผวนไม่แน่นอนนี้ยังคงเป็นลักษณะพิเศษของสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน ในที่นี้อาจจะสรุปการวิเคราะห์แนวโน้มของเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้มาจนถึงปัจจุบันได้ดังต่อไปนี้

๑. จากภาพรวมโดยทั่วไป เหตุการณ์ความไม่สงบมีความถี่สูงสุดในระยะแรกระหว่างปี ๒๕๔๗ - ๒๕๕๐ ประมาณ ๑๖๐ - ๒๐๐ ครั้งต่อเดือน นับตั้งแต่ปี ๒๕๕๑ - ๒๕๕๕ ความรุนแรงลดลงในระดับคงที่ประมาณ ๘๐ - ๑๐๐ ครั้งต่อเดือน

๒. แนวโน้มในช่วงปี ๒๕๕๑ - ๒๕๕๕ ระดับความรุนแรงต่อเดือนลดลง แต่จำนวนการบาดเจ็บและเสียชีวิตรายเดือนสูงขึ้นกว่าจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบ แสดงว่าเกิดความรุนแรงเชิงคุณภาพขึ้นในช่วงนั้น

๓. นับตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ เป็นต้นมา เกิดแนวโน้มใหม่ที่ความรุนแรงมีระดับคงที่และลดต่ำลงในช่วง ทำให้ทิศทางของความรุนแรงดูเหมือนจะลดลง โดยเฉพาะในปี ๒๕๕๘ ระดับความรุนแรงลดต่ำที่สุดในรอบ ๑๒ ปีนับตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ เป็นต้นมา

๔. อย่างไรก็ตาม น่าสังเกตว่านับตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ เป็นต้นมาเช่นกันที่เกิดสภาวะความแปรปรวน (Variances) ของความรุนแรงรายเดือนมากขึ้นอย่างชัดเจน ความแปรปรวนของเหตุการณ์ความไม่สงบเป็นปรากฏการณ์ที่ซ่อนอยู่ในระดับของความนิ่งและลดลงของเหตุการณ์รายเดือน เหตุการณ์ความไม่สงบในเดือนหนึ่งทีลดลงอาจจะตามมาด้วยเหตุการณ์ที่สูงขึ้นในเดือนถัดไป หรือเหตุการณ์ที่ดูเหมือนจะสูงขึ้นในเดือนหนึ่ง ๆ อาจจะตามมาด้วยการลดลงอย่างมากในอีกเดือนหรือสองเดือนถัดไป เรายังไม่สามารถหาความแน่นอนของแบบแผนดังกล่าวได้

๕. แต่ผลของความแปรปรวนก็คือความสามารถในการรักษาระดับความต่อเนื่อง และความยืดหยุ่นหรือรุ่งของการใช้ความรุนแรง และอาจจะเร่งให้สถานการณ์สูงขึ้นอีกในอนาคต ถ้าสถานการณ์อื่น ๆ หรือตัวแปรอื่นที่ทำให้เกิดการนิ่งหรือตัวคงที่ (Constance) เกิดการเปลี่ยนแปลง

๖. ในทางยุทธวิธี ฝ่ายทหารใช้วิธีการเสริมกำลังให้มากขึ้น เพิ่มกองกำลังมากถึงประมาณ ๗๐,๐๐๐ กว่านาย มีมาตรการนโยบายและแผนในการเพิ่มเอกภาพ บูรณาการ และประสิทธิภาพในการบังคับบัญชา (Unity of Command and Control) เช่น การจัดระบบ การขับเคลื่อนนโยบายโดยใช้แผนปฏิบัติการการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งดำเนินการให้เป็นไปตามประกาศ คสช. ที่ ๙๘/๒๕๕๗ และใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญชั่วคราว มาตราที่ ๔๔ โดยกำหนดให้ ศอ.บต. ขึ้นกับ กอ.รมน. และเข้มงวดในการติดตามจับกุมผู้ต้องสงสัย หลังปฏิบัติการด้วยการใช้เทคโนโลยี เช่น การจับภาพด้วยกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) การใช้หลักฐานจากนิติวิทยาศาสตร์ และการใช้การข่าวเชิงลึกไล่ติดตามจากบัญชีผู้ต้องสงสัย เป็นต้น

๗. บิอาร์เอ็น ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับมาราปาตานีใช้ปฏิบัติการสองอย่าง คือ เร่งการโจมตี ต่อกองกำลังฝ่ายรัฐสลับกับการก่อเหตุในวงกว้างในลักษณะประสานการโจมตี (Coordination of Attacks) เว้นวรรคเป็นช่วง ๆ มีระยะห่างเป็นจังหวะหรือเป็นคลื่นการโจมตีที่คาดเดาจุดปฏิบัติการ ได้ยาก เพื่อต้านและรบกวนตัวชี้วัดของแผนบูรณาการของรัฐที่ต้องการให้จำนวนเหตุการณ์ลดลง

๘. เป็นที่น่าสังเกตด้วยว่าการก่อเหตุโจมตีในลักษณะประสานพร้อมกันในระยะหลัง ตั้งแต่ปี ๒๕๕๗ การใช้ระเบิดจะมีอัตราที่สูงขึ้นถึงประมาณ ๔๕ - ๖๐ จุดพร้อมกัน ในบางเดือนที่มี เหตุการณ์สูงมากเป็นพิเศษ ผลที่ตามมาคือการเร่งความแปรปรวนของเหตุการณ์และผลกระทบ ต่อเป้าหมายที่เป็นพลเรือน

๙. ผลกระทบจากความแปรปรวนดังกล่าวก็คือความเสี่ยงที่จะเกิดเหตุการณ์ที่สร้างความตื่นกลัวและเหตุการณ์ที่เหนือความคาดหมาย (Shock and Surprise Incident) ในขณะเดียวกันก็เสี่ยงที่จะเกิดการปฏิบัติการซึ่งมีความรุนแรงที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนจากทั้งสองฝ่าย และยังเกิดความเสี่ยงที่จะมีการทำลายพื้นที่กลาง และส่งผลให้กระบวนการสันติภาพหยุดชะงัก ซึ่งผลที่ตามมาก็จะเกิดแรงเหวี่ยง (Momentum) ของความรุนแรงในพื้นที่ขึ้นมาอีก

๑๐. การก่อเหตุความไม่สงบจะมีปัจจัยของความแปรปรวน แต่ในระยะเฉพาะหน้านี้ (เหตุการณ์จนถึงก่อนเดือนเมษายน ๒๕๕๙) ระดับของความรุนแรงโดยทั่วไปยังอยู่ในระดับและขอบเขตที่จำกัด ทั้งนี้ การเร่งก่อเหตุตามสถานการณ์เฉพาะหน้า แม้ฝ่ายขบวนการฯ จะมีศักยภาพที่สามารถทำได้ แต่ฝ่ายที่ก่อเหตุก็ยังตอกอยู่ภายใต้แรงกดดัน ทั้งในทางการเมืองและในทางการทหาร

๑๑. ในทางการเมือง กระบวนการพูดคุยสันติภาพยังคงเดินหน้าไป แม้ความก้าวหน้าของการพูดคุยจะช้า แต่ก็ยังคงความต่อเนื่อง มีรูปธรรม และคืบหน้า จะเห็นได้จากการพูดคุยของคณะประสานงานทางเทคนิคที่ผ่านมา ๓ ครั้ง ระหว่างคณะพูดคุยสันติสุขของรัฐบาลและมาราปาตานี จนกระทั่งบรรลุร่างกติกาในการพูดคุย หรือ TOR (Term of Reference) แต่ล่าสุด การหาข้อตกลงไม่ได้เรื่อง TOR อาจจะเป็น “การสับไก” (Trigger Event) ความแปรปรวนที่เป็นพิษได้ หากไม่ยึดแนวทางสันติและการหาทางออกทางการเมืองที่เหมาะสม ในแง่นี้ก็จะเป็นการเพิ่มความเสี่ยงที่พลัง ถ่วงดุลภายในบังเกิดการพลิกผันและนำไปสู่การเสียดุลในที่สุด

๑๒. ในทำนองเดียวกัน การก่อเหตุความไม่สงบที่กระทบต่อเป้าหมายพลเรือนและผู้บริสุทธิ์ เช่น การก่อเหตุระเบิดที่ทำให้เด็กเสียชีวิต การยิงผู้บริสุทธิ์ และการยึดโรงพยาบาล ก็เป็นการทำลายความชอบธรรมของการปฏิบัติการในสายตาประชาชนในท้องถิ่นเช่นเดียวกัน การรักษาแนวทางเจรจาสันติภาพและพื้นที่ทางการเมือง/พื้นที่ปลอดภัยของเครือข่ายประชาสังคม จึงเป็นแนวทางที่จะช่วยรักษาความสมดุลของพลังฝ่ายต่าง ๆ ในสนามความขัดแย้งเอาไว้ และเป็นแรงกดดันทางการเมืองให้การใช้ความรุนแรงลดลงในอนาคตบนฐานคติที่ว่า การพูดคุยสันติสุข/สันติภาพ มีรูปธรรมที่เป็นจริงและมีผลลัพธ์ที่ก้าวหน้ามากขึ้นกว่านี้

๑๓. ในทางการทหาร ยุทธวิธีการป้องกันตามโครงการรักษาความปลอดภัยในเขตเมือง ๗ เมืองหลัก ยังคงสามารถป้องกันและสร้างความกดดันทางการทหารให้กับฝ่ายขบวนการฯ ได้พอสมควร นอกจากนี้การระดมสรรพกำลังมากกว่า ๗๐,๗๓๘ นาย มาป้องกันและควบคุมพื้นที่ประกอบการสร้างแผนปฏิบัติการเชิงบูรณาการพร้อมทั้งงบประมาณอีกประมาณ ๓๐,๑๗๖ ล้านบาท และสั่งการให้ศูนย์ปฏิบัติการอำเภอ (ศปก.อ.) สำรวจความต้องการของประชาชนในขนาดใหญ่โตมโหฬารโดยเอานักวิชาการบางคนไปช่วย ก็เป็นความพยายามอุดช่องโหว่และสร้างแรงต้านต่ออีกฝ่ายหนึ่งได้มากขึ้นเช่นกัน

๑๔. ถ้าการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ข้างต้นของรัฐเป็นไปตามสมมติฐานที่ว่า ฝ่ายตรงข้ามคือกองกำลังของปีอาร์เอ็น (Barisan Revolusi Nasional Melayu Patani) และฝ่ายรัฐต้องเอาชนะทั้งทางการเมืองและในทางการทหาร จึงต้องประคองสถานการณ์ไว้ด้วยยุทธศาสตร์การเจรจา แต่มีการปรับเปลี่ยนชุดวาทกรรมให้เป็น “การพูดคุยสันติสุข” ซึ่งเน้นว่าเป็นปัญหาภายในประเทศจึงยอมรับให้มีการพูดคุยกันได้อย่างสันติ พร้อมทั้งการบังคับใช้กฎหมาย ในทางปฏิบัติ กระบวนการเหล่านี้เป็นการสร้างสันติสุขก็จริง แต่ก็เป็นกรยึดเวลาสันติภาพออกไปด้วยการสร้างกระบวนการและกำหนดเงื่อนไขใหม่ ๆ ทำให้การสร้างข้อตกลงยากขึ้นในทางปฏิบัติ เช่น การกำหนดให้การพูดคุยสันติสุขมี ๓ ระยะ ๔ ขั้นตอน คือระยะของการสร้างความเชื่อมั่นไว้วางใจ ระยะของการลงสัตยาบัน และระยะการสร้าง Roadmap ในขั้นตอนนี้รัฐบาลยังมีเงื่อนไขให้ทุกกลุ่มของขบวนการต่อสู้รวมตัวกันเป็นหนึ่งเดียว โดยนัยคือการไม่ยอมรับ ๕ ข้อเรียกร้องเดิมของฝ่ายปีอาร์เอ็น และไม่ยอมรับเรื่องกระจายอำนาจแบบพิเศษ สาระของยุทธศาสตร์ดังกล่าว โดยความหมายก็คือการดึงเวลาเพื่อให้รัฐบาลจัดการควบคุมทางการเมืองให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ จนกระทั่งฝ่ายกองกำลังของปีอาร์เอ็นอ่อนแอลง ไม่สามารถสร้างสมาชิกใหม่ด้วยการบ่มเพาะอุดมการณ์ และเป้าหมายทางยุทธศาสตร์คือ เพื่อสลายโครงสร้างการจัดตั้งฐานมวลชนในลักษณะหมู่บ้านจัดตั้ง (AJAK: AhliJawatan Kampung) เพื่อสลายแนวความคิดสนับสนุน กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง หรือขบวนการปีอาร์เอ็น

๑๕. จุดเน้นทางยุทธศาสตร์นี้ได้ถูกนำมาแปลงเป็นโครงการสำคัญในกรอบแผนปฏิบัติการฯ ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๙ ซึ่งเรือธง (Flagship Projects) ของแผนดังกล่าวคือโครงการรักษาความปลอดภัยในเขตเมือง ๗ เมือง หลักการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประชาชาชนมีส่วนร่วม การดำเนินงานในหมู่บ้านเพื่อเสริมสร้างความมั่นคง การพาคนกลับบ้าน การเสริมสร้างความเข้าใจในสถานศึกษาและโครงการบูโดรักษสันติสุข โดยมีการใช้งบประมาณรวมกัน ถึงกว่า ๗,๕๐๑ ล้านบาท จากงบประมาณบูรณาการการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๙ ซึ่งจำนวนเม็ดเงินสูงถึง ๓๐,๑๗๖ ล้านบาท

๑๖. แต่แนวโน้มความรุนแรงรอบใหม่ที่กำลังทะยานขึ้นในระยะหลัง โดยเฉพาะในช่วงต้นปี ๒๕๕๙ ก็อาจจะชี้ให้เห็นว่าฝ่ายขบวนการต่อสู้ โดยเฉพาะขบวนการปีอาร์เอ็นเองก็มีการปรับยุทธวิธีทางการทหารและพยายามเร่งกระแสนความรุนแรงกลับขึ้นมาอีกเช่นกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ายุทธศาสตร์ใช้การทหารนำและเน้นที่ความมีเอกภาพและประสิทธิภาพนั้นยังมีจุดอ่อน แม้จะมีประสิทธิภาพแต่หลายจุดยังมีความไม่แน่นอนและไม่มีประสิทธิผล นี่อาจจะเป็นตัวอย่างในวิชาการนโยบายสาธารณะ หลักที่สำคัญก็คือการกำหนดและการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะโดยทั่วไปนั้นผู้วางแผนให้รัฐบาลทหารจะต้องคำนึงถึงผลตอบแทนทั้งตามที่คาดหมายและที่ไม่เป็นไปตามความคาดหมาย (Expected and Unexpected Consequences) นอกจากนี้ ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยนำเข้า (Inputs) ของประเด็นทางนโยบายก็ต้องคำนึงถึงทั้งตัวแปรที่อธิบายได้และตัวแปรที่อธิบายไม่ได้ (Explained and Unexplained Variables) ในตัวแบบการวิเคราะห์ทางนโยบาย (Policy Model) เพราะพลวัตของสิ่งเหล่านี้จะเป็นสิ่งรบกวน (Noise) ซึ่งจะนำมาสู่พลวัตและความแปรปรวน (Variances) ของผลลัพธ์ที่ตามมา (Outcomes) จากระบบทางนโยบายดังกล่าว

๑๗. นอกจากนี้ ตัวแปรภายนอกที่ควรต้องให้ความสนใจคืออิทธิพลจากประชานิยมชาตินิยมที่ต่อการแก้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งรัฐมองว่าเป็นเรื่องของการสร้างความเข้าใจทั้งในและต่างประเทศ เป็นการป้องกันไม่ให้ประเด็นจังหวัดชายแดนภาคใต้ถูกหยิบยกเป็นวาระระหว่างประเทศ พยายามทำให้ประชาชนในโลกมุสลิมและต่างประเทศรวมทั้งองค์การระหว่างประเทศมีความเข้าใจและให้การสนับสนุนแนวทางการดำเนินงานของภาครัฐ โดยจุดที่อ่อนไหวที่สุดในเรื่องนี่คือมติของที่ประชุมโอไอซีหรือ Organization of Islamic Cooperation อย่างไรก็ดี โอไอซีได้ออกแถลงการณ์เมื่อวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๙ ในที่ประชุมอิสตันบูล ประเทศตุรกี โดยมีการขานรับรูปแบบการจัดตั้ง “กลุ่มตัวแทนชุมชนมุสลิมในภาคใต้” ของไทยและการตัดสินใจเดินทางระบวรการสันติภาพของรัฐบาลไทยภายใต้การอำนวยความสะดวกของมาเลเซีย โอไอซียังได้เรียกร้องทั้งฝ่ายไทยและขบวนการมลายูมุสลิม ซึ่งเป็นตัวแทนของมุสลิมในภาคใต้เปิดให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม และร่วมมือทำงานด้วยเจตนาบริสุทธิ์ ในขณะที่เดียวกันก็เรียกร้องให้รัฐบาลไทย รับผิดชอบต่อความปลอดภัยในการเดินทางของสมาชิกกลุ่มดังกล่าวและคุ้มครองไม่ให้พวกเขาถูกคุมตัวและดำเนินคดีระหว่างเข้าร่วมกระบวนการสันติภาพ ข้อมติของโอไอซีเป็นผลดีต่อกระบวนการสันติภาพที่กำลังเดินไปอยู่โดยมีนัยที่สนับสนุนสถานะของมาราปาตานีและอาจจะมีผลในทางบวกต่อการร่วมมือกันระหว่างมาราปาตานีกับกลุ่มอื่น ๆ ในพื้นที่ในอนาคตอันใกล้ แต่ก็อาจจะเพิ่มแรงกดดันในทางการเมืองให้รัฐบาลไทยด้วยเช่นกัน ดูเหมือนว่าภารกิจการป้องกันไม่ให้ประเด็นจังหวัดชายแดนภาคใต้ถูกหยิบยกเป็นวาระระหว่างประเทศนั้นจะไม่เข้าเป้าตามตัวชี้วัด

๑๘. กล่าวโดยสรุป สภาวะเสถียรของความรุนแรงระหว่างปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๘ ทำให้แนวโน้มของเหตุความไม่สงบดูเหมือนจะคงที่และลดต่ำลงเล็กน้อย ตัวคงที่ยังมีอิทธิพลค่อนข้างมากด้วยการคง นโยบายสันติภาพ/สันติสุข และการเปิดพื้นที่ทางการเมืองภาคประชาชน ประกอบกับปัจจัยทางการทหาร การสร้างเอกภาพและประสิทธิภาพในการดำเนินรัฐประศาสนนโยบายนับแต่ช่วงหลังปี ๒๕๕๗ ทำให้ปี ๒๕๕๗ - ๒๕๕๘ เป็นช่วงที่ระดับความรุนแรงมีขอบเขตและแนวโน้มลดลงในบางช่วง แต่ปัจจัยที่ทำให้เกิดตัวคงที่ก็เป็นประเภทหนึ่ง ปัจจัยที่ทำให้เกิดความแปรปรวนก็เป็น

ตัวแปรอีกประเภทหนึ่ง ในช่วงเวลาดังกล่าวจึงเป็นที่น่าสังเกตว่าความแปรปรวนของเหตุการณ์ก็เกิดขึ้นเป็นช่วง ๆ อยู่ตลอดเวลา ความแปรปรวนอาจจะทำให้เกิดความไร้เสถียรภาพ ถ้าไม่มีการวิเคราะห์และทำความเข้าใจอย่างถูกต้อง ดังนั้น ในตอนต้นปี ๒๕๕๙ อัตราเร่งแห่งความแปรปรวนนี้เริ่มแผดงฤทธิ์ แม้ว่าเหตุการณ์ในรอบเดือนที่ผ่านมาจะค่อนข้างสูงขึ้น แต่ระดับความถี่ของเหตุการณ์ก็ยังไม่ถึงระดับที่เลยเพดานเกินกว่าหนึ่งร้อยเหตุการณ์ต่อเดือนเหมือนเช่นช่วงที่เคยเกิดเหตุรุนแรงสูงในรอบหลายปีที่ผ่านมา แต่ก็มีความเป็นไปได้ที่ความแปรปรวนอาจจะมีระดับความถี่ขึ้นได้เช่นกัน ต้องสังเกตว่าในช่วงเดือนที่เกิดความรุนแรงสูง ในรอบสามปีที่ผ่านมา มักจะมีการก่อเหตุโดยใช้ระเบิดสูงมากเป็นพิเศษ สิ่งที่เราควรระวังคือความแปรปรวนจะเป็นพิษร้ายทำให้ภาวะคงที่และความสมดุลของสถานการณ์เสียไปหากมีความถี่และมีระดับสูงมากขึ้น ซึ่งจะทำให้เส้นแนวโน้มระดับความรุนแรงโดยรวมแลดูเสมือนรูปเส้นเชือกตกห้องข้างที่มีระดับสูง-ต่ำลง-สูงขึ้นอีก

๑๙. ความท้าทายก็คือความรุนแรงปกติเป็นการสะท้อนสัญลักษณ์ของการต่อสู้ที่มีความหมายทางการเมืองหรือเป็นภาพตัวแทน (Representation) ของการต่อสู้ทางการเมือง ในกระบวนการสันติภาพ ถ้าหยุดอยู่ในกรอบความหมายเพียงเท่านั้น แต่หากถูกจัดการอย่างไม่ถูกต้อง ความรุนแรงจะเป็นตัวแทนของความรุนแรงในตัวเองหรือมีชีวิตของตนเอง ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้น สถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้จะเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพไปอีกแบบหนึ่ง ซึ่งยากที่จะคาดคะเน จึงต้องระวังพิษของความแปรปรวนเช่นนี้ด้วย

๒๐. จุดศูนย์ถ่วงของการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์คือการมีพื้นที่กลางทางการเมือง มีภาคประชาสังคมที่มีอิสระและการใช้เหตุผลอย่างสันติในสนามของความขัดแย้ง ความเปลี่ยนแปลงไปสู่การไม่ใช้ความรุนแรงเป็นสารทางการเมืองที่ต้องผ่านพื้นที่สาธารณะที่เป็นกลางและไม่ใช้ความรุนแรง มีแต่พลังส่วนนี้เท่านั้นที่เป็นสัญลักษณ์ซึ่งแสดงความเป็นตัวแทนอันชอบธรรม ที่สามารถถ่วงดุลกับการใช้ความรุนแรงทุกแบบและสร้างสันติภาพที่ยั่งยืน

ภัยคุกคาม และภัยแทรกซ้อนที่เกิดขึ้นในพื้นที่ในปัจจุบันและอนาคต

ปัจจุบันบริบทด้านความมั่นคงของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความสลับซับซ้อนเชื่อมโยง และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ปัญหาภายในและปัญหายาภายนอกมีลักษณะเหลื่อมซ้อนกัน จนไม่อาจที่จะแบ่งแยกประเด็นได้อย่างชัดเจน ทำให้ทั้งมิติภัยคุกคามและปรากฏการณ์ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่มีความจำเป็นต่อการประเมินสถานการณ์ด้านความมั่นคงและการเตรียมความพร้อมในการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

๑. การล่วงละเมิดสถาบันพระมหากษัตริย์ สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันหลักของชาติได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งที่มีมาอย่างยาวนาน อันมีสาเหตุหลักมาจากความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรมและความเห็นต่างทางความคิด และอุดมการณ์ของคนในชาติ ประกอบด้วยกระแสของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเป็นปัจจัยเสริมที่กระตุ้นให้การเผยแพร่ข้อมูลที่บิดเบือนได้สร้างความขัดแย้งและแตกแยกขึ้นในสังคมอย่างรุนแรง ประชาชนบางส่วนยังขาดความรู้ในความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจและจุดยึดเหนี่ยวของสังคมไทยให้มีความรักความสามัคคีและมีความเป็นปึกแผ่นมาตั้งแต่อดีต

ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าว เป็นประเด็นที่มีความอ่อนไหวและนำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนในสังคมและในปัจจุบัน แนวโน้มสถานการณ์การละเมิดสถาบันพระมหากษัตริย์ยังดำรงอยู่และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มความรุนแรงอย่างต่อเนื่องทั้งในประเทศและต่างประเทศ จนอาจทำให้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะบั่นทอนความมั่นคงของสถาบันพระมหากษัตริย์และกลายเป็นภัยคุกคามที่ร้ายแรงในอนาคต

๒. ความเห็นต่างและความขัดแย้งทางความคิดของคนภายในชาติ ปัญหาเชิงโครงสร้างอันเนื่องมาจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม และการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนมุมมองที่แตกต่างกันระหว่างปัจเจกบุคคลเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความแตกแยกในสังคม รวมถึงการเคลื่อนไหวของกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทในสังคมที่มุ่งหวังผลประโยชน์ทางการเมืองโดยอาศัยการบิดเบือนซึ่งทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจผิดในเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในขณะที่สังคมไทยยังอยู่ระหว่างกระบวนการเปลี่ยนผ่านทางโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่มีความเปราะบาง เนื่องจาก รากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งในสังคมไทยเกิดจากการทุจริตคอร์รัปชัน ช่องว่างระหว่างคนรวยคนจน การขาดโอกาสทางการศึกษา ทั้งยังคงมีสัญญาณของความขัดแย้งที่อาจแผ่ขยายและลุกลามขึ้นอีก โดยการนำประชาชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของความขัดแย้ง การสร้างการครอบงำทางการเมืองแก่ประชาชน การบิดเบือนข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชนและสื่อทางการเมืองเพื่อมุ่งให้เกิดความแตกแยกทางความคิดของกลุ่มคนในชาติจนทำให้สังคมขาดเสถียรภาพและความเป็นเอกภาพ

๓. ภัยคุกคามไซเบอร์ เป็นภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่มีความสลับซับซ้อน และก่อให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรงต่อความมั่นคงของชาติซึ่งการทำสงครามไซเบอร์มีเป้าหมายเพื่อบั่นทอนเสถียรภาพและความมั่นคงของรัฐ ตลอดจนลดความน่าเชื่อถือของหน่วยงานของรัฐ และมีแนวโน้มที่จะพัฒนารูปแบบการโจมตีทางไซเบอร์ให้เป็นส่วนหนึ่งของสมรภูมิการสู้รบในอนาคต ซึ่งปัจจุบันกลุ่มก่อการร้ายมีการใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเผยแพร่อุดมการณ์และแนวคิดแบบสุดโต่ง มีการแสวงหาสมาชิกใหม่ ๆ และการใช้ไซเบอร์เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียกร้องและสร้างกระแสการต่อต้านการบริหารงานรัฐบาล รวมถึงการก่ออาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ เช่น การลักลอบขโมยรหัสบัตรเครดิต การใช้เว็บไซต์ปลอม การใช้เว็บไซต์หรือสื่อสังคมออนไลน์เพื่อโจมตีผู้มีความคิดเห็นต่างทางการเมือง และเผยแพร่ข้อมูลที่ลักษณะหมิ่นและละเมิดต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น

๔. ภัยพิบัติทางธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติที่มีความผันผวนและรุนแรงมากขึ้น ตลอดจนโรคติดต่ออุบัติใหม่และโรคติดเชื้ออุบัติซ้ำ มีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงและสร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน อันมีผลกระทบโดยตรงต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศ จนทำให้ภัยพิบัติทางธรรมชาติได้ถูกยกระดับเป็น “ภัยคุกคามทางธรรมชาติต่อความมั่นคง” (Natural Threats to Security) ต้องให้ความสำคัญและได้กำหนดให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นเรื่องเร่งด่วน และถือเป็นวาระแห่งชาติที่จำเป็นต้องดำเนินการให้บังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมโดยเร็ว

๕. ปัญหาแรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมือง เป็นปัญหาที่มีสาเหตุมาจากการแข่งขันด้านเศรษฐกิจอย่างรุนแรงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ การค้าเสรี รวมถึงการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ จึงอาจคาดการณ์ได้ว่า ในระยะต่อไปจะมีการเคลื่อนย้ายประชากรจากประเทศเพื่อนบ้านและประเทศอื่น ๆ เข้าสู่ประเทศไทยมากขึ้น ทั้งโดยถูกกฎหมายและการลักลอบเข้าเมือง ในขณะที่ประเทศไทยยังไม่สามารถแก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มตกค้างได้สำเร็จ ทำให้ปัญหาดังกล่าวมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเร่งด่วนที่จะต้องเร่งแก้ไขปัญหารวมถึงมีมาตรการป้องกันรองรับ เนื่องจากมีผลกระทบอย่างสูงต่อความมั่นคงในทุกมิติ การแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ และอาศัยการบูรณาการในการแก้ไขปัญหาคือต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยยึดถือผลประโยชน์ของชาติภายใต้ความสมดุลทั้งทางด้านเศรษฐกิจความมั่นคงและสิทธิมนุษยชน

๖. การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ความเชื่อมโยงของภูมิภาคและการแพร่ขยายแนวคิดทางศาสนาที่รุนแรงและสุดโต่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการก่อการร้ายของกลุ่มต่างชาติที่มีเป้าหมายในการก่ออาชญากรรม ทั้งต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ รวมถึงปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติที่เริ่มมีความสลับซับซ้อนและแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้น โดยลักลอบเข้ามาก่อเหตุด้วยวิธีการที่หลากหลาย อาทิเช่น แฝงเข้ามาในรูปแบบนักท่องเที่ยว หรือผู้ใช้แรงงานต่างด้าว ซึ่งได้ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ อาทิการก่ออาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ การค้ามนุษย์ และการใช้แรงงานเด็ก เป็นต้น

๗. ปัญหายาเสพติด ปัจจุบันประเทศไทยยังคงประสบกับปัญหาการค้ายาเสพติดทั้งการลักลอบนำเข้ายาเสพติด สารตั้งต้น และเคมีภัณฑ์ตามแนวชายแดนจากประเทศเพื่อนบ้านที่ใช้ประเทศไทยเป็นประเทศทางผ่านและประเทศปลายทาง ซึ่งการลักลอบขนยาเสพติดและแหล่งพักยาเสพติดจะอยู่บริเวณพื้นที่ชายแดนฝั่งไทยในพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการแพร่ระบาดของยาเสพติดดังกล่าวเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเกี่ยวเนื่องกับปัญหาอื่น ๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการทำลายศักยภาพของประชากรและปัญหาการขยายตัวของ การก่ออาชญากรรม รวมทั้งก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดที่มาจากนอกภูมิภาคเข้ามาสร้างอิทธิพลในประเทศเพื่อการค้ายาเสพติดระหว่าง

๘. ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นฐานการผลิตและการให้บริการเพื่อการดำรงชีพที่ยั่งยืนของประชาชนทั้งในเขตเมืองและชนบท แต่ปัจจุบันประเทศไทยกำลังประสบกับปัญหาการลดลงของทรัพยากรธรรมชาติและ การเสื่อมสภาพของสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาพื้นที่ป่าไม้ที่มีจำนวนลดลงอย่างรวดเร็ว เนื่องมาจากการบุกรุกทำลายอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นภัยคุกคามต่อความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงปัญหาทรัพยากรทางทะเลที่ลดลง เนื่องจากการทำการประมงที่ผิดกฎหมาย การจับสัตว์น้ำที่เกินศักยภาพ ปัญหาการทำลายระบบนิเวศทางธรรมชาติที่เกิดจากการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ เช่น การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การขยายตัวของธุรกิจการท่องเที่ยว ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เป็นปัจจัยเร่งให้ทรัพยากรธรรมชาติมีความเสื่อมโทรมรุนแรงและรวดเร็วยิ่งขึ้นโดยปัจจุบันได้กลายเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของรัฐและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน

๙. ผลกระทบที่เกิดจากข้อตกลงและพันธกรณีระหว่างประเทศต่อความมั่นคงภายใน ประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจได้แสวงประโยชน์จากทรัพยากรของประเทศพันธมิตรในภูมิภาค โดยการใช้เส้นทางคมนาคมขนส่งทางเศรษฐกิจเป็นยุทธศาสตร์สำหรับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของโลก เช่น การรวมกลุ่มตามข้อตกลงหุ้นส่วนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (Trans-Pacific Partnership: TPP) ที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจทั้งด้านเศรษฐกิจสังคม การทหาร และการทูต ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนเข้ามามีบทบาทและอิทธิพลต่อการกำหนดและดำเนินนโยบายของหลายประเทศ โดยประเทศไทยเป็นพันธมิตรทั้งกับสาธารณรัฐประชาชนจีนและสหรัฐอเมริกา จึงทำให้มีผลกระทบต่อข้อกำหนดที่ทางการทูตแบบสมดุล เนื่องจากประเทศไทยต้องอยู่ท่ามกลางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับประเทศมหาอำนาจ จึงกลายเป็นประเด็นปัญหาที่มีความเปราะบางและเสี่ยงต่อการกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและความมั่นคงแห่งรัฐ นอกจากนี้ พบว่าในห่วงโซ่อุปทานที่ผ่านมาจากจนถึงแนวโน้มในอนาคตนั้น จะมีการใช้พันธะสัญญา ข้อตกลงระหว่างประเทศ ในด้านต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการบีบบังคับหรือ บังคับให้จำยอมต้องปฏิบัติตามมากขึ้น อาทิ กฎระเบียบของสหภาพยุโรปว่าด้วยการจัดตั้งระบบของ ประชาคมยุโรปเพื่อป้องกัน ยับยั้ง และจัดการทำประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม เพื่อขจัดการทำประมงที่ผิดกฎหมาย (Illegal, Unreported and Unregulated Fishing: IUU Fishing) รวมทั้งปัญหาที่เกิดจากข้อกังขาที่ประเทศไทยเพิกเฉยต่อการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งปัญหาดังกล่าว ล้วนมีผลกระทบต่อสถานะความมั่นคงของรัฐ

ขีดความสามารถของกองทัพอากาศในปัจจุบัน

กำลังทางอากาศมีขีดความสามารถที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติการทางทหาร ดังนี้

๑. การตอบสนอง (Responsiveness) กำลังทางอากาศ สามารถตอบสนอง ความต้องการในการใช้กำลังได้ตามสถานการณ์อย่างทันที่ตามคุณลักษณะ

๒. ความคล่องตัว (Mobility) อากาศยานสามารถเคลื่อนย้าย รวมกำลัง หรือ กระจายกำลัง เพื่อปฏิบัติการกิจได้อย่างรวดเร็ว

๓. ความอยู่รอด (Survivability) จากคุณลักษณะของกำลังทางอากาศในเรื่อง ความเร็วและความแม่นยำ ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้อากาศยานมีความอยู่รอดสูง จากการต่อต้านด้วยอาวุธของฝ่ายตรงข้าม

๔. การแสดงท่าที (Presentation) อากาศยานสามารถปรากฏตัวให้เห็นและพร้อมที่จะใช้กำลังได้ทันที ซึ่งนับเป็นขีดความสามารถอย่างหนึ่งในการป้องปราม

๕. อำนาจการทะลุทะลวง (Penetration Ability) กำลังทางอากาศสามารถ ทะลุทะลวงเข้าปฏิบัติการจนถึงใจกลางดินแดนข้าศึกได้โดยไม่จำกัดเวลาและสภาพอากาศ อากาศยาน จึงเป็นกำลังที่มีศักยภาพสูง

๖. อำนาจการทำลาย (Destructiveness) อาวุธทางอากาศมีอำนาจการทำลายสูงยิ่งและสามารถใช้ได้กับเป้าหมายทุกประเภท

๗. การตรวจการณ์ (Observation) อากาศยานสามารถบรรทุกผู้ตรวจการณ์ด้วยสายตาหรือติดตั้งอุปกรณ์ถ่ายภาพ ด้วยกรรมวิธีต่าง ๆ เพื่อตรวจการณ์เหนือพื้นดิน และพื้นน้ำได้อย่างกว้างขวาง ในเวลารวดเร็ว ทั้งยามสงบและยามสงคราม จึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเฝ้าตรวจและรวบรวมข่าวสาร

บทบาทกำลังทางอากาศ

แนวทางในการปฏิบัติการด้วยกำลังทางอากาศทั้งในระดับยุทธศาสตร์ ระดับปฏิบัติการ และระดับยุทธวิธีสู่การบรรลุเป้าหมายตามบทบาทหน้าที่และภารกิจของกองทัพอากาศทั้งในยามสงคราม ยามปกติและยามฉุกเฉินรวมถึงปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม (MOOTW) ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกคนต้องเข้าใจกำลังทางอากาศ โดยกองทัพอากาศมีบทบาทสำคัญในขณะทำการรบ จำแนกเป็น ๕ ประการ เป็นบทบาทโดยตรงต่อการรบ ๔ ประการ และบทบาทสนับสนุนการรบ ๑ ประการ บทบาทกำลังทางอากาศเป็นอิทธิพลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการทำสงครามและวิธีการใช้กำลังเข้าทำการสู้รบและเป็นแรงผลักดันในการปฏิรูปการเตรียมและใช้กำลังรบในยามปกติ หากได้ใช้กำลังทางอากาศได้ตรงตามบทบาทแล้วย่อมจะส่งผลให้การสร้างกำลังรบ (กำลังทหาร) ในภาพรวมเป็นไปด้วยความสมดุล บทบาทกำลังทางอากาศ ๕ ประการ ดังนี้

๑. การควบคุมยุทธบริเวณ

หมายถึง การมีอิทธิพลเหนือพื้นที่ขอบเขต ดังนี้

๑.๑ หัวงอากาศและอวกาศเหนือพื้นที่ปฏิบัติการซึ่งจะต้องให้ฝ่ายเรามีเสรีในการปฏิบัติในระดับต่าง ๆ (ก) จั้วอากาศ (ข) ครองอากาศ (ค) การได้เปรียบทางอากาศ

๑.๒ พื้นที่ต้องมีการปฏิบัติการร่วมและปฏิบัติการผสม

๑.๓ ข้อมูลข่าวสารที่ต้องปราศจากการรบกวนแทรกแซงในกระบวนการรวบรวม ดำเนินกรรมวิธี วิเคราะห์ และการใช้ประโยชน์

๒. การโจมตีทางยุทธศาสตร์ (Strategic Attack)

เป็นปฏิบัติการเชิงรุกโดยผู้มีอำนาจสั่งการให้มีการปฏิบัติ เพื่อบังเกิดผลสำเร็จในการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ ซึ่งปฏิบัติการจะส่งผลกระทบโดยตรงต่อผู้นำและบันทอนกำลังอำนาจของชาติของฝ่ายตรงข้าม มุ่งหวังในการทำลายจุดแข็งของฝ่ายตรงข้าม เป็นการโจมตีต่อฐานที่มั่นคงของฝ่ายตรงข้ามในระยะไกลและตัดการติดต่อสื่อสารของกำลังทางทหารในสนามรบกับผู้นำหรือสังคมของข้าศึก กำลังทางอากาศโดยกองทัพอากาศมีขีดความสามารถโดยตรงต่อการทำลายกำลังอำนาจแห่งชาติของฝ่ายตรงข้าม โดยอาศัย **คุณลักษณะกำลังทางอากาศ (Air Power Characteristic)** ที่ได้เปรียบ ประกอบด้วย

๒.๑ ความอ่อนตัว (Flexibility) กำลังทางอากาศสามารถปฏิบัติตามภารกิจได้หลายประการ โดยมีความอ่อนตัวในการปฏิบัติเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญ ซึ่งนอกจากมีการเคลื่อนที่ได้เร็วในทุกพื้นที่แล้วยังมีความสามารถในการรวมกำลังได้ทุกหนทุกแห่งอย่างรวดเร็วและริเริ่ม การโจมตีได้ทุกเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป้าหมาย ทางการเมือง ทางทหาร ทางเศรษฐกิจ และโครงสร้างของสังคม หรือแม้แต่การควบคุมอากาศ-อวกาศ

๒.๒ พิสัยบิน (Range) กำลังทางอากาศสามารถปฏิบัติการได้ตลอดเวลาในทุกหนทุกแห่ง ในระยะทางที่ไกล และครอบคลุมได้ทุกพื้นที่โดยไม่มีสิ่งกีดขวางทางธรรมชาติ ทำให้ประสบความสำเร็จ และได้ผลแตกหักภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ และการเพิ่มพิสัยบินสามารถทำได้ด้วย บ.เติมเชื้อเพลิงในอากาศ

๒.๓ ความเร็ว (Speed) กำลังทางอากาศสามารถเคลื่อนที่ได้อย่างรวดเร็ว โดยไม่มีอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติทั้งทางบกและทางทะเล คุณลักษณะเฉพาะตัวของกำลังทางอากาศที่สามารถตอบสนองภารกิจได้อย่างรวดเร็วตามที่กำหนดไว้ ทำให้ชิงความได้เปรียบในเรื่องเวลา และการเป็นฝ่ายริเริ่ม อันเป็นปัจจัยหลักในการปฏิบัติการทางทหาร

๒.๔ และความแม่นยำ (Precision) การพัฒนาเทคโนโลยีตามยุคสมัย ทำให้อาวุธสมัยใหม่มีความแม่นยำ ทำให้เพิ่มประสิทธิภาพการโจมตีทางยุทธศาสตร์ ผลการพัฒนาเทคโนโลยีและเครื่องมือต่าง ๆ เช่น เครื่องบอกตำแหน่งและค้นหาเป้าหมายด้วยเลเซอร์สามารถชี้ตำแหน่งและกำหนดเป้าหมายได้อย่างแม่นยำ ทั้งภารกิจอากาศ-อากาศ และอากาศ-ผิวพื้น สามารถเลือกใช้อาวุธให้เหมาะสมกับเป้าหมายได้ตามภารกิจทั้งกลางวันและกลางคืน

๓. การประยุกต์กำลังกองทัพอากาศ

สามารถประยุกต์ใช้กำลังทางอากาศได้หลายรูปแบบ ทั้งในด้านการปฏิบัติการกิจต่อต้านทางอากาศ การต่อต้านทางบก การต่อต้านทางทะเล การขัดขวางทางอากาศ การสนับสนุนโดยใกล้ชิด การลำเลียงทางอากาศ การลาดตระเวนทางอากาศ และการปฏิบัติกิจเฉพาะพิเศษ

๓.๑ การต่อต้านทางอากาศ (Counter Air) เป็นปฏิบัติการเพื่อให้บรรลุและรักษาสภาพทุกระดับของการครองอากาศ โดยการทำลาย ลดศักยภาพของฝ่ายตรงข้ามหรือการข่มขวัญกำลังฝ่ายตรงข้ามประกอบด้วย

๓.๑.๑ การต่อต้านทางอากาศเชิงรุก (Offensive Counter Air : OCA) เพื่อให้กำลังฝ่ายเราได้ใช้ประโยชน์จากการครองอากาศและลดขีดความสามารถกำลังทางอากาศของฝ่ายตรงข้าม รวมถึงอาวุธต่อต้านภาคพื้นที่จะเป็นอันตรายต่อฝ่ายเรา การต่อต้านทางอากาศต้องขึ้นการบังคับบัญชากับผู้บังคับบัญชาที่เป็นทหารอากาศเพียงคนเดียว ภายใต้หลักเอกภาพของการบังคับบัญชา รวมทั้งระบบควบคุมและสั่งการที่เรียกว่า “รวมการควบคุมและแยกการปฏิบัติ” เพื่อให้เกิดหลักประกันของความพยายามและการใช้กำลังทางอากาศได้อย่างคุ้มค่า

๓.๑.๒ การต่อต้านทางอากาศเชิงรับ (Defensive Counter Air : DCA) เป็นการปฏิบัติการเพื่อการค้นหา พิสูจน์ฝ่าย การสกัดกั้น และทำลายกำลังทางอากาศที่จะเข้าโจมตีฝ่ายเรา โดยปกติแล้วเลือกที่จะปฏิบัติการในพื้นที่หรือสถานที่ใกล้เขตแดนฝ่ายเรา ทำลายแผนของฝ่ายตรงข้ามที่พยายามรุกล้ำอธิปไตยและก่อให้เกิดการสูญเสียอย่างรุนแรง

๓.๒ การต่อต้านทางภาคพื้น (Counter Land) เป็นการปฏิบัติการทางอากาศเพื่อต่อสู้กับขีดความสามารถกำลังภาคพื้นของข้าศึก เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของผู้บังคับกองกำลังร่วมวัตถุประสงค์หลักของการต่อต้านทางภาคพื้น คือมีอำนาจเหนือสภาวะแวดล้อมภาคพื้นของข้าศึกและป้องกันฝ่ายข้าศึกมิให้กระทำในสิ่งเดียวกัน การต่อต้านทางภาคพื้นมีปฏิบัติการทางอากาศ ที่สำคัญสำหรับเผชิญกับกำลังภาคพื้นของข้าศึกอยู่ ๒ ลักษณะ ประกอบด้วย

๓.๒.๑ การขัดขวางทางอากาศ (Air Interdiction : AI) เป็นการใช้กำลังทางอากาศในการโจมตีเพื่อลดขีดความสามารถกำลังภาคพื้นของข้าศึก รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งปวงของข้าศึกที่อาจนำมาใช้โดยตรงหรือนำมาใช้ดำเนินการดำเนินกลยุทธ์ในการเสริมกำลังภาคพื้น

๓.๒.๒ การสนับสนุนทางอากาศโดยใกล้ชิด (Close Air Support : CAS) เป็นปฏิบัติการสนับสนุนโดยตรงเพื่อช่วยกำลังภาคพื้นฝ่ายเดียวกันที่รบติดพันกับกำลังข้าศึก การปฏิบัติการแบบนี้ต้องการบูรณาการแต่ละภารกิจทางอากาศ โดยอาศัยอำนาจการยิงและการเคลื่อนไหวของกำลังสนับสนุนทางอากาศโดยใกล้ชิด โดยการผนึกกำลังเหล่านี้กับการปฏิบัติการภาคพื้น/อากาศอื่น ๆ ให้เกิดผลกระทบในระดับยุทธการและในยุทธวิธี (Theater) ที่ไม่แน่นอน มีความรุนแรงสูง ต้องการการควบคุมที่กระชับไม่สามารถคาดเดาเหตุการณ์ทางยุทธวิธีได้ ทำให้เกิดความได้เปรียบมหาศาลเมื่อใช้สนับสนุนกำลังภาคพื้น

๓.๓ การต่อต้านทางทะเล (Counter Sea) พันธกิจการตอบโต้ทางทะเล เป็นการขยายขีดความสามารถของกำลังทางอากาศไปสู่พื้นที่ทางทะเล กิจเฉพาะพิเศษที่ปฏิบัติควบคู่กันไปคือการเฝ้าตรวจทางทะเล การรบทางเรือ การคุ้มครองข่ายสื่อสารในทะเล รวมถึงการต่อสู้เรือดำน้ำ การต่อสู้ทางอากาศ การวางทุ่นระเบิด การเติมเชื้อเพลิงในการสนับสนุนการยุทธนาวี การปฏิบัติการต่อต้านทางทะเลได้ถูกออกแบบเพื่อบรรลุเป้าหมายในระดับยุทธศาสตร์ ยุทธการ และยุทธวิธีของวัตถุประสงค์ของกองกำลังร่วม วัตถุประสงค์ที่มีเพื่อให้ได้มาซึ่งการควบคุมและขยายการปฏิบัติการที่เป็นไปได้ การที่มีอิทธิพลเหนือกว่าไม่ว่าจะเป็นการเชื่อมโยงปฏิบัติการกับกำลังนาวิกหรือปฏิบัติการแบบเป็นอิสระ

๓.๔ การเติมเชื้อเพลิงในอากาศ (Air Refueling) เป็นภารกิจส่งถ่ายน้ำมันเชื้อเพลิงระหว่างเครื่องบินบรรทุกเชื้อเพลิง (Tanker) และอากาศยานรับเติมเชื้อเพลิง (Receiver Aircraft) ในระหว่างการบินในอากาศ การเติมเชื้อเพลิงในอากาศจะช่วยให้เกิดความคล่องตัวทางอากาศ (Air Mobility) และสนับสนุนภารกิจให้บรรลุผลสำเร็จด้วยการบินเพียงเที่ยวเดียว

๓.๕ การปฏิบัติกิจเฉพาะพิเศษ (Specialized Tasks) เป็นการใช้กำลังทางอากาศในการปฏิบัติการที่มีลักษณะเฉพาะเพื่อสนับสนุนการใช้กำลังทางอากาศหรือภารกิจของหน่วยนอก ซึ่งสมควรที่กำลังทางอากาศจะต้องร่วมปฏิบัติเช่นการต่อต้านการจี้ยึดอากาศยาน (Anti-Hijack) การปฏิบัติการจิตวิทยา (Psychological Operations) การสนับสนุนภารกิจฝนหลวงการดับไฟป่า และการให้บริการ (Complimentary Operations) เป็นต้น

๓.๖ การลาดตระเวนและเฝ้าตรวจ (Surveillance and Reconnaissance) เป็นหน้าที่เฝ้าสังเกตอย่างเป็นระบบต่อ่านฟ้า ห้วงอวกาศ ภาคพื้นดิน ต่ออาคารสถานที่ บุคคล หรือสิ่งต่าง ๆ โดยการใช้สายตา การเฝ้าฟังด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ ภาพถ่าย หรือวิธีการอื่น ๆ การเฝ้าตรวจเป็นกระบวนการที่ต้องกระทำต่อเนื่องตลอดเวลา

๓.๗ การค้นหาและช่วยชีวิตในพื้นที่การรบ (Combat Search and Rescue: CSAR) หน่วยค้นหาและช่วยชีวิตในพื้นที่การรบเป็นหน่วยที่มีภารกิจเฉพาะ ปฏิบัติการโดยกองกำลังช่วยเหลือและกู้กลับผู้ที่ตกอยู่ในภาวะอันตรายในยามสงครามหรือในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ

๔. การทวีกำลังด้วยกำลังทางอากาศ

สามารถทวีกำลังโดยอาศัยเทคโนโลยีของกองทัพอากาศ ทำให้กำลังพลและยุทโธปกรณ์มีขีดความสามารถเพิ่มขึ้น โดยที่จำนวนกำลังพลและยุทโธปกรณ์ที่มีปริมาณเท่าเดิม ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้นวัตกรรมของกำลังทางอากาศเปลี่ยนไป เช่น ทำให้ระยะปฏิบัติการไกลขึ้น การบัญชาการและควบคุมดีขึ้น มียุทธวิธีที่ยืดเยื้อ เป็นต้น คุณสมบัติเหล่านี้เป็นข้อพึงประสงค์ของกองทัพอากาศโดยแท้จริง

๕. การสนับสนุนการรบ (Combat Support)

คือขีดความสามารถที่สำคัญยิ่งซึ่งจะขาดเสียไม่ได้ เป็นงานในหน้าที่พันธกิจหน่วยองค์กรหรือสถานที่ตั้ง ซึ่งปฏิบัติการกิจและกิจเฉพาะที่มีความจำเป็นเพื่อที่จะสร้างและดำรงสภาพการรบของกำลังทางอากาศและอวกาศ ยังรวมถึงการจัดการจัดหา การซ่อมบำรุง การแจกจ่าย และการทดแทนกำลังพลและยุทโธปกรณ์ เป็นศาสตร์ในการวางแผนการเคลื่อนย้าย การซ่อมบำรุง และการคุ้มครองป้องกันกำลังรบรวม ทั้งเป็นหลักประกันว่าระบบสนับสนุนการรบที่มีประสิทธิภาพสามารถสนับสนุนกระบวนการหรือระบบการบังคับบัญชาและควบคุมของกำลังรบทั้งหลายเหล่านั้นได้ กำลังทางอากาศเป็นความต้องการของบรรดากำลังรบอื่น ๆ เนื่องจากมีจุดเด่นด้านการตอบสนองที่รวดเร็วและไปได้ไกลแทบจะทุกหนแห่งการรบ ในทุกสมรภูมिरบก็ต้องการความรวดเร็วเช่นกัน ทั้งในการเข้ายึดพื้นที่ ในการดำรงขีดความสามารถด้านอิเล็กทรอนิกส์ การค้นหาและช่วยชีวิต การปฏิบัติกิจเฉพาะพิเศษ การสถาปนาระบบข้อมูลข่าวสาร หล่อเลี้ยงการส่งกำลังจากส่วนหลังไปยังส่วนหน้าการเคลื่อนย้ายขนส่ง การบำรุงขวัญ ไม่เว้นแม้แต่การประชาสัมพันธ์ เหล่านี้ทำให้เกิดชัยชนะลักษณะอ้อมตัว คือการเอาชนะการรบต่อฝ่ายตรงข้ามและเอาชนะจิตใจของฝ่ายเดียวกัน จึงเห็นได้ว่ากำลังทางอากาศมักแทรกอยู่ในกำลังรบอื่น ๆ นอกเหนือจากที่กองทัพอากาศครอบครองอยู่ ขณะเดียวกันกองทัพอากาศสามารถนำขีดความสามารถของกำลังทางอากาศในการสนับสนุนการรบดังกล่าวไปใช้ทางพลเรือนในยามปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในลักษณะปฏิบัติการแบบคู่ขนานเพื่อให้เกิดผลสู่สันติอยู่ดีมีสุขของประเทศและภูมิภาค

หลักการสงครามทางอากาศ

หลักการสงครามทางอากาศ ตลอดระยะเวลาอันยาวนานของความขัดแย้งในอดีตถึงปัจจุบัน หลักความจริงที่ผู้นำทางทหารทุกสมัยนำมาประยุกต์ใช้ประกอบในชัยชนะของสงครามคือ หลักการสงคราม ที่แม้ว่าเวลาจะผ่านมานานถึง ๕,๐๐๐ ปี ของความขัดแย้งในโลกมนุษย์ วิธีการทำสงครามและเทคโนโลยีเปลี่ยนไปตามความก้าวหน้าของวัตถุและกาลเวลา หลักการสงครามยังคงนำมาประยุกต์ใช้อยู่ในปัจจุบัน ด้วยความเชื่อว่าเป็นหนทางที่ดีที่สุดที่จะนำสู่ชัยชนะในการทำสงคราม การรบในทุกสมรภูมิในทุกรูปแบบ และในทั้ง ๓ ระดับของสงคราม กำลังทางอากาศซึ่งปฏิบัติการยุทธตามระบบมิติที่ ๓ มีเอกลักษณ์ในการปฏิบัติและขีดความสามารถในการใช้กำลังรบที่ต่างจากเหล่าทัพอื่น เพราะเมื่อปฏิบัติการและควบคุมมิติที่ ๓ ได้ ย่อมหมายถึงสามารถควบคุมพื้นที่ในห้วงอากาศและภาคพื้นในสมรภูมิได้ทุกเป้าหมาย และสามารถปฏิบัติการร่วมกับเหล่าทัพอื่นเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จในวัตถุประสงค์ด้านความมั่นคงของประเทศได้ หลักการสงครามที่กำหนดขึ้นให้เหมาะสมกับธรรมชาติของสงคราม ภารกิจ และเทคโนโลยีของกำลังทางอากาศ ดังนี้

๑. เอกภาพในการบังคับบัญชา (Unity of Command) หลักสำคัญยิ่งในการใช้กำลังทางอากาศ ซึ่งประกอบด้วย ส่วนกำลังรบและส่วนสนับสนุนการช่วยรบอื่น ๆ ใช้เป็นหลักประกันของการรบ ความพยายามที่จะให้บรรลุเป้าหมายการปฏิบัติของส่วนกำลังรบและส่วนสนับสนุนการช่วยรบ ภายใต้ความรับผิดชอบของผู้บังคับบัญชาคนเดียว

๒. วัตถุประสงค์ (Objective) หลักการใช้กำลังทางอากาศให้บรรลุเป้าหมายการปฏิบัติในระดับยุทธศาสตร์ ระดับปฏิบัติการ และระดับยุทธวิธี โดยการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ถูกต้อง กะทัดรัด ชัดเจน และเข้าใจง่ายว่าต้องการผลจากการใช้กำลังทางอากาศนั้นอย่างไร เพื่อป้องกันมิให้ใช้กำลังทางอากาศอย่างกระจัดกระจายและไม่เกิดประสิทธิภาพ

๓. การรุก (Offensive) กำลังทางอากาศมีคุณลักษณะและขีดความสามารถใช้เป็นอาวุธเชิงรุกที่ดีที่สุด ดังนั้น ในขั้นเริ่มต้นของสงคราม กำลังทางอากาศจะต้องเปิดฉากการรุกต่อเป้าหมายข้าศึกเป็นอันดับแรกให้มากที่สุด เพื่อการควบคุมและครองอากาศ อันเป็นเครื่องชี้ผลแพ้-ชนะของสงคราม

๔. การรวมกำลัง (Mass) หลักการรวมกำลังทางอากาศทำให้เกิดความได้เปรียบในการใช้กำลังทางอากาศเหนือกว่าข้าศึก ณ ตำบลและเวลาที่ต้องการด้วยความรวดเร็วและรุนแรงต่อจุดศูนย์กลางของข้าศึกเพื่อผลชี้ขาดของการรบโดยเร็วที่สุด

๕. การดำเนินการกลยุทธ์ (Maneuver) สงครามเป็นการกระทำต่อกันอย่างสลับซับซ้อนเพื่อมุ่งสู่ชัยชนะในที่สุด การดำเนินกลยุทธ์ คือการใช้ยุทธวิธีประกอบกับหลักการสงครามตามจังหวะเวลา ณ ตำบลที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดความได้เปรียบเหนือข้าศึกมากที่สุด กำลังทางอากาศมีความอ่อนตัวสูง จึงเอื้ออำนวยต่อการดำเนินกลยุทธ์อย่างยิ่ง การฝึกบินและซ้อมรบจึงเป็นไปเพื่อก่อให้เกิดความชำนาญในการดำเนินกลยุทธ์ทำให้หน่วยมีความพร้อมรบ

๖. การออมกำลัง (Economy of Force) การใช้กำลังทางอากาศด้วยความเหมาะสมและสนธิกำลังเพื่อการประหยัด โดยใช้เทคโนโลยีเพิ่มประสิทธิภาพด้วยความเที่ยงตรงแม่นยำ และปลอดภัยต่อฝ่ายเดียวกัน หากมีความสงสัยการปฏิรูประหว่างการรวมกำลังกับแบบออมกำลังให้ดำรงหลักการวัตถุประสงค์เป็นหลัก

๗. ความปลอดภัย (Security) หลักการสำคัญที่ต้องมีไว้ตลอดเวลาและทุกระดับของสงครามเป็นหลัก คือ รักษาความลับและความปลอดภัยของฝ่ายเรา ไม่ให้ข้าศึกล่วงรู้และได้มาซึ่งความได้เปรียบ การรักษาความลับและความมั่นคงปลอดภัยที่ดีสามารถป้องปราม และป้องกัน การถูกโจมตีโดยไม่ทันรู้ตัวได้ในระดับหนึ่ง กำลังทางอากาศจึงต้องมีการเตรียมพร้อมในยามปกติเพื่อป้องกันภัยทางอากาศ สถานที่ การสื่อสาร และการข่าวกรอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีระบบข่าวสารการข่าวกรอง จึงมีผลต่อการแพ้-ชนะในสงคราม

๘. การจู่โจม (Surprise) กำลังทางอากาศมีคุณลักษณะและขีดความสามารถที่เหมาะสมในการจู่โจม ความเร็ว และพิสัยบินของกำลังทางอากาศ ประกอบกับความอ่อนตัวและความเป็นอเนกประสงค์ทำให้กำลังทางอากาศปฏิบัติการจู่โจมได้ผลดีกว่ากำลังภาคพื้น การจู่โจมต้องเตรียมการล่วงหน้าอย่างดีโดยเฉพาะการฝึกซ้อม และการรักษาความลับ การจู่โจม ควรใช้ร่วมกับการรวมกำลัง

๙. ความง่าย (Simplicity) การปฏิบัติการทางทหารโดยเฉพาะการปฏิบัติการร่วมมักมีความซับซ้อน หลักความง่ายเป็นหลักประกันการใช้กำลังทางอากาศให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ โดยมีวิธีหรือแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนถูกต้อง ไม่ยุ่งยากซับซ้อน แผนระเบียบ คำสั่ง และเอกสารต่าง ๆ ต้องให้ผู้ปฏิบัติเข้าใจตรงกัน ระบบการใช้กำลังทางอากาศในยามปกติ และยามสงครามต้องเหมือนกันหรือถ้าจำเป็นต้องไม่แตกต่างกันมากนักเพื่อที่หน่วยจะได้ฝึกซ้อมให้ชำนาญในยามปกติและไม่สับสนในยามวิกฤต

๑๐. เอกภาพในความพยายาม (Unity of Effort) กำลังทางอากาศประกอบด้วยหน่วยงานหลายหน่วย เป็นหน่วยกำลังรบ และส่วนสนับสนุนการรบ บุคลากรหลายฝ่ายปฏิบัติงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ตามหน้าที่ และความรับผิดชอบที่แตกต่างกัน เพื่อรวมความพยายามสู่จุดมุ่งหมายเดียวกันให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการใช้กำลังทางอากาศให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้านความมั่นคงแห่งชาติ

๑๑. ขวัญ (Morale) ขวัญเป็นนามธรรมสำคัญ เป็นปัจจัยหลัก ทำให้นักรบมีจิตวิญญาณในการสู้รบ เป็นส่วนผลักดันทำให้กำลังทางกายภาพมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมาย ในทุกระดับของการสงคราม การมีขวัญที่ดีเกิดจากความสามารถในภาวะผู้นำ การจัดหน่วย การจัดสรรยุทธโศปกรณ์ การส่งกำลังบำรุง สิ่งอำนวยความสะดวก การฝึกศึกษา และการสวัสดิการที่เหมาะสม

นักการทหารในอดีต

ซุนวู ตำราพิชัยสงครามของซุนวู เป็นหนึ่งในตำรายุทธศาสตร์การทหารเล่มหนึ่งที่เก่าแก่ที่สุดในโลก โดยนับได้ว่าเป็นตำราเล่มแรก และเล่มหนึ่งที่ประสบความสำเร็จอย่างสูงในเชิงยุทธศาสตร์ และมีอิทธิพลอย่างมหาศาลต่อแนวคิดทางการทหาร เขาได้สอนว่า ยุทธศาสตร์ไม่ใช่เพียงการวางแผนกำหนดสิ่งที่จะลงมือทำเท่านั้น แต่ยังต้องการการตอบสนองอย่างรวดเร็วและเหมาะสมในการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วย ซุนวูอธิบายถึงความสำคัญของการค้นคว้าและการวางแผนสงคราม ตลอดจนวิเคราะห์เงื่อนไขการทำสงครามของข้าศึก วินิจฉัยความมีชัยหรือพ่ายแพ้ และปัญหาบทบาทการบัญชาการของแม่ทัพในสงคราม เป็นต้น อันเรียกได้ว่าเป็นปัญหาพื้นฐานของสงครามไว้อย่างมีเอกลักษณ์ของตนเอง ดังตัวอย่าง เช่น

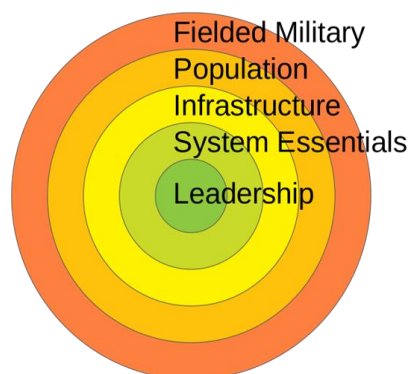
“...การโจมตีต่อเป้าหมายที่อ่อนแอนั้น...มีความเสี่ยงจากการต่อต้านจากข้าศึกน้อย... แต่จะส่งผลกระทบต่อ...การยุทธมาก...เปรียบได้กับ...การตัดนิ้วเพียงนิ้วเดียว..ก็จะส่งผลกระทบต่อร่างกาย..และอาจจะทำให้บาดเจ็บ...ถึงตายได้...”

“...ผู้จู่โจมก่อน คือ ผู้ชิงความได้เปรียบมาไว้ในกำมือ และถ้าอยากชนะสงคราม..ต้องอ่านจุดอ่อน...จุดแข็งของตนเอง...และศัตรูให้ออก...”

“...การทำสงคราม...เป็นปฏิบัติการเชิงรุก...และต้องเผด็จศึกโดยเร็ว...อย่าให้ยืดเยื้อ...”

Capt. John Warden อดีตผู้บังคับการกองบินขับไล่ของสหรัฐฯ ได้นำแนวความคิดของนักยุทธศาสตร์ มาพัฒนาและประยุกต์เพื่อสร้างรูปแบบความสัมพันธ์ ๕ วง (Five Rings Model) ในลักษณะที่เป็นโครงสร้างจุดศูนย์กลาง (Centre of Gravity) คือ **ภาวะผู้นำ, ปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญ, สาธารณูปโภค, ประชาชนและการสนับสนุน, กองกำลังในสนามรบ** จากแบบจำลองจำเริญได้ว่า ภาวะผู้นำ คือ Centre of Gravity ของระบบรัฐชาติ หากทำลายศูนย์กลางอำนาจรัฐได้ชาตินั้นจะแพ้แม้ว่าระบบอื่น ๆ เช่น กำลังทางทหาร และ ระบบอุตสาหกรรมยังไม่ถูกทำลายก็ตาม

แผนภาพที่ ๓ - ๑ รูปแบบความสัมพันธ์ ๕ วง (Five Rings Model)

ที่มา : https://en.wikipedia.org/wiki/Warden%27s_Five_Rings

ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการ โดยการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ ระดับสูงของ กองทัพอากาศ ในอดีตและปัจจุบัน ที่มีความรู้ ความเข้าใจบทบาท อำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงาน หรือมีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวข้องกับภารกิจการใช้กำลังทางอากาศในพื้นที่จังหวัดชายแดน ภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า กำลังทางอากาศมีความคล่องตัวสูง สามารถตอบสนอง มีความสามารถ ในการตรวจการณ์ได้อย่างกว้างขวางในเวลารวดเร็ว ทั้งยามสงบและยามสงคราม และเหมาะสม สำหรับ ใช้ในเชิงรุก ประกอบกับต้องนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตามที่สัมภาษณ์ ดังนี้

“...เครื่องบินที่ปฏิบัติการรบ ไม่จำเป็นต้องอยู่ในพื้นที่การรบ เพราะสามารถมาได้ จากทุกทิศ...ทุกทาง ...” โดยอาศัยคุณลักษณะกำลังทางอากาศ (Air Power Characteristic) ที่มีคุณลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากเหล่าทัพอื่น ซึ่งเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติการทางทหาร คือ มีความเร็วสูงกว่ายานพาหนะอื่น ทำให้ได้เปรียบในเรื่องเวลา มีพิสัยบินที่สามารถปฏิบัติการได้ ทุกทิศทางด้วยระยะที่ไกลมาก โดยไม่มีสิ่งกีดขวาง รวมถึงความอ่อนตัวที่สามารถเลี้ยว และ เปลี่ยนแปลงน้ำหนักบรรทุกทุกตามสถานการณ์ และนอกจากจะมีอาวุธทางอากาศที่มีอำนาจการทำลาย สูงแล้ว ยังมีความแม่นยำสูงอีกด้วย (พลอากาศเอก ฤทธิชัย ภูโกสัย)

“...การโจมตีทางอากาศ..ต่อเป้าหมายทางธุรการ..ส่งผลต่อยุทธการมาก...” ด้วย คุณลักษณะของกำลังทางอากาศที่สามารถเข้าถึงจุดสำคัญของฝ่ายตรงข้าม รวมทั้งความหลากหลาย ของอำนาจการทำลายที่มีผลกระทบโดยตรงในทางยุทธศาสตร์ กล่าวได้ว่าการใช้กำลังทางอากาศเป็น ศิลปะในรูปแบบสมัยใหม่ที่จะนำไปสู่การดำเนินกลยุทธ์ในการปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง (พลอากาศเอก อภิญา แตงอ่อน)

“...เทคโนโลยีกับกำลังทางอากาศ...มีความเกี่ยวข้องกันอย่างแนบแน่น...และต้อง นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด...” พัฒนาการทางเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด ทำให้สภาพแวดล้อม ทางยุทธศาสตร์ของโลกเปลี่ยนแปลงไป โลกมีการสื่อสาร เชื่อมต่อถึงกันไฉไลเร็วมากยิ่งขึ้น เอื้ออำนวยให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มีความ สะดวกมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเทคโนโลยีทางการ สื่อสาร สารสนเทศ และ คอมพิวเตอร์ซึ่งไม่เพียงแต่องค์กรภาคเอกชนจะได้รับประโยชน์เท่านั้น กองทัพอากาศ เป็นกองทัพที่มีเอกลักษณ์สำคัญอย่างหนึ่งคือมีรากฐานพัฒนาการมาจากเทคโนโลยี ชีตความสามารถทางเทคโนโลยีจึงเป็นปัจจัยชี้วัดประสิทธิภาพของกองทัพอากาศที่สำคัญมาก (พลอากาศโท ศุภชัย สายเงิน)

“...กำลังทางอากาศเป็นเพียงผู้ปฏิบัติการกิจ...ให้สำเร็จเท่านั้น..โดยอำนาจการ ตัดสินใจเป็นของผู้ที่มีอำนาจในแต่ละระดับ...” การที่จะใช้กำลังทางอากาศให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทางทหารนั้น จะต้องมีการจัดลำดับความเร่งด่วนในการปฏิบัติ ซึ่งจำเป็นจะต้องมีความเข้าใจใน ภาพรวมของสงคราม ทั้งระดับปฏิบัติการและยุทธศาสตร์อย่างลึกซึ้ง การบัญชาการและควบคุมที่เป็น หนึ่งด้วยสายการบัญชาการที่เหมาะสม เพราะการตอบสนองของกำลังทางอากาศเพื่อวัตถุประสงค์ ทางยุทธการ จำเป็นต้องแยกออกจากสายการบัญชาการในแบบปกติ ทั้งนี้ก็เพื่อให้การใช้งานเกิด ประสิทธิภาพ ตอบสนองได้อย่างรวดเร็วสูงสุด (พลอากาศตรี สุเวทย์ ภูพิมาย)

ตัวอย่างการปฏิบัติการของกองทัพอากาศที่ผ่านมา ในลักษณะการปฏิบัติการต่อความมั่นคงด้านอื่น ๆ

๑. การลักลอบทำการประมง Illegal Unreported and Unregulated Fishing (IUU Fishing)

กองทัพอากาศได้จัดตั้งศูนย์บัญชาการและควบคุมทางอากาศ เพื่อปฏิบัติงานร่วมกับศูนย์ปฏิบัติการเฝ้าระวังการทำประมง Fisheries Monitoring Center (FMC) ของกรมประมง และศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) เพื่อใช้อากาศยานในการตรวจจับเป้าหมายทางทะเล ทั้งในเวลากลางวันและกลางคืนอย่างต่อเนื่อง โดยศูนย์ทำหน้าที่ควบคุมและสั่งการอากาศยานให้ตรวจสอบเมื่อพบเรือประมงที่กระทำผิดกฎหมาย โดยการระบุและสอบทานพิกัดของเป้าหมายที่ได้รับแจ้งจากระบบติดตามเรือประมง (Vessel Monitoring System - VMS) และระบบติดตามเรือพาณิชย์ (Automatic Identification System - AIS) ซึ่งสามารถระบุวัน เวลา และพิกัดเป้าหมายที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบได้ และระบุเครื่องหมายประจำเรือประมงได้อย่างชัดเจน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้เป็นหลักฐานที่สำคัญและเป็นข้อมูลสนับสนุนให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใช้ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดทางทะเลต่อไป

๒. การลาดตระเวนตรวจจับการย้ายถิ่นฐานของประชากรจากประเทศรอบบ้าน เข้าสู่ประเทศไทย

การย้ายถิ่นในลักษณะเข้าเมืองผิดกฎหมาย และเกิดปัญหาการเมืองระหว่างประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มที่มีความขัดแย้งกับรัฐบาลของประเทศต้นทาง สาเหตุการย้ายถิ่นที่สำคัญประกอบด้วยปัจจัยทางด้านการเมือง และด้านเศรษฐกิจ ส่งผลให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา ส่งผลกระทบในหลายมิติ ทั้งความมั่นคงของมนุษย์ ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

กองทัพอากาศได้จัดตั้ง ศูนย์อำนวยการลาดตระเวนและช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม ผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติในมหาสมุทรอินเดีย ในส่วนของทัพอากาศ (ศอ.ยฐ.ทอ.) มีหน้าที่หลักคือ การบูรณาการการเฝ้าตรวจ จัดอากาศยานออกลาดตระเวนทางอากาศตั้งแต่จังหวัด ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง สตูล ซึ่งจะมีการประสานใกล้ชิดกับสถานีของเรือที่วางกำลังอยู่ในเส้นทางที่เรือของผู้ที่โยกย้ายถิ่นฐานไม่ปกติได้ผ่านเข้าออก ซึ่งจะมีการรายงานในส่วนของการปฏิบัติการลาดตระเวนทางอากาศส่งให้กับศูนย์บัญชาการทางทหารทุกวัน

ปัญหาความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ นอกจากปัญหาความรุนแรงที่ผู้ก่อการร้ายกระทำการในรูปแบบเดิม ยังมีปัจจัยจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ที่ส่งผลโดยตรงกับภารกิจ และบทบาทหน้าที่ของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น กำลังทางอากาศควรมีบทบาทเพิ่มเติมในการร่วมแก้ไขปัญหาภัยแทรกซ้อน อีกทั้งการปฏิบัติการร่วมของกำลังทหารต่างเหล่าทัพในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ขาดการบูรณาการข้อมูลตามวงรอบการข่าวกรอง ทำให้ไม่สามารถกำหนดแผนการปฏิบัติในลักษณะการผนึกกำลังได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ขีดความสามารถของกำลังทางอากาศจะเป็นส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ ๔

แนวทางการพัฒนาบทบาทการใช้กำลังทางอากาศ ในการแก้ปัญหาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

แนวคิดในการปฏิบัติ

ในบทนี้เป็นการวิเคราะห์เอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางพัฒนาบทบาทการใช้กำลังทางอากาศ ในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยผู้วิจัยได้เริ่มจากนำสถานะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการร่วมของกองทัพอากาศในปัจจุบันโดยมองถึงปัญหาที่เกิดขึ้น แล้วนำมาพิจารณาถึงขีดความสามารถ ข้อได้เปรียบ และข้อขัดข้องของการปฏิบัติต่าง ๆ นำมาเปรียบเทียบเพื่อหาความเป็นไปได้ที่จะนำมาปรับปรุงบทบาทการปฏิบัติการให้มีขีดความสามารถที่สอดคล้องกับภัยคุกคามในอนาคต จะต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ปัญหา

แนวโน้มปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการเปลี่ยนแปลงของสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงที่ส่งผลโดยตรงกับภารกิจ และบทบาทหน้าที่ของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่าประเทศไทยจะต้องเผชิญกับภัยคุกคามที่ ทอ.จะต้องมีส่วนร่วมในการปกป้องรักษาผลประโยชน์ของชาติดังนี้ (๑) ภัยคุกคามแบบดั้งเดิม (Traditional Threat) (๒) ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Threat) ซึ่งปัญหาความมั่นคงดังกล่าวมีความหลากหลายซับซ้อนเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับประเทศต่าง ๆ โดยในปัจจุบัน การใช้กำลัง ทอ.ยังทำได้ไม่เต็มขีดความสามารถที่สอดคล้องกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ตลอดจนยังขาดการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัย ในมิติต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ ทอ.๒๐ ปี

ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลจากการผลปฏิบัติและบทสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน เพื่อหาแนวทางการพัฒนาบทบาทการใช้กำลังทางอากาศ เพื่อการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะทำให้บทบาทการใช้กำลัง ทอ.มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

โอกาส (Opportunities)

จากการกำหนดยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพด้วยการบูรณาการการปฏิบัติการของทุกภาคส่วน ซึ่งทั้งหน่วยในพื้นที่ จชต. และกองทัพอากาศ ทำให้มีโอกาสในการพัฒนาบทบาทการใช้กำลังของ ทอ. ในการแก้ปัญหาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

๑. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔ เป็นนโยบายระดับชาติของรัฐบาล มอบหมายให้ส่วนราชการรวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นกรอบแนวทางกำหนดยุทธศาสตร์หรือแผนงาน โครงการ และงบประมาณดำเนินการตามภารกิจที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับนโยบายความมั่นคง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการกำหนดองค์ประกอบด้านนโยบายเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ ในการป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๒. กอ.รมน.ภาค ๔ สน. กำหนดแผนปฏิบัติการเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ในพื้นที่ จชต. พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๖๔ เพื่อพัฒนาระดับคุณภาพชีวิตของประชากรให้ดีขึ้นและนำสันติสุขกลับสู่ จชต.อย่างยั่งยืน ภายใต้บริบทของสังคมพหุวัฒนธรรม ด้วยการบูรณาการกำลังทุกภาคส่วนในการทำ พื้นที่ให้ปลอดภัย และแก้ไขปัญหาอาชญากรรม ซึ่งรวมถึงหน่วยกำลังที่จัดจากกองทัพอากาศคือ กองกำลัง ทางอากาศเฉพาะกิจที่ ๙

๓. ทอ.สามารถประยุกต์แนวคิดการปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง (NCO) ได้อย่างสมบูรณ์ สามารถใช้เทคโนโลยีเครือข่ายและระบบเชื่อมโยงข้อมูลทางยุทธวิธี (TDL) ได้บนพื้นฐาน ของการพึ่งพาตนเองมีการทดสอบและการฝึกปฏิบัติการร่วมอย่างต่อเนื่อง

๔. นโยบาย ผบ.ทอ.ในแต่ละปีเป็นแนวทางประยุกต์ในเพื่อพัฒนาในการเพิ่มประสิทธิภาพ บทบาทการใช้กำลังของทอ.ได้สอดคล้องต่อยุทธศาสตร์ทอ.อย่างต่อเนื่อง

จุดแข็ง (Strengths)

๑. กอ.รมน.๔ สน. กำหนดแผนการปฏิบัติการ เพื่อความ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ในพื้นที่ จชต. ปี ๖๑ - ๖๔ มีการกำหนดกิจให้หน่วยรอง ตลอดจนแผนงานเร่งด่วนที่ชัดเจน ครอบคลุม ซึ่งรวมถึงการใช้ขีดความสามารถของกำลังทางอากาศ ทอ.ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. หลักนิยม“รวมการควบคุมแยกการปฏิบัติ”ตลอดจนนโยบายระเบียบปฏิบัติคำสั่ง กองทัพอากาศที่กองทัพอากาศกำหนดไว้ทำให้ทอ.สามารถตอบสนององการปฏิบัติการสั่งการใช้กำลัง ของกองทัพอากาศในภารกิจรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ

๓. กกล.ทอ.ฉก.๙ มีการประสานการปฏิบัติกับหน่วยต่างๆ ในพื้นที่ จชต.อย่างต่อเนื่อง เช่นการเข้าร่วมประชุมกับ กอ.รมน.๔ สน. หรือหน่วยเฉพาะกิจในพื้นที่ ในการขอรับการสนับสนุน กำลัง ทอ.เข้าร่วมปฏิบัติ อีกทั้งมีที่ตั้ง ณ สนามบินบ่อทอง มีสภาพความพร้อมในสิ่งอำนวยความสะดวก ปลอดภัย ยากต่อการเข้าแทรกซึมของ ผกธ.ในพื้นที่

๔. ทอ.มีการใช้งานระบบบัญชาการและควบคุม (ACCS : Air Command and Control System) และ ระบบข้อมูลการบัญชาการและควบคุม(CCIS : Command and Control Information System) อีกทั้งมีเครือข่าย (Network) ครอบคลุมหน่วยปฏิบัติการใช้กำลังได้ทั่วถึง และรักษาชั้นความลับ ทำให้สามารถประสานการดำเนินงานและปฏิบัติการได้อย่างรวดเร็วทันต่อ สถานการณ์

๕. ด้วยคุณลักษณะของกำลังพลทหาร ความมีวินัยทหารของกำลังพลช่วยเอื้อต่อการ ปฏิบัติงานได้อย่างบรรลุผลและเป็นไปตามระเบียบและนโยบาย

จุดอ่อน (Weakness)

๑. การปฏิบัติการร่วมของกำลังทหารต่างเหล่าทัพในพื้นที่ จชต. ยังไม่มีแนวทางที่เป็น รูปธรรม ทำให้ขาดความเข้าใจในธรรมชาติของแต่ละเหล่าทัพ ส่งผลให้การประสานการปฏิบัติ ในภารกิจยังไม่เต็มขีดความสามารถที่แท้จริง โดยเฉพาะกับการรองรับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ที่มีแนวโน้มเกิดมากขึ้นในปัจจุบัน

๒. ระบบควบคุมและบัญชาการของ กอ.รมน.๔ สน. ยังขาดเทคโนโลยีและกำลังพล ที่ทำงานกับระบบการปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลางของ ซึ่งส่งผลให้การอำนวยความสะดวก ในภาพรวมยังไม่ทันท่วงทีในการตัดสินใจ

๓. การบรรจุทุโธปกรณ์ของ ทอ. เช่น แบบและจำนวนของอากาศยานของ ทอ.ยังไม่สอดคล้องกับขีดความสามารถที่แท้จริง

๔. การเชื่อมโยงข้อมูลของหน่วยข่าวกรองในพื้นที่ต่อหน่วยปฏิบัติการต่าง ๆ ของทุกกองกำลังยังไม่เป็นไปตามกระบวนการเพื่อกำหนดแนวทางให้ กองกำลังต่างๆจัดทำแผนการปฏิบัติ

๕. กิจกรรมการฝึกปฏิบัติการรวมทั้งของกำลังทหารและหน่วยงานอื่นๆ ตลอดจนภาคเอกชน ยังไม่เพียงพอทำให้ขาดความเข้าใจและเกิดความผิดพลาด ถ้าเข้าต่อสถานการณ์รุนแรงที่เกิดขึ้น

อุปสรรค (Threats)

๑. การมีอิทธิพลในพื้นที่ จชต.ของกลุ่มแสวงประโยชน์จากสถานการณ์ เช่นผู้เกี่ยวข้อง กับกลุ่มการเมืองในพื้นที่, ผู้กระทำความผิดกฎหมาย ค้าของเถื่อน ตลอดจนยาเสพติด และอื่น ๆ ที่ยากต่อการเข้าดำเนินการของ จนท.

๒. การปรับลดกำลังพลทหารในพื้นที่ โดยเฉพาะในส่วน ทอ.ทำให้ กกล.ทอ.ฉก.๙ ไม่สามารถริเริ่มการขยายรูปแบบภารกิจใหม่ ที่สอดคล้องกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้น

๓. การพัฒนาความรู้ความสามารถของกำลังพล ในพื้นที่ จชต.ยังไม่ทันต่อเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็วจนผู้ปฏิบัติ เช่น กำลังพลบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติการใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลางทำให้การปฏิบัติงานมีการเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ ซึ่งเป็นอุปสรรคในการขับเคลื่อนหน่วยงานเพื่อตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ จชต.

๔. ความล่าช้าของการบริหารจัดการในระบบราชการทำให้การดำเนินการพัฒนาปรับปรุงเอกสารแผน คำสั่ง เอกสารสั่งการ หรือคู่มือการปฏิบัติได้ไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้น

การวิเคราะห์

ด้านกำลังพล

๑. ควรจัดเตรียมกำลังพลที่มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติการร่วมในภารกิจที่ได้รับ รวมทั้งการฝึกพัฒนาทักษะ และขีดความสามารถที่เกี่ยวข้องกับบทบาทการใช้กำลังทางอากาศในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๒. ควรจัดทำเอกสารคู่มือปฏิบัติการร่วมกันของกำลังทหารหน่วยต่าง ๆ ในพื้นที่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ภัยคุกคามปัจจุบันอย่างเป็นรูปธรรม

๓. ควรจัดให้มีการฝึกการใช้กำลังทางอากาศ กับกำลังทหารหน่วยต่าง ๆ ในภารกิจที่ริเริ่มใหม่ อย่างต่อเนื่องเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และทักษะการปฏิบัติการ

๔. ควรพัฒนาองค์ความรู้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ให้ทันสมัย และเชื่อมโยงระบบสารสนเทศในการประสานงาน อีกทั้งให้ความสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ได้ชัดเจนเป็นรูปธรรม

ด้านเทคโนโลยี

๑. ควรพิจารณาการใช้อากาศยานและยุทธโปกรณ์อื่น ๆ ให้สอดคล้องกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้น
๒. ควรเพิ่มเติมระบบอุปกรณ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะการปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง ให้สามารถใช้งานได้เต็มประสิทธิภาพ
๓. ควรปรับปรุงระบบบัญชาการควบคุมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้สามารถสั่งการและควบคุมหน่วยกำลังทหารในพื้นที่ และมีระบบแสดงผลจาก Sensor แบบ Real Time เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้บังคับบัญชา สามารถตัดสินใจได้อย่างทันท่วงที
๔. ควรจัดทำระบบสารสนเทศ ระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อการอำนวยความสะดวกระหว่างเหล่าทัพ และสร้างการรับรู้ในสถานการณ์เพื่อการตัดสินใจได้ทันท่วงที

ด้านยุทธวิธี

๑. กองทัพอากาศควรสำรวจขีดความสามารถด้านการปฏิบัติในภารกิจด้านความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ครอบคลุม พร้อมจัดทำแนวทางการปฏิบัติการ ตลอดจนจัดคู่มือการปฏิบัติ (Procedure) ให้สอดคล้องกับนโยบายของผู้บังคับบัญชาและยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ
๒. ควรนำผลการฝึกไปใช้ปรับปรุงแผนยุทธการ แผนการใช้กำลังของแต่ละหน่วย เพื่อให้การปฏิบัติการร่วมมือมีประสิทธิภาพ และตั้งอยู่บนพื้นฐานของขีดความสามารถที่แท้จริง

กอ.รมน.ภาค ๔ สน. เป็นหน่วยรับผิดชอบในการบูรณาการงานด้านความมั่นคงในพื้นที่ จชต. ซึ่งในปัจจุบันนอกจากปัญหาการก่อความไม่สงบโดย ผกท.ใช้กำลังอาวุธก่อเหตุรุนแรงแล้ว ในปัจจุบันยังมีภัยแทรกซ้อนที่เกิดจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่มีการพัฒนาในพื้นที่ จชต.อย่างต่อเนื่อง และจากวิสัยทัศน์กองทัพอากาศที่ต้องการจะเป็นกองทัพอากาศชั้นนำในภูมิภาค (One of the Best Air Forces in ASEAN) ดังนั้นภารกิจในการปกป้องผลประโยชน์ของชาติ ด้านความมั่นคงเป็นอีกบทบาทหนึ่งในการแสดงออกถึงแสนยานุภาพของ ทอ.ในการใช้กำลัง จึงจำเป็นที่จะต้องมีการวิเคราะห์หาแนวทางการพัฒนาบทบาทการใช้กำลังทางอากาศแก้ไขปัญหาในพื้นที่ จชต. จะเห็นได้ว่ากองทัพอากาศจะมีขีดความสามารถในการใช้กำลังปฏิบัติการรวมทั้งทางด้านยุทธโปกรณ์ ยุทธวิธีในการดำเนินกลยุทธ์และบุคลากร แต่ยังมีคามจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาปรับปรุงองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยในการปฏิบัติการ

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาขีดความสามารถ ความพร้อมการปฏิบัติการของกำลังทางอากาศในปัจจุบัน, ทบทวนบทบาทการใช้กำลังทางอากาศในการแก้ปัญหาในพื้นที่ จชต. อีกทั้งศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทการใช้กำลัง ทอ.ให้มีประสิทธิภาพ โดยมีสรุปผลการวิจัย แบ่งตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา จำนวน ๒ ข้อ ดังต่อไปนี้

๑. เพื่อศึกษา วิเคราะห์ สภาพปัญหา ภัยคุกคามที่มีอยู่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งจะทำให้ทราบและเข้าใจถึงมูลเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหา ความขัดแย้ง รวมทั้งทำการศึกษาแผนและนโยบายด้านความมั่นคงต่าง ๆ ตลอดจนขีดความสามารถของยุทธโศปกรณ์ กำลังพล และความพร้อมในการปฏิบัติการของกำลังทางอากาศในปัจจุบัน ที่จะสามารถนำมาบูรณาการในการแก้ปัญหาดังกล่าว

๒. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาบทบาทการใช้กำลังทางอากาศของ กองทัพอากาศในการแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สรุป

ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัยจากการวิเคราะห์จุดแข็ง และจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายในโอกาส และอุปสรรค จากสภาพแวดล้อมภายนอก ตลอดจนปัจจัยที่มีผลกระทบต่อขีดความสามารถในการปฏิบัติการร่วมดังนี้

๑. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ เพื่อศึกษา วิเคราะห์ สภาพปัญหา ภัยคุกคามที่มีอยู่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งจะทำให้ทราบและเข้าใจถึงมูลเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้ง รวมทั้งทำการศึกษาแผนและนโยบายด้านความมั่นคงต่าง ๆ ตลอดจนขีดความสามารถของยุทธโศปกรณ์ กำลังพล และความพร้อมในการปฏิบัติการของกำลังทางอากาศในปัจจุบัน ที่จะสามารถนำมาบูรณาการแก้ปัญหาดังกล่าว

๑.๑ จากสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้ปัญหาความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ นอกจากปัญหาความรุนแรงที่ ผกร.กระทำในรูปแบบเดิม ยังมีปัจจัยจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ที่ส่งผลโดยตรงกับภารกิจ และบทบาทหน้าที่ของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปัญหาความมั่นคงดังกล่าวมีความหลากหลาย ซับซ้อน เกี่ยวข้อง เชื่อมโยงกลุ่มแสวงหาผลประโยชน์ในพื้นที่ โดยในปัจจุบัน การใช้กำลัง ทอ.ยังทำได้ไม่เต็มขีดความสามารถที่สอดคล้องกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ตลอดจนยังขาดการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัย ในมิติต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ ทอ.๒๐ ปี

๑.๒ ปัญหาภัยแทรกซ้อนในพื้นที่ จชต.อันเนื่องจากการแสวงหาผลประโยชน์ของกลุ่มผู้มีอิทธิพล ในการกระทำผิดกฎหมายในรูปแบบต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกับการแสวงหาผลประโยชน์ร่วม ในการก่อเหตุความไม่สงบ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การแก้ปัญหาในพื้นที่ มีความยากและซับซ้อนยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม แผนปฏิบัติการเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ในพื้นที่ จชต. พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๖๔ มีแนวทางการปฏิบัติสำหรับหน่วยกำลังในพื้นที่ สามารถปฏิบัติเพื่อลดปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

๑.๓ การปฏิบัติการร่วมของกำลังทหารต่างเหล่าทัพในพื้นที่ จชต. ยังไม่มีแนวทางที่เป็นรูปธรรม ขาดการบูรณาการข้อมูลตามวงรอบการข่าวกรอง ที่ทำให้หน่วยกำลังทหารในพื้นที่ สามารถกำหนดแผนการปฏิบัติในลักษณะการผนึกกำลังได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาบทบาท การใช้กำลังทางอากาศของกองทัพอากาศ ในการแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

แนวทางการพัฒนาบทบาทการใช้กำลังทางอากาศ เพื่อการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่จะทำให้บทบาทการใช้กำลัง ทอ.มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น จากการศึกษา ข้อมูลปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนการวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีประสบการณ์ในการทำงานในพื้นที่ดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางในการพัฒนาปรับปรุง บทบาทการใช้กำลัง ทอ. (บทที่ ๔) โดยแบ่งเป็นด้าน กำลังพล เทคโนโลยี และยุทธวิธี เพื่อเป็นแนวทางในเบื้องต้น อย่างไรก็ตามจากสภาพแวดล้อมปัญหาที่เกิดขึ้นมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง จึงควรมีวงรอบการประเมินเพื่อปรับปรุงแนวทางดังกล่าวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

การทำวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำเป็นที่จะต้องติดตามพัฒนาการของภัยคุกคามที่เกิดขึ้น ทั้งรูปแบบและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ตลอดจนวิเคราะห์สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะแวดล้อมในทุกระดับ อันจะทำให้การแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยเฉพาะการผนึกกำลังของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นการทำวิจัยเพื่อหาแนวทางการพัฒนาบทบาทการใช้กำลังทางอากาศ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรได้รับการสนับสนุนเพื่อการวิจัย ในโอกาสต่อไปอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

๑. หน่วยบินลาดตระเวนทุกหน่วย, UAV ของ ทอ. พร้อมปฏิบัติเมื่อได้รับคำสั่ง

๒. จัดงบประมาณสนับสนุนตามห้วงเวลาที่ปฏิบัติจริง

ทั้งนี้ นอกเหนือจากการดำเนินการในส่วนของกองทัพอากาศ เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาบทบาทการใช้กำลังทางอากาศอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ และได้รับการสนับสนุนเพื่อการวิจัย ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรพัฒนาองค์ความรู้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ให้ทันสมัย และเชื่อมโยงระบบสารสนเทศในการประสานงาน อีกทั้งให้ความสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ได้ชัดเจนเป็นรูปธรรม
๒. ควรนำผลการฝึกไปใช้ปรับปรุงแผนยุทธการ แผนการใช้กำลังของแต่ละหน่วย เพื่อให้การปฏิบัติการร่วมมือมีประสิทธิภาพ
๓. ควรปรับปรุงระบบบัญชาการควบคุมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และให้มีระบบแสดงผลจาก Sensor แบบ Real Time เพื่อสามารถตัดสินใจได้อย่างทันท่วงที
๔. บูรณาการด้านการข่าวจากทุกหน่วยงาน ให้มีความแม่นยำยิ่งขึ้น
๕. ขยายผลการใช้อากาศยานของเหล่าทัพอื่น หรือหน่วยงานอื่น ที่มีขีดความสามารถเข้าร่วมปฏิบัติการ
๖. จัดให้มีผู้รับผิดชอบ (MC) ในทุกภารกิจ
๗. ใช้ประโยชน์จาก GIS โดยบรรจุข้อมูลจากกรมการปกครองกรมขนส่งทางบก

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

กองทัพอากาศ. นโยบายผู้บัญชาการทหารอากาศ ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๖๒. กรุงเทพฯ :

กองทัพอากาศ, ๒๕๖๒.

กองทัพอากาศ. ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐). กรุงเทพฯ : กองทัพอากาศ,

๒๕๖๒.

กองทัพอากาศ. หลักนิยามพื้นฐานกองทัพอากาศ. กรุงเทพฯ : กองทัพอากาศ, ๒๕๕๑.

นโยบายและยุทธศาสตร์ความมั่นคง, สำนัก. ยุทธศาสตร์กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน

ราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔. กรุงเทพฯ : กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน

ราชอาณาจักร, ๒๕๕๙

นโยบายและแผนความมั่นคง, สำนัก. สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. แผนปฏิบัติการ สำนักงาน

สภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๖๔. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและ

ราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๖๐.

เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงาน. นโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่

ปี ๒๕๔๐ - ปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๘.

สภาความมั่นคงแห่งชาติ, สำนักงาน. สำนักนายกรัฐมนตรี. นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัด

ชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและ

ราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๖๐.

สภาความมั่นคงแห่งชาติ, สำนักงาน. สำนักนายกรัฐมนตรี. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ -

๒๕๖๔. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๘.

วารสาร และหนังสือพิมพ์

บุญเอื้อ บุญฤทธิ์, พันเอก. “การก่อความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้กับอัตลักษณ์ของคน

ในพื้นที่และพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ”, วารสารเกษมบัณฑิต. ปีที่ ๑๔ (๒),

กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๖. หน้า ๔๖ - ๕๘.

พินันท์ จารง, บุญทัน ดอกไธสง, วิมล หอมยิ่ง. “ประสิทธิผลการนาสันติสุขกลับคืนสู่จังหวัดชายแดน

ภาคใต้ (The Effectiveness of Peace Back to the Southern Provinces)”,

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.). ปีที่ ๒๑ (๓), กันยายน - ธันวาคม

๒๕๕๘. หน้า ๑๖๐ - ๑๖๙.

ลัฐกา เนตรทัศน์. “สถานการณ์การก่อการร้ายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และกลไกการจัดการปัญหาของอาเซียน”, Law for Asean. ๒๐ กันยายน ๒๕๖๑.

วิไลวัลย์ แก้วตาทิพย์, พรสวรรค์ เพชรรัตน์. “การศึกษาปัจจัยทางภูมิทัศน์ธรรมชาติและวัฒนธรรมของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีความเหมาะสมต่อศักยภาพด้านการเกษตรเพื่อสนับสนุนความต้องการในการจัดตั้งคณะเกษตรของมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา”, วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. ปีที่ ๑๒ (๑), มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๐. หน้า ๗๙ - ๙๒.

เอกสารวิจัย

กาลิทัส กุมทชาติ, นาวาอากาศเอก. “แนวทางการพัฒนาองค์กรและระบบงานของกองกำลังทางอากาศเฉพาะกิจที่ ๙ ในการปฏิบัติการกิจสนับสนุนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของกองทัพอากาศ”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยการทัพอากาศ, ๒๕๕๗.

นรินทร์ กิ่งเงิน, นาวาอากาศเอก. “บทบาทการใช้กำลังทางอากาศในการปฏิบัติการร่วมกับกำลังทางเรือในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยการทัพอากาศ, ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์

ฤทธิชัย ภูโกสัย, พลอากาศเอก. ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษกองทัพอากาศ. สัมภาษณ์. เมษายน ๒๕๖๒.

ศุภชัย สายเงิน, พลอากาศโท. รองผู้บัญชาการกรมควบคุมการปฏิบัติทางอากาศ. สัมภาษณ์. พฤษภาคม ๒๕๖๒.

สุเวทย์ ฐพิมาย, พลอากาศตรี. ทน.๘๘๖.ประจำ ผข.๘๖.๓๐. สัมภาษณ์. พฤษภาคม ๒๕๖๒.

อภิัญญา แต่งอ่อน, พลอากาศเอก. ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษกองทัพอากาศ. สัมภาษณ์. เมษายน ๒๕๖๒.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค ๔ ส่วนหน้า. “แนวความคิดในการใช้กำลังปี ๒๕๖๒”. ๒๕๖๒.

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค ๔ ส่วนหน้า. “แผนเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่ จชต. ปี ๒๕๖๒”. ๒๕๖๒.

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค ๔ ส่วนหน้า. “ยุทธศาสตร์ความมั่นคง จชต. พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔”. ๒๕๖๐.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	พลอากาศตรี กนิษฐ์ ชัยसार
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๐๖
การศึกษา	โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ ๒๓ โรงเรียนนายเรืออากาศ รุ่นที่ ๓๐ โรงเรียนการบิน รุ่น น.๘๑ โรงเรียนนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง รุ่นที่ ๗๗ โรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ รุ่นที่ ๕๑ วิทยาลัยการทัพอากาศ รุ่นที่ ๕๓
ประวัติการทำงานโดยย่อ	นักบินประจำฝูง ๒๑๑ กองบิน ๒๑ ครูการบิน ฝูงฝึกชั้นปลาย กองฝึกภาคอากาศ โรงเรียนการบิน ฝ่ายเสนาธิการ กองปฏิบัติการทางอากาศยุทธวิธี กรมควบคุมการปฏิบัติทางอากาศ ผู้อำนวยการกองยุทธการ กรมควบคุมการปฏิบัติทางอากาศ ผู้บังคับการกองกำลังทางอากาศเฉพาะกิจที่ ๙ ปีตตานี ผู้ช่วยหัวหน้าคณะนายทหารฝ่ายเสนาธิการ ประจำผู้บังคับบัญชา
ตำแหน่งปัจจุบัน	เสนาธิการกรมควบคุมการปฏิบัติทางอากาศ

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา ด้านการทหาร

เรื่อง การพัฒนาบทบาทการใช้กำลังทางอากาศในการแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ผู้วิจัย พลอากาศตรี กนิษฐ์ ชัยสาร หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 61

ตำแหน่ง เสนาธิการกรมควบคุมการปฏิบัติทางอากาศ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย เป็นปัญหาที่มีมาอย่างยาวนาน มีลักษณะปัญหาที่มีความซับซ้อน ละเอียดอ่อน และเชื่อมโยงกันหลายมิติ ทั้งนี้ปัจจัยหลักที่ถูกนำมาเป็นเงื่อนไขของปัญหา คือ ชาติพันธุ์ ศาสนา วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ การใช้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยได้มีการจัดตั้งกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า เป็นหน่วยรับผิดชอบในการปฏิบัติการในพื้นที่ประกอบด้วยกำลังทหาร ตำรวจ พลเรือน และภาคส่วนต่าง ๆ ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2549

ปัจจุบันแม้ว่าสถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีแนวโน้มลดลง แต่ยังคงมีความรุนแรง เป็นผลมาจากเงื่อนไขที่ซับซ้อน และเชื่อมโยงกันใน 3 ระดับ คือ 1) **ระดับบุคคล** ซึ่งเกิดจากกลุ่มที่มีอุดมการณ์แตกต่างจากรัฐ 2) **ระดับโครงสร้าง** คือ โครงสร้างการปกครอง และการบริหารราชการ และ 3) **ระดับวัฒนธรรม** คือ ประชาชนไทยมลายูในพื้นที่บางส่วนรู้สึกแปลกแยก ไม่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย

การใช้กำลังทางอากาศเพื่อแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำเป็นต้องมีการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม และภัยคุกคาม ซึ่งกำลังทางอากาศในปัจจุบันมีการพัฒนาอาวุธยุทโธปกรณ์ ตลอดจนเทคโนโลยีที่ทันสมัย อีกทั้งมีการพัฒนาการปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง ประกอบกับผู้วิจัยเคยดำรงตำแหน่งผู้บังคับการกองกำลังทางอากาศเฉพาะกิจที่ 9 จังหวัดปัตตานี ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง จึงเป็นเหตุจูงใจในการทำวิจัยเพื่อวิเคราะห์ปัญหาภัยคุกคามที่เกิดขึ้น นำมาเปรียบเทียบกับขีดความสามารถของกองทัพอากาศในปัจจุบัน เพื่อพัฒนาบทบาทและแนวทางการใช้กำลังทางอากาศ ให้สามารถใช้ขีดความสามารถที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา วิเคราะห์ สภาพปัญหา ภัยคุกคามที่มีอยู่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งจะทำให้ทราบและเข้าใจถึงมูลเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้ง รวมทั้งทำการศึกษาแผนและนโยบายด้านความมั่นคงต่าง ๆ ตลอดจนขีดความสามารถของยุทโธปกรณ์ กำลังพล และความพร้อมในการปฏิบัติการของกำลังทางอากาศในปัจจุบัน ที่จะสามารถนำมาใช้ในการแก้ปัญหาดังกล่าว

2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาบทบาทการใช้กำลังทางอากาศของกองทัพอากาศในการแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้เน้นการศึกษาวิเคราะห์ กระบวนการและรูปแบบการปฏิบัติของกำลังทางอากาศกับภัยคุกคาม และภัยแทรกซ้อนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เท่านั้น
2. การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์ แนวคิดและหลักการระดับยุทธศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับระดับยุทธการ

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล
  - 1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการโดยการศึกษาจากตำราและเอกสารต่าง ๆ
  - 1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก นักการทหารระดับสูงของกองทัพอากาศ ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจ ทอ.ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis) และการวิเคราะห์ เปรียบเทียบ และสังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
3. การนำเสนอข้อมูล แบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนา และวิเคราะห์ นำเสนอแนวคิดจากการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ยุทธศาสตร์ นโยบาย แผน ที่เกี่ยวข้อง การวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษายุทธศาสตร์ความมั่นคงจังหวัดชายแดนภาคใต้, นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ, นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้, แผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้, แผนเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า และแผนอื่น ๆ ที่หน่วยเกี่ยวข้องใช้เป็นกรอบแนวทางในขับเคลื่อนงานการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เสริมสร้างความมั่นคงและเสริมสร้างสภาวะแวดล้อมที่จะนำไปสู่ความสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมถึงการลดผลกระทบของภัยคุกคาม การมีเสถียรภาพ ความเป็นปึกแผ่น และเกิดความเชื่อมั่นในอาเซียนและประชาคมโลก โดยทุกยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผน ที่นำมาปฏิบัตินี้ได้ยึดถือยุทธศาสตร์ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ที่ทรงพระราชทาน และนำมาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี และยั่งยืนในการขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อการสร้างและรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติและบรรลุนิติสัมพันธ์ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี คือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” และออกมาเป็นแนวทางแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยใช้หลัก “กฎหมายนำ” เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย ลดการสร้างเงื่อนไขในพื้นที่ “การทหารตาม” เพื่อสร้างความปลอดภัย และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชน “การเมืองขยาย” คือการดำเนินงานการเมืองในทุกระดับเพื่อดึงมวลชนมาเป็นฝ่ายรัฐ โดยได้นำนโยบายของรัฐมาพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม และให้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

2. **เจตนาธรรมณ์ และนโยบาย ของผู้บัญชาการทหารอากาศ** เพื่อให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างครอบคลุมและรอบด้าน กองทัพอากาศจำเป็นต้องเสริมสร้างศักยภาพเพื่อให้มีความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงของภัยคุกคามต่อความมั่นคง ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กองทัพอากาศจึงได้กำหนดนโยบาย เพื่อให้หน่วยมีแผนงานและเป้าหมายที่ชัดเจน สำหรับการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยนำ**การปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง (Network Centric Operations)** มาประยุกต์ใช้ พร้อมทั้งพัฒนาขีดความสามารถ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุดโดย **“มุ่งมั่น”** ที่จะพัฒนาเพื่อสร้างความยั่งยืน รองรับภัยคุกคามทุกรูปแบบ เพื่อให้เกิดความ **“มั่นคง”** ในการเป็นทหารอาชีพอย่างภาคภูมิ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชน **“มั่นใจ”** ว่ากองทัพอากาศมีความพร้อมในการป้องกันราชอาณาจักร สนับสนุนการแก้ไขปัญหาสำคัญของชาติ

3. **ภัยคุกคาม และภัยแทรกซ้อนที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ในปัจจุบันและอนาคต** ปัจจัยสำคัญที่มีความจำเป็นต่อการประเมินสถานการณ์ด้านความมั่นคงและการเตรียมความพร้อมในการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ **การล่องละเมิดสถาบันพระมหากษัตริย์** อันมีสาเหตุหลักมาจากความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม และความเห็นต่างทางความคิด และอุดมการณ์ของคนในชาติ ประกอบด้วยกระแสของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ **ปัญหาความเห็นต่างและความขัดแย้งทางความคิดของคนภายในชาติ** เนื่องมาจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม และการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ และภัยแทรกซ้อนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ **ปัญหาแรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมือง** เป็นปัญหาที่มีสาเหตุมาจากการแข่งขันด้านเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ **ปัญหาการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ** โดยมีการลักลอบเข้ามาก่อเหตุ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น แฝงเข้ามาในรูปแบบของนักท่องเที่ยว หรือผู้ใช้แรงงานต่างด้าว ซึ่งได้ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น การก่ออาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ การค้ามนุษย์ และการใช้แรงงานเด็ก **ปัญหายาเสพติด** การลักลอบนำเข้ายาเสพติด ตามแนวชายแดนจากประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้ส่งผลต่อปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการทำลายศักยภาพของประชากร และปัญหาการขยายตัวของการก่ออาชญากรรม

4. **บทบาทของกองทัพอากาศ ในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้** ปัจจุบันกองทัพอากาศได้จัดตั้งกองกำลังทางอากาศเฉพาะกิจที่ 9 โดยขึ้นการบังคับบัญชากับกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า ซึ่งมีพันธกิจดำเนินกลยุทธ์ การใช้กำลังทางอากาศและทางภาคพื้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อการรักษาความปลอดภัยพื้นที่เขตสนามบินบ่อทอง และการฝึกกำลังสนับสนุนการปฏิบัติอื่น ๆ เมื่อสั่ง และ/หรือ เมื่อได้รับการร้องขอ ภายใต้นโยบาย คำสั่ง และกรอบของกฎหมาย โดยการปฏิบัติการใช้กำลังทางอากาศในปัจจุบันนั้น มีเพียงการใช้เครื่องบินลาดตระเวนตามคำขอจากหน่วยปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุการณ์ หรือ ลาดตระเวนในพื้นที่ทั่วไป ไม่มีหัวข้อข่าวสารที่ชัดเจน โดยเป็นการใช้เครื่องบินที่บรรจุอยู่ในกองกำลังทางอากาศเฉพาะกิจที่ 9 เท่านั้น รวมทั้งการใช้กำลังทางอากาศอื่น ๆ เช่น การลำเลียงมวลชน การปฏิบัติการจิตวิทยา

5. **คุณลักษณะของกำลังทางอากาศ** กำลังทางอากาศมีธรรมชาติและคุณลักษณะคือ มีความเร็วสูงกว่ายานพาหนะอื่น ทำให้ได้เปรียบในเรื่องเวลา มีพิสัยบินที่สามารถปฏิบัติการได้ทุกทิศทางด้วยระยะที่ไกลมาก รวมถึงความอ่อนตัวที่สามารถเลือกใช้ และเปลี่ยนแปลงน้ำหนักบรรทุกตามสถานการณ์ และยังมี**ความแม่นยำสูง**อีกด้วย

6. **หลักสงครามทางอากาศ** จำเป็นต้องกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนว่าต้องการผลอย่างไร กำลังทางอากาศมีคุณลักษณะและขีดความสามารถที่เหมาะสมในการใช้งานในเชิงรุก และต้องรวมกำลังในการปฏิบัติการ เพื่อผลแตกหัก หรือให้ชนะโดยเร็วที่สุด ควรกระทำในสิ่งที่ข้าศึกไม่คาดคิดมาก่อน หรือต่อต้านไม่ทันแบบการจู่โจม ควรใช้ร่วมกับการรวมกำลัง เพราะจะทำให้เกิดน้ำหนักในการปฏิบัติการเป็นอย่างมาก สิ่งที่ต้องระวังคือรักษาความลับและความมั่นคง ดำเนินกลยุทธ์ตามเวลาและจังหวะที่เหมาะสม กำลังทางอากาศมีความอ่อนตัวสูง จึงเอื้ออำนวยต่อการดำเนินกลยุทธ์อย่างยิ่ง การใช้กำลังทางอากาศในยามปกติและยามสงคราม จะต้องเหมือนกันเพื่อให้มีความง่ายในการปฏิบัติ โดยจะต้องมีขวัญเป็นปัจจัยสำคัญในการปฏิบัติการ

7. **ขีดความสามารถของกำลังทางอากาศ** กำลังทางอากาศสามารถตอบสนองความต้องการได้ตามสถานการณ์อย่างทันท่วงที มีความคล่องตัวสามารถเคลื่อนย้ายกำลังเพื่อปฏิบัติการได้อย่างรวดเร็ว ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้อากาศยานมีความอยู่รอดจากการต่อต้านอาวุธของฝ่ายตรงข้าม สามารถปรากฏตัวในเห็นและพร้อมการแสดงท่าทีในการใช้กำลังได้ทันที ซึ่งมีอำนาจการทะลุทะลวงสามารถเข้าปฏิบัติการกลางดินแดนข้าศึก โดยไม่จำกัดเวลาและสภาพอากาศ โดยมีอาวุธทางอากาศที่มีอำนาจการทำลายสูง นอกจากนี้ยังสามารถติดอุปกรณ์ถ่ายภาพด้วยกรรมวิธีต่าง ๆ เพื่อตรวจการณ์ ได้อย่างกว้างขวางในเวลารวดเร็ว

8. **ตัวอย่างการปฏิบัติการของกองทัพอากาศที่ผ่านมา ในลักษณะการปฏิบัติการต่อความมั่นคงด้านอื่น ๆ** เช่น การลักลอบทำการประมง Illegal Unreported and Unregulated Fishing (IUU Fishing) กองทัพอากาศได้จัดตั้งศูนย์บัญชาการและควบคุมทางอากาศ เพื่อปฏิบัติงานร่วมกับศูนย์ปฏิบัติการเฝ้าระวังการทำประมง Fisheries Monitoring Center (FMC) ของกรมประมง และศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) เพื่อใช้อากาศยานในการตรวจจับเป้าหมายทางทะเล ทั้งในเวลากลางวันและกลางคืนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอุปกรณ์ตรวจจับมีขีดความสามารถในการตรวจสอบพฤติกรรมเรือ สามารถระบุวัน เวลา พิกัด และระบุเครื่องหมายประจำเรือประมงได้อย่างชัดเจน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้เป็นหลักฐานที่สำคัญในการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดทางทะเลต่อไป

9. **แนวทางแนวทางการพัฒนาบทบาทการใช้กำลังทางอากาศ** ในการแก้ปัญหาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สำหรับการใช้งำลังทางอากาศในการปฏิบัติการร่วมเพื่อการปกป้องผลประโยชน์ของชาติและความมั่นคง ควรมีการพัฒนาบทบาทการใช้กำลังทางอากาศเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ใน 3 ด้าน ดังนี้

ด้านกำลังพล

1. ควรจัดเตรียมกำลังพลที่มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติการร่วม รวมทั้งการฝึกพัฒนาทักษะ และขีดความสามารถที่เกี่ยวข้องกับบทบาทการใช้กำลังทางอากาศ
2. ควรจัดทำเอกสารคู่มือปฏิบัติการร่วมกันของกำลังทหารหน่วยต่าง ๆ ในพื้นที่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ภัยคุกคามปัจจุบันอย่างเป็นรูปธรรม
3. ควรจัดให้มีการฝึกการปฏิบัติการใช้กำลังทางอากาศ กับหน่วยกำลังต่าง ๆ ในภารกิจที่ริเริ่มใหม่ อย่างต่อเนื่องเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และทักษะการปฏิบัติการ
4. ควรพัฒนาองค์ความรู้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ให้ทันสมัยและเชื่อมโยงระบบสารสนเทศในการประสานงาน อีกทั้งให้ความสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ได้ชัดเจนเป็นรูปธรรม

ด้านเทคโนโลยี

1. ควรพิจารณาการใช้อากาศยานและยูทโพรปรณ์อื่น ๆ ให้สอดคล้องกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้น
2. ควรเพิ่มเติมระบบอุปกรณ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะการปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลางให้สามารถใช้งานได้เต็มประสิทธิภาพ
3. ควรปรับปรุงระบบบัญชาการควบคุมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้สามารถสั่งการและควบคุมหน่วยกำลังทหารในพื้นที่ และมีระบบแสดงผลจาก Sensor แบบ Real Time เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้บังคับบัญชา สามารถตัดสินใจได้อย่างทันที่
4. ควรจัดทำระบบสารสนเทศ ระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อการอำนวยความสะดวกระหว่างเหล่าทัพ และสร้างการรับรู้ในสถานการณ์เพื่อการตัดสินใจได้ทันที่

ด้านยุทธวิธี

1. กองทัพอากาศควรสำรวจขีดความสามารถด้านการปฏิบัติในภารกิจด้านความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ครอบคลุม พร้อมจัดทำแนวทางการปฏิบัติการ ตลอดจนจัดคู่มือการปฏิบัติ (Procedure) ให้สอดคล้องกับนโยบายของผู้บังคับบัญชาและยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ
2. ควรนำผลการฝึกไปใช้ปรับปรุงแผนยุทธการ แผนการใช้กำลังของแต่ละหน่วย เพื่อให้การปฏิบัติการร่วมมือมีประสิทธิภาพ และตั้งอยู่บนพื้นฐานของขีดความสามารถที่แท้จริง

สรุปผลการวิจัย

1. ปัญหาความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ นอกจากปัญหาความรุนแรงที่ผู้ก่อการร้ายกระทำการในรูปแบบเดิม ยังมีปัจจัยจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ที่ส่งผลโดยตรงกับภารกิจและบทบาทหน้าที่ของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น **กำลังทางอากาศควรมีบทบาทเพิ่มเติมในการร่วมแก้ไขปัญหายุทธการ**
2. ปัจจุบันการปฏิบัติการร่วมของกำลังทหารต่างเหล่าทัพในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ขาดการบูรณาการข้อมูลตามวงรอบการข่าวกรอง ทำให้ไม่สามารถกำหนดแผนการปฏิบัติในลักษณะการผนึกกำลังได้อย่างมีประสิทธิภาพ กำลังทางอากาศยังไม่ได้ทำเต็มขีดความสามารถ ดังนั้น **การใช้กำลังทางอากาศควรใช้ในลักษณะเชิงรุก และรวมกำลังอย่างทันท่วงทีเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์โดยเร็ว**

ข้อเสนอแนะ

การเสริมสร้างความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำเป็นที่จะต้องติดตามพัฒนาการของภัยคุกคามที่เกิดขึ้น ทั้งรูปแบบและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ตลอดจนวิเคราะห์สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะแวดล้อมในทุกระดับ อันจะทำให้การแก้ไขปัญหายุทธการในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยเฉพาะการผนึกกำลังของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นการทบทวนเพื่อหาแนวทางการพัฒนาบทบาทการใช้กำลังทางอากาศกับหน่วยงานอื่น ๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรได้รับการสนับสนุนเพื่อการวิจัย ในโอกาสต่อไปอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1. หน่วยบินลาดตระเวนทุกหน่วย, UAV ของ ทอ. พร้อมปฏิบัติเมื่อได้รับคำสั่ง
2. จัดงบประมาณสนับสนุนตามห้วงเวลาที่ปฏิบัติจริง